BX
8049
K844
1930

Korsbaneret

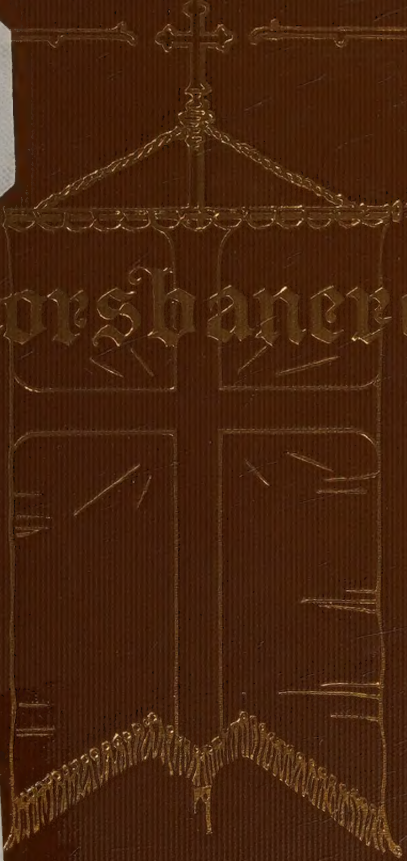

1930

BX
8Ø49
K844
193Ø
GTU
Storage

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

KORSBANERET 1930

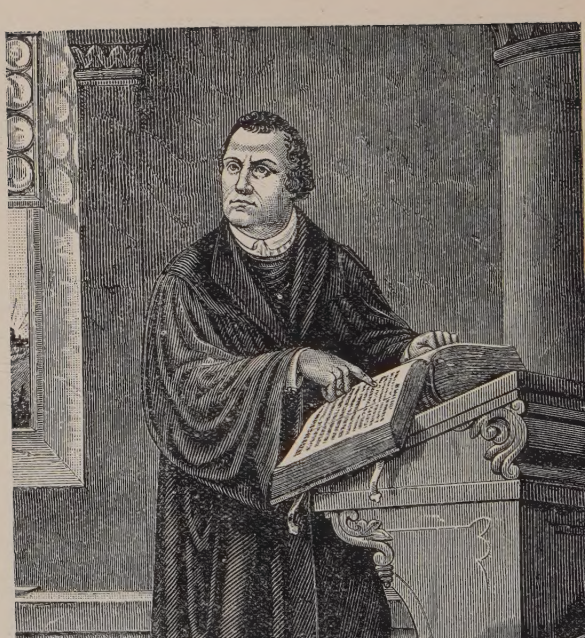

Martin Luther

Korsbaneret

In hoc signo vinces

KRISTLIG KALENDER

FÖR ÅRET

1930

Redigerad av

C. A. LINDVALL

Femtioförsta årgången

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY

AUGUSTANA BOOK CONCERN
ROCK ISLAND, ILLINOIS

BX 8049
K 844
1930

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

PRINTED IN U.S.A.

APR 26 1965

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI OCH BOKBINDERI
1929

20440

Innehållsförteckning

SID.

Under korsbaneret. Dikt.....*W. R. E.* 9
Katekesen. Ett 400-årsminne....*A. F. Almer* 11
Vår katekes. Dikt.....*Paul Berg* 20
Ett 300-årsminne. .....*C. A. L.* 21
Minnesota-konferensens 70-årsjubileum .....
.....*P. A. M.* 24
Minnesota College .....*Eos* 46
"Vilken röst!"....*Julius Lincoln* och *C. A. L.* 53
Ett älskligt herdaminne.....*C. A. L.* 76
I femtioårig prästtjänst.....*C. A. L.* 82
Advent. Dikt. .....*H. M.* 86
Julafton. .....*G. C.* 88
Julnatten. Dikt.....*C. A. L.* 90
Guds gåva.....*Carl Olson* 91
Julhymn. .....*Edvard Evers* 95
"Var hälsad, sköna morgonstund." *C. A. L.* 97
Barnet i Betlehem.....*J. A. E.* 101
Jul. Dikt.....*E. L—d* 106
Vid Kristi krubba.....*S. Carlson* 108
Själens julefrid.....*K. A. H.* 113
Ett julminne.....*C. A. L.* 116
Vid årets slut. Dikt.....*Carl Kraft* 122

Inför årsskiftet. .....*Lekman* 124
Svenskt biskopsbesök i Amerika.....*C. A. L.* 133
Det lutherska världskonventet i Köpenhamn. ..... *Gustav Andreen* 136
Våra prästfruar.....*G. Fletwood* 151
Augustana-synodens brödraförbund. .... *Peter Peterson* 161
Den gamle prästen.....*J. A. Nordling* 166
Minnen.....*L. H. B.* 187
Mitt första kyrkobesök.....*O. D. Lindvall* 202
Bön för kyrkan.....*S. N. Elvin* 206
I solnedgången. Dikt.....*G. M. H.* 207
De hemgångna. Dikt.....*E. L—d* 210
I vilan ingångna pastorer..... 212
I vilan ingångna samfundsmedlemmar..... 268
Tills Herren oss kallar. Dikt..... .....*Carl J. Segerhammar* 290
Präster ordinerade vid synodalmötet i Rockford, Ill., den 9 juni 1929..... 292
Nyinvigda kyrkor 302

Under korsbaneret

O, se nu fram, se upp,
du lilla kämpatrupp,
som korsbaneret höjer!
Snart kommer han,
som seger vann,
han kommer, fast han dröjer.

Till dess far fort
på varje ort
att Herrens stigar bana,
att folk, som gå
i mörker, må
det sanna ljuset spana!

Gå, Sions folk,
en fridens tolk,
igenom världens öknar

med livets ord
till hungrig jord,
som syndens natt omtöcknar!

Och tröttna ej
med verket, nej,
så ut med fulla händer,
att strå vid strå
där växa må
en skörd i torra länder!

Är mödan lång-
hon skall en gång
dock lyktas, dagen svalkas,
och kampens tid
bli bytt i frid,
och skördetimmen nalkas.

Då kommer han,
som seger vann;
han kommer, fast han dröjer,
att hämta upp
sin kämpatrupp,
som korsbaneret höjer.

W. R. E.

Katekesen

Ett 400-årsminne.

I MAJ 1929 var det fyrahundra år sedan Luthers Lilla Katekes för första gången såg dagen i bokform. Lösa blad eller tabeller, avsedda att upphängas i kyrkor, skolor och hem, förelågo i tryck redan i januari samma år. Dessa blad voro resultatet av många års troget förarbete. De innehöllo emellertid endast de tre första huvudstyckena av vår nuvarande katekes.

De flesta böcker från denna tid bära en prägel, som förefaller oss mer eller mindre främmande och ålderdomlig, både vad språk och innehåll beträffar. De stå därför också i viss mening utanför de frågor och idérörelser, som äro kännetecknande för vår tid. Med katekesen förhåller det sig helt annorlunda. Den besitter ännu i dag den ungdomsfriskhet och livskraft, som gjorde den till en andlig stormakt under Reformationens århundrade. Den talar ett språk, som vår tid förstår lika väl som Luthers egen tidsålder. Den bär ännu alltjämt i varje enskilt drag prägeln av ett inneboende liv, som har sin källa i Jesus

Kristus. Katekesen har därför bevisat sig vara tidsenlig under alla växlingar dessa fyrahundra år igenom. Den hör till de skapelser i tiden, som bära frukt utan återvändo, och vilkas löv tjäna till folkens läkedom.

Om anledningen till författandet av denna lärobok säger Luther själv: "Till att utgiva denna katekes eller kristna lära i sådan kort, okonstlad och enkel form, därtill har jag blivit nödd och tvungen av den beklagansvärda och ömkliga nöd, vari jag vid mina senaste besök funnit församlingarna. Gode Gud, vilket elände har jag icke där sett! Folket, framför allt lantbefolkningen, vet nästan ingenting om den kristna läran, och tyvärr äro många kyrkoherdar alldeles oskickliga och odugliga till att undervisa." Därpå riktar han en allvarlig vädjan till alla, som hava sig ungdomens fostran ombetrodd, att troget förvalta sitt ämbete, särskilt i fråga om de ungas undervisning, på det att de måtte få lära sig den kristna trons huvudsanningar.

Katekesen är folklig i detta ords bästa bemärkelse. Den blev också från början folkets egendom på ett sätt, som ingen annan bok utom bibeln blivit det. Fyra eller fem upplagor utgingo under första halvåret, om man medräknar tabellupplagorna. Flera översättningar gjordes under året 1529. Vid slutet av reformationsårhundradet var katekesen tillgänglig på de flesta af Europas mera betydande språk, bland vilka må nämnas lågtyska, tjecko-slovakiska, holländska, svenska, franska, engelska och italienska. Sedan dess har översättningsfloden fördelat sig i en mängd ström-

mar, vilka letat sig väg till snart sagt alla folk. Katekesen har under årens lopp blivit översatt till flera språk än någon annan bok, med undantag av bibeln. Vi kunna därför i sanning även tala om katekesens "segertåg genom världen". Bibeln eller delar av bibeln finnas nu, såsom vi erinra oss, tillgängliga på över åttahundra språk, katekesen på etthundra och trettiofem. Den bok, som kommer närmast katekesen, vad antal översättningar beträffar, är Bunyans Kristens Resa. Den läses nu på etthundra och sju språk. När pastor Joh. Campanius, vilken tjänstgjorde bland de till Amerika utvandrade svenskarna vid Delawarefloden, beslöt sig för att påbörja mission bland de i trakten boende indianerna, valde han att översätta katekesen till deras tungomål. Luthers Lilla Katekes var således den första bok, som gjordes tillgänglig för den röde mannen i Amerika. Boken utkom visserligen först 1696, men förelåg i manuskript redan år 1648. Pastor Campanius, som var den förste evangeliske missionären bland Nordamerikas indianer, fick snart erfara, att katekesens enkla grundsanningar tillfredsställde människohjärtats djupaste behov, i hednavärlden lika så väl som inom den gamla kristenheten.

Luthers Lilla Katekes finnes för närvarande att tillgå på trettionio europeiska språk, trettiotvå asiatiska, fyrtiotvå afrikanska, fjorton amerikanska och tio av de språk, som talas på Stilla havets öar. I Kina är katekesen tillgänglig på landets tre förnämsta dialekter. "Ingen bok har i Sverige, eller i den evangeliska lutherdomens

övriga länder, blivit folkets egendom såsom Luthers Lilla Katekes, icke ens bibel och psalmbok. Ty bibeln var i början ingalunda i var mans hand, och psalmboken har växlat under tidernas lopp. Katekesen däremot blev var mans egendom."

Många orsaker ha medverkat till att göra katekesen till en folkbok framför alla andra böcker. Vi nämna här några av dessa orsaker.

Katekesen erbjuder människan något visst och bestämt att hålla sig till i de ting, som angå hennes förhållande till Gud, och i lösningen av de frågor, vilka röra sig på djupet av varje människohjärta. Det är visserligen stor skillnad i andlig utveckling mellan den fint bildade västerlänningen och den i okunnighetens djupaste mörker famlande hedningen. Men hjärtats innersta behov äro hos båda desamma. Missionsverksamheten bland Eldslandets djupt sjunkna befolkning lämnar gripande exempel på sanningen av detta förhållande. Katekesen tager sikte på det innersta inom människan, men på ett sådant sätt, att det tillfredsställer den mest okunnige såväl som den visaste bland de visa. "Den katekes, som Luther utgav år 1529, om vilken han säger, att han beder den själv, ehuru han är en gammal doktor, är lika barnslig som djupsinnig, lika lättfattlig som outgrundlig, enkel och upphöjd. Lycklig den som därmed när sin själ, och som fasthåller därvid. Han besitter i varje stund en oförgänglig tröst. Endast bakom ett lätt hölje har han den sanningens kärna, som är tillräcklig för den visaste bland de visa."

Katekesen är sålunda icke blott en sammanfatt-

ning av Luthers egen innersta livserfarenhet. Sådant skulle omöjligen kunna tillfredsställa människohjärtats djupaste behov från släkte till släkte. Den är först och främst ett utflöde av den Heliga skrifts lära, ja, själva kärnan av denna lära. Den är Guds svar på de frågor, som röra sig på djupet av varje människosjäl. Med andra ord, en klar och tydlig framställning av Guds vilja och råd om vår frälsning, huru denna vilja förverkligats i Jesus Kristus och alltjämt förverkligas i våra hjärtan genom den Helige Ande.

Vår tid behöver mer än någon föregående katekesens trosvissa frälsningsförkunnelse. Människan har gått framåt med stormsteg, det är sant, under de senaste åren, i fråga om att utforska naturens hemligheter. Stora framsteg ha också gjorts, när det gällt att lösa en mängd spörsmål och problem, som hänföra sig till det alldagliga livets områden, eller till den vetenskapliga forskningens gebit. Men det har ofta varit ett framåtskridande, som så skett, att man icke förblivit i Kristi lära. Men en sådan utveckling och förkovran är icke av Gud, säger Johannes. Vår tid har länge varit i färd med att avlägsna sig ifrån Gud, alldeles som fallet var under den senaste hälften av Medeltiden. Okunnighet, tvivel, ovisshet eller religiös likgiltighet har blivit följden. Häri ha vi att söka källan till de lyten, som äro mest utmärkande för vår tid. Katekesen behöver därför åter komma till användning såsom lärooch uppbyggelsebok i långt större utsträckning och med vida djupare allvar än vad fallet är för närvarande.

En andra orsak till det förtroende, som katekesen vunnit varhelst den blivit känd, är att söka i den omständigheten, att den innehåller i kortast möjliga form hela summan av den kristna läran och av ett kristet liv. Den är en sammanfattning av den kristna trons huvudsanningar. "Katekesen är en liten bok", skriver Luther vid ett tillfälle, "om man ser på papperet, men ändå innefattas däri hela summan av ett kristet liv, om man ser på meningen." Joh. Campanius säger om katekesen, att den innehåller "summan och kärnan av den Heliga skrift". Den har därför under århundradenas lopp kommit till millioner människor med Guds svar på livets viktigaste frågor. Den som skriver dessa rader påminner sig livligt en bekännelse, som en gammal kristen avlade på sin sjukbädd. "Såsom barn", sade han, "fick jag lära mig Luthers Lilla Katekes. Den kunskap, som meddelats mig, förblev visserligen under många år ett dött kapital. Men då jag blivit omvänd, ägde jag en skatt av omistligt värde, en skatt som varit mig till välsignelse livet igenom."

Katekesen har dessutom varit en tröstebok i detta ords djupaste mening för sådana själar, som sökt vila och vederkvickelse i religionens sköte, emedan den visat dem vägen till Kristus. Det berättas om en svensk affärsman, att han på sina resor alltid hade katekesen med sig. Den var hans böne- och uppbyggelsebok, ur vilken han dagligen hämtade näring och vederkvickelse för sin själ. En yngre svensk pastor skriver: "Under det sista året har jag ofta haft anledning att

pröva den Lilla Katekesen såsom andaktsbok, som tröst i ensamheten och som anledning till eftertanke om de gudomliga tingen". Sedan omtalar han huru den varit hans ständige följeslagare i arbetet och vilan, på resor och under kallelsegärningens utförande.

Vi behöva inte påminna oss många katekesord för att förstå, vilken rik tröstekälla vi äga i denna lilla bok. I sin korta förklaring över Första Budet har Luther, så att säga, icke blott inneslutit det väsentliga i kristendomen, utan också öppnat en tröstekälla, vars flöden giva glädje åt Guds stad, en glädje, som förbliver, då alla tidens tröstekällor sinat ut. Gud ällsmäktig är vår Fader. Vi få äga allting i honom, allt som hör till liv och gudaktighet. Vi behöva ej lita på oss själva, eller på någonting i denna värld, huru stort och löftesrikt det än må te sig för våra blickar; vi få sätta all tro och lit till Gud.

Det är en egendomlighet hos Luthers katekesord, att de ofta i sig innesluta hela kristendomens väsen, sedda från synpunkten av den sanning som framhäves. Därigenom blir den framställda förklaringen både lärorik och trösterik på samma gång.

I Första Artikeln förklarar Luther, att Gud inneslutit oss i sin omsorg, icke på grund av vår egen förtjänst eller värdighet, utan "av sin blotta nåd och faderliga godhet". I Andra Artikeln få vi lära, att syftemålet med hela Guds verk i Jesus Kristus är, att vi skola vara "hans egna, bliva och leva under honom i hans rike och tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet".

Vilken källa till tröst öppnas ej för den ångerfulle syndaren i sådana ord.

Vem har ej känt sitt hjärta fyllas med en stilla glädje, då han kommit att stanna vid förklaringen över orden: "Fader vår, som är i himmelen". "Gud vill", heter det så enkelt och barnsligt, "härigenom med mildhet uppmuntra oss, att vi skola tro, att han är vår rätte Fader och vi hans rätta barn." Enkla som dessa ord äro, gömma de likväl uti sig något av kristendomens innersta väsen, ja, av Guds eget hjärtas djupaste hemlighet i fråga om hans eviga frälsningsråd. Vilken uppmuntran till frimodighet i bönen ligger ej i sådana ord! Luther har av Kristus lärt sig, såsom få andra dödliga, vad det vill säga, att Gud är vår Fader.

Vi instämma gärna i vad en andens man inom vår kyrka säger om katekesen såsom ett medel, varigenom den Helige Ande fortfarande utför sitt verk i Kristi rike på jorden: "Näst efter den Heliga skrift vet jag ingen bok, där man förnimmer Guds Andes vittnesbörd så starkt som i katekesen".

Under de senaste åren har emellertid Luthers Lilla Katekes varit förmål för mycket motstånd och omilt omdöme. Djupast sett har detta sin grund i vår ställning till den kristna religionen i allmänhet. "Köttets sinne är fiendskap mot Gud", säger Paulus. Denna fiendskap framträder i många olika former under skilda tider och förhållanden. Varje tid har sin målmedvetna strävan, även i fråga om förverkligandet av det köttsliga sinnets fiendskap mot sanningen. Kyrkans

martyrtider bland olika folk och otrons makttider inom de kristna länderna bära tydliga vittnesbörd därom.

Till att börja med framträder fiendskapen såsom ovilja och motstånd mot enskilda bekännare. Sedan kommer turen särskilt till kyrkans ledare. Därpå riktas fiendskapen mot den gudomliga sanningen, såsom den uppenbarats i bibelordet. Slutligen är det Kristus själv, som blir föremål för denna fiendskap. I våra dagar framträder denna ande icke blott såsom förföljelse mot enskilda kristna och förnekelse av Guds ord, utan även såsom hädelse mot Jesus Kristus. Vi kunna därför i någon mån ana, vad den närmaste framtiden för oss bär i sitt sköte. Att katekesen skulle få vidkännas sin dryga del av detta motstånd, säger sig självt. Men utgången av denna strid är emellertid på förhand given. Herren vakar över sitt ord och över alla dem, som i tron hålla sig till honom.

"Guds ord och löfte skall bestå,
vi det i hjärtat bära.
För himmel, ej för jord, vi gå
till strids och glade äre."

A. F. Almér.

Vår katekes

MINNS, käre vän, de tio bud
om kärleken till Herren Gud
och kärlek till vår nästa —
din levnadsregel bästa.

Minns, käre vän, vår kristna tro,
och låt den i ditt hjärta bo;
från den du aldrig vike,
om du vill se Guds rike!

Minns, käre vän, ditt Fader vår,
och bed det träget år från år!
Då lättas livets möda,
Då bärgas ädel gröda.

Minns, käre vän, din barndoms dop,
som band ditt namn med Gud ihop.
Och låt det namnet vara
din tillflykt i all fara!

Minns, käre vän, det nådens bord,
dit du får gå på Herrens ord,
där du får komma åter
till honom, som förlåter.

PAUL BERG.

Ett 300-årsminne

På bokhyllan i mitt föräldrahem stod bland andra uppbyggelseböcker en diger volym med tjocka, gula läderpärmar, en bok som var i flitigt bruk. Sedan den siste av föräldrarna lagts till ro i helgad familjegrift, gick denna bok i arv till den, som tecknar detta minne, och den står nu i uppbyggelsavdelningen av hans bibliotek. Att taga ned den boken från hyllan är ungefär som att möta, ansikte mot ansikte, en gammal god vän och det blir nästan gripande att bläddra i dess gulnade och nötta blad, enär det väcker till liv så många oförgätliga minnen från längesedan flydda tider.

Denna bok, som är översatt till många olika språk och utgått i otaliga upplagor ända in i våra dagar, "är ett av den djupaste kristliga erfarenhet och finaste människokännedom präglat verk. Den skildrar en själs väg ur jordens frestelse, elände och trångmål till det himmelska livets helighet, förklaring och frihet. För många släkten har den tjänat som en riktig guldgruva av kristlig levnadsvisdom, och den bevarar alltfort denna sin betydelse för dem som vilja söka ljus och ledning hos bokens benådade författare." På bokens rygg,

såväl som på dess titelblad, står i stora, prydliga bokstäver: "Själaskatt, författad av Christian Scriver". Många av KORSBANERETS äldre läsare äro säkerligen väl förtrogna med denna bok, som för dem varit en verklig själaskatt. Några uppgifter om bokens författare torde därför under detta minnesår ej sakna sitt intresse.

Christian Scriver, som räknas bland den evangeliska kyrkans främste lärare, såg dagens ljus för trenne sekler sedan. Han föddes nämligen i Rendsburg, Slesvig-Holstein, den 2 januari 1629. Han blev tidigt faderlös, och han fick i barnaåren uppleva skövlandet av sitt hem, när Wallensteins vilda rövarhorder plundrade landet. Men han är ock en bland de många, som under trettioåriga krigets svåra hemsökelsetider utdanades till en fullödig kristen karaktär.

Scriver studerade vid Rostocks universitet, där han tog magistergraden. Därpå ägnade han sig åt själasörjarens höga kall. Sin förnämsta gärning inom detta kall utförde han som pastor vid St. Jakobi-församlingen i Magdeburg under en lång följd av år. Han blev vida beryktad. På många andra håll sökte man förvärva honom för betydelsefulla kyrkliga poster. Bl. a. ville den svenska drottningen Ulrika Eleonora, d. ä. Karl XI:s gemål, kalla honom till sin hovpredikant, men han avböjde detta anbud. År 1690 befordrades han till överhovpredikant och konsistorialråd i Quedlinburg. Där avled han den 5 april 1693.

Scriver har genom sitt författarskap utövat ett mäktigt inflytande på otaliga människors kristliga fostran. Utom ovan nämnda "Själaskatt" må

bland övriga hans arbeten särskilt nämnas "Gottholds tillfälliga betraktelser", en andaktsbok med betraktelser för var dag i året, där författaren "i sinnrik anknytning till företeelser ur människolivets och naturens värld utvecklar eviga sanningar. Jämte innerlig fromhet röja dessa betraktelser en stark rättfärdighetskänsla, yttrande sig bl. a. i ett allvarligt gående till rätta med ett ytligt världsväsen och med människors alltför vanliga benägenhet att döma mer efter yttre glans än efter inre värden."

Vad beträffar Scrivers språk och framställningssätt, förråda de icke sällan en äkta poetisk ingivelse. Han framträder även som psalmförfattare. Ett av hans skönaste andliga kväden är aftonpsalmen "Der lieben Sonne Licht und Pracht". I koncentrerad tolkning har denna psalm införlivats med Svenska kyrkans "Nya Psalmer", där den är en av de prydligaste. "Den bäres av den innerliga kärlek och längtan till Frälsaren, som ofta utmärker det senare 1600-talets tyska psalm."

Enligt uttryckt önskan, fick Scriver sitt sista vilorum i Jakobi-kyrkan i Magdeburg, där han under en lång följd av år så kraftigt predikat korsets evangelium. Hans vackra epitafium, som vi här anföra på det språk det är affattat, har följande lydelse: "Quod docuit, docuit quod vixit; idem quoque vixit exemplar vivum dogmatis ipse sui" (Med avseende på vad han lärde, så lärde han vad han levde; han var själv ett levande exempel på sin lära). Kan någon ordets tjänare önska sig eller få ett vackrare eftermäle?

C. A. L.

Minnesota-konferensens 70-årsjubileum

"Saligt är det folk, som förstår att jubla."
Ps. 89: 16.

VÄRLDENS nationer ha haft sina skilda missioner att fylla. Hams avkomlingar på Nilens stränder voro byggmästare. Jafet, som fick löftet att bo i Sems hyddor, drog fram över världen, och hans ättlingar förde fram bildningens fackla bland folken. Så blevo grekerna kunskapens och bildningens representanter, medan romarna stiftade lagar för världen. Sems efterkommande buro fram den uppenbarade religionens banér genom tidsåldrarna. Hebréerna blevo sålunda bärare av mänskligheten härligaste skatter, och bland dem strålade uppenbarelsens ljus till vägledning och tröst för jordens släkten.

Med denna skatt gav Gud detta folk mycket annat, som gjorde dess liv ljust och fröjdefullt. Vi tänka härvid på gudstjänsten, de skilda festligheterna och de stora nationalhögtiderna, som enade nationen omkring dess stora och rika minnen, men särskilt var det ju detta folks budskap

från Gud, som kastade sin ljuva strålglans över detta folks liv och verksamhet. Intet folk har en så underbar historia som egendomsfolket. Endast detta folk kunde hava ett sådant gudstjänstliv med sina högtider och jubelfester. Det var endast detta folk som förstod innebörden av sångarens ord: "Saligt är det folk, som förstår att jubla".

Det var ju ock detta folk, som Herren korat att bliva bärare av dessa rika skatter, och genom det skulle jordens nationer bliva arvtagare till samma välsignelser. Det var ju på så sätt som vårt svenska folk kom i åtnjutande av dessa härliga förmåner. Svensken stammar ju ock från Jafet och är av naturen en kosmopolit. Varthän än svensken far, så bär han med sig sitt härliga arv från hänsvunna tider, och det är just genom detta som hans liv blivit så rikt och givande. Då stugan därborta på fädernejorden blev för trång och täppan gav för ringa näring åt barnskaran, så drog han ut över land och riken, ja, hän över världshaven för att finna hem och härd. På så sätt hava dessa tusenden och åter tusenden funnit hemvist i nya världens skilda stater.

Man kan sålunda ej skriva på äventyrslustans konto denna stora utvandring, som förflyttat så många tusenden från det gamla fäderneslandet till detta vårt nya fosterland. Det ligger dock i germanens skaplynne att draga ut på vandringståg. Nordbons kynne förde honom ut i österled, där hans kraftfulla representanter genom Rurik grundade Rysslands mäktiga konungahus, och sedan längre i söder, där de tjänade såsom kejser-

lig livvakt i det östromerska rikets huvudstad. Men de foro ock bort i västerled, där de voro med om att öppna en ny farled till det nya landet bortom Atlanten.

En stormdriven svensk, Gardar Svarfarson, upptäckte Island; nordmannen Gunbjörn finner Grönland; och Bjarne Herjulfson är den förste europé, som förunnas att skåda den nya världen. En Thorfinn Karlsefne, som stammade från Dalsland och som ledde sina anor från den i svenska historien välkände Björn Järnsida, grundlade den första koloni på den nyupptäckta kontinenten; en koloni, som ägde bestånd i 114 år. Vidriga tidsförhållanden grusade denna kolonis framtid, ty digerdöden kom, kampen mot vildens här och elementernas raseri tillintetgjorde den. Tiden var ej mogen för upptäckten. Förblivande resultat uteblevo.

Men nordbons religiösa skaplynne tog även här ut sin rätt. Tvenne representanter av den kristna kyrkan kommo hitöver från Europa under denna kolonialtid för att upprätthålla kunskapen om den Vite Krist. Den förste som anlände var biskop Jon, och då han dukade under i kampen, så kom Erik Upsi i hans ställe. Denne biskop erhöll sin biskopsinvigning i Lund 1121. Han fick dela samma öde som företrädaren. Den sista expeditionen till Vinland företogs 1357, och ännu ila 130 år tillända innan Genoas djärve son, Kolumbus, landade på Island för att där få underrättelser om vinlandsfärderna och kolonien därute.

Medan den svenske konungen Magnus Erickson (1319–1365) styrde de skandinaviska folken, sän-

de han år 1354 en expedition till Vinland, och götars och norrmäns runor på Kensingtonstenen bära nogsamt vittnesbörd om att de även besökt dessa nordbons utmarker i detta tidiga skede. Nordmännen voro sålunda Amerikas första upptäckare. Nordbon från gamla Svea korades ock av försynen att grundlägga en av unionens stater —Delaware—, och den amerikanska nationen täljer med stolthet de runor, som svenskarna i Nya Sverige tecknade i sitt nya hemlands hävder. Deras insatser i kyrka och stat skola ock täljas från släkte till släkte. Varthän än svensken far, så tager han med sig den kristna kyrkan, den kristna skolan, kärlek till hem och härd och vördnad för lag och rätt. Dessa grunddrag äro kännetecknande för svensken varhelst han än slår ned sina bopålar. De fem kyrkor, som ännu äro kvar från detta tidiga skede, äro trofasta vittnen om det verk, som svensken där utförde.

Men dessa åldriga råmärken på kyrklig mark tillhöra ej mera våra fäders kyrka. De ha gått förlorade för den. Månne dessa våra erfarenheter skola lära oss och senfödda släkten att taga vara på det som blivit oss anförtrott i andligt hänseende? Kommande tider skola nog vittna härom. Det är med verklig smärta vi påminna oss, att det ej blev en historisk förbindelse mellan kyrkan på Delawares stränder och den som Augustana-synoden påbörjade blott aderton år senare. Det var ju blott så många år sedan den siste pastorn å Delaware, Niklas Collin, lades till sina fäder, som Augustana-synodens patriark, L. P. Esbjörn, 1849 landade på amerikansk mark.

Den starka ström av immigranter, som tog sin början i mitten av det nittonde seklet, sträckte sig även hit ut till nordvästern. Minnesotas förste svensk, Jacob Fahlström, anlände ju ganska tidigt, sällade sig till landets urinnevånare och fann bland dem en följeslagarinna genom livet. Han tjänade stundom såsom ordets förkunnare bland dem. Men snart anlände stora skaror hitut till vildmarkerna, upptogo det bördiga landet och delade med landets befolkning dess oförlikneliga jaktmarker. Fredrika Bremer hade ju år 1849 varit här och i brev skildrat de härliga tillfällen, som erbjödos immigranterna, och de kommo. Samma år, som landet härute i nordvästern bildades till ett territorium, förde den förste pastorn hit till den nya världen. År 1852 kom pastor T. N. Hasselquist, och följande år anlände pastor Erland Carlsson. Han hade vistats endast ett år i Amerika, då det macedoniska ropet från Minnesota nådde honom, och han for hitut 1854.

Redan 1850 hade tre unga män från Västergötland kommit hit till Minnesota, nämligen C. A. Fernström, Oscar Roos och Aug. Sandahl. De kommo först till Illinois, sedan till Minnesota, slogo sig ned vid en liten sjö vid namn Hay Lake, byggde sig en stockhydda och övervintrade. Platsen utvisas nu genom ett monument en och en halv mil söderut från kyrkan i Scandia. Dessa tre voro de första svenska nybyggare i Minnesota, men de stannade ej länge här. Sandahl for till Sverige, Fernström till California, och Roos till Taylors Falls, Minn. De som egentligen grundlade Minnesotas första och förblivande ny-

bygge voro från norra Sverige. De kommo till Bishop Hill, men funno sig ej hemma där, och så foro de hit. En av dessa var Ulrik Nordberg.

Denne hade tillsammans med Per Anderson banat sig väg genom skogen till Taylors Falls, till Chisago Lake, som av indianerna kallades "Kichisaga" och betyder "den stora, vackra", och Chisago Lake är en vacker sjö i sanning. Här grundlades det första egentliga svenska nybygget i Minnesota, ett som förblev. Detta skedde år 1850 –51. Här uppfördes en ringa boning, endast 13x13 och 8 fot hög till taket, och likväl bereddes här rum för sexton personer. De första egentliga bona fide nybyggare voro P. Berg, P. Vicklund, Andrew Swenson och Per Anderson från Hassela. Chisago Lake är sålunda vårt första svenska nybygge, och här är ock den svenska lutheranismens vagga i nordvästern.

Innan pastorer kommo till detta samhälle, samlades folket i Guds sköna natur, utanför någon enkel nybyggarekoja eller, då kallare årstider inträdde, i de enkla hyddorna i samhället. Vid dessa andaktsstunder sjöng man våra kärnfriska psalmer och någon föreläste ur någon postilla. Den första plats där man samlades till sådana möten var P. Bergs lada. Ej underligt att sådana människor längtade att få samlas i Herrens gårdar och höra Guds ord förkunnas av en Herrens tjänare. Och deras längtan gäckades ej.

Predikanter av annan trosbekännelse infunno sig i detta samhälle, men folket här var lutherskt och det ämnade ock förbliva denna bekännelse trogen. Äntligen randades dagen, då en luthersk

pastor kom till kolonien, och denne man var pastor Erland Carlsson. I början av år 1854 for han uppefter Missisippi-floden till St. Paul. Här stiftade han en församling, som bestod av svenskar och norrmän. Detta skedde den 6 maj, och så drog han åstad till Chisago Lake, och här stiftades församlingen den 12 maj. Här ha vi sålunda den första helt svenska församling i Minnesota.

Bland de 109 immigranter, som kommo hit till Amerika 1851 och som bosatte sig vid Chisago Lake, var en ung man, som Gud korat att utföra ett mycket omfattande pionjärarbete inom vår kyrka och i synnerhet i Minnesota. Denne man var Erik Norelius. Han var då en yngling på aderton år. Han for sedan till skolan för att utbilda sig till församlingslärare. Dessa missionärer hade långt mera arbete än de kunde sköta om, men genom trohet och flit organiserades den ena församlingen efter den andra. Så stiftade man församlingar i Vasa och Marine år 1855, i Cannon Falls och St. Peter år 1857, i Scandian Grove, East Union, Vista, Spring Garden, West Union och Götaholm 1858.

Man började snart inse nödvändigheten av att åstadkomma en närmare sammanslutning av de skilda församlingarna, och så kom Minnesotakonferensen till stånd. Redan 1851 hade en organisation bildats nere i Illinois, nämligen den s. k. Norra Illinois-synoden. Till denna organisation hade de svenska lutherska församlingarna anslutit sig 1853, och fyra av våra svenska luth. pastorer, nämligen Esbjörn, Hasselquist, Vallentine och Håkanson. Norskarna hade ock anslutit

sig till denna organisation, och bildades så den s. k. Chicago-konferensen., och 1853 hade ock Mississippi-konferensen bildats, och den bestod av svenskar. Den hade bildats i Moline. Till denna synod hörde ock församlingarna i Minnesota. Då nu dessa organisationer sammanträdde till ett synodalmöte 1854, så befanns det att skandinaverna hade två tredjedelar av medlemskapet i denna synodalorganisation.

Men svenskarna kunde ej känna sig hemma i denna samfundskropp. Slutligen bröt en strid ut rörande både läran och författningen. Striden koncentrerade sig i och omkring läroverket i Springfield, där Esbjörn tjänade såsom den svenske professorn. Till slut drog sig den svenske professorn tillbaka och for med sina studerande till Chicago. Så togs steget och så skildes svenskarna från Norra Illinois-synoden. Äntligen kom det minnesrika året i vår stats och vår kyrkas historia, år 1858, då Minnesota bildades till stat och upptogs bland unionens stater. Samma år fick bevittna bildandet av Minnesota-konferensen. De små kämpande församlingarna kände att en närmare sammanslutning var av nöden, och så förnam man ock här i nordvästern att en förening med Norra Illinois-synoden kunde ej i längden bliva tillfredsställande. Emellertid hade församlingarna i Minnesota fått rättighet att bilda en egen konferens, men innan denna kom till stånd försökte man bilda en s. k. Minnesota-synod.

Passavant och Heyer voro ledare i detta företag. Ett möte hölls i Red Wing den 3–5 juli 1858. Man ville naturligtvis ha svenskarna med, och de voro

i majoriteten. Vid mötet voro åtta pastorer och sex lekmän tillstädes. Av dessa pastorer voro fem svenskar och sex av lekmännen av annan nationalitet. Ehuru svenskarna i viss mening voro med om denna organisation, så ville de ej vara med att bilda denna sammanslutning utan att först ha rådfrågat sig med svenskarna inom Norra Illinois-synoden. Ehuru svenskarna drogo sig tillbaka, så skred man dock till verket och bildade Minnesota-synoden. Under tiden höllo representanter av Chicago- och Mississippi-konferenserna ett möte i Princeton och kort därpå ett möte i Mendota, och vid detta möte förbjöd man svenskarna i Minnesota att förena sig med Minnesota-synoden och gav dem rättighet att bilda en egen konferens.

Vi finna sålunda att innan Minnesota-konferensen framföddes, så föregicks detta steg av betydande födslosmärtor. Men dessa strider hade enat våra församlingar, och ställningen mognade för bildandet av en egen konferens. Vid denna tid fanns inom Minnesota fem predikanter, men endast en av dem var ordinerad. Denne man var pastor E. Norelius. De övriga voro P. Carlson, J. P. C. Borén, P. Beckman och P. A. Cederstam. Mötet pålystes och hölls den 7–9 oktober 1858 i Chisago Lake. Alla predikanterna utom en, näml. Cederstam, infunno sig. Följande ombud voro närvarande vid mötet: Daniel Nelson från Marine, H. Svedberg från Chisago Lake och F. Björklund från Rush Lake. Dessa pastorer och lekmän organiserade Minnesota-konferensen den 8 oktober angivna år.

Inom den nybildade konferensen voro inalles tretton församlingar och 900 kommunikanter. Det var ju en liten skara, och början var ganska ringa, men senapskornet växte och bar frukt. Den ringa planteringen växte från år till år, och nu har den hunnit fram till sitt sjuttionde år och är Augustana-synodens största konferens.

Då den nu blickar tillbaka på en växlingsrik historia, erinrar den sig att den har fått bevittna ljus och mörker, prövningar och lidande, men vunnit betydande segrar. Bland prövningar under ett tidigare skede vilja vi erinra om landsplågan med gräshopporna. De kommo först 1873 –74; och åren 1876–77 hade de spritt sig över hela staten. De voro en verklig landsplåga. Ingenting syntes kunna hindra dem i deras förstörelseverk. Då kallade guvernör Pillsbury statens folk till en faste- och bönedag den 23 april 1877, och folket samlades i sina kyrkor och bådo, att Herren måtte befria dem från denna landsplåga. Och nu skulle folket här i Minnesota få ett förnyat bevis på att Herren hör bön. Kort därpå togo gräshopporna till flykten, och då de drogo åstad, var skyn så uppfylld av dem, att man ej kunde se solen. Minnesota var räddat. Så underligt handlar Herren med det folk, som förtröstar på honom.

Mellan åren 1861 och 1866 rasade inbördeskriget i vårt land. Att även detta skulle utöva en hämmande inverkan på det kyrkliga arbetet, ligger ju i öppen dag. Skaror av våra landsmän drogo åstad i kriget, och ofta lämnades kvinnor och barn att sköta om arbetet på hemmanet. Därtill kom ock indianupproret. Indianhövdingen Little

Crow gjorde uppror och anföll de svaga nybyggena, och många fingo sätta livet till under dessa stormuppfyllda tider. Men då dessa hade gått tillända, inträdde lugn och fred, och landets befolkning kunde återvända till fredliga värv och bygga på Sions murar. Det gällde att bygga på hemmissionens murar.

Denna uppgift var det viktigaste. Det gällde att samla de förskingrade landsmännen och stifta församlingar i de skilda samhällena. Den ena församlingen stiftades efter den andra, och flera lärare ställde sig i ledet. Men under denna tid, då samhällen bildades härute i nordvästern, erfor man snart att lärarekrafterna blevo otillräckliga, och så ställdes församlingarna inför frågan, huru de skulle få flera lärare för de ständigt tillväxande församlingarna. Det gamla fäderneslandet kunde ej fylla dessa behov. Samfundet måste bereda sig på att utbilda sina egna lärare. Efter mogen överläggning och sedan frågan blivit behandlad i de skilda församlingarna såväl som inför konferensen, skred man till verket med att upprätta eget läroverk. Detta skedde 1862, då pastor Norelius blev skolans förste föreståndare. Följande år flyttades den till East Union, där den förblev i tretton år, för att sedan upprycka sina bopålar, och så flyttades den till St. Peter, där den nu under en lång följd av år burit namnet Gustavus Adolphus College.

Under tidens lopp skulle ännu en bildningshärd se dagen. Detta skedde 1904, då Minnesota College upprättades, och har den under de hänsvunna

åren fått utföra ett betydelsefullt bildningsarbete för vår kyrka.

Men redan tidigt visade det sig att kyrkan måste ock gripa sig an med barmhärtighetsverksamhet. Anledning därtill gavs, då några föräldralösa barn omhändertogos av pastor Norelius, och så började år 1865 Vasa barnhem. Denna verksamhet har nu utvecklat sig så att inom ramen av densamma finna vi följande inrättningar: Vasa barnhem, Betania i Duluth, Bethesda lasarett, Ålderdomshemmet, Invalidhemmet, Diakonissanstalten. Så har verksamheten inom detta område fortgått och utvecklat sig, och konferensen har under dessa svunna år fått utöva en omfattande barmhärtighetsverksamhet.

Men huru har nu arbetet utvecklat sig i övrigt på detta vidsträckta område, där Minnesota-konferensen sjuttio år sedan började sin verksamhet såsom en samfundskropp? Vi påminna då först om det vidsträckta område, där vår kyrka först började sin missionsverksamhet — ett område på 682,000 kvadratmil. På detta område äro nu 506 församlingar, inalles 100,850 medlemmar, 252 pastorer, och där utföres nu ett arbete med en årlig utgiftsstat på $1,427,590. Två konferenser ha under tidens lopp blivit organiserade inom detta område, Red River Valley-konferensen, organiserad 1912, och Canada-konferensen år 1913. Minnesota-konferensen har för närvarande 85,102 medlemmar med en årlig utgift av $1,244,551.

Inom denna konferens med de två läroverken finna vi ett studentantal på 1,201 och en årlig utgiftsstat å $251,860.42. Så lyder i allra största

korthet konferensens levnadssaga. Det är därför tillbörligt att efter svunna sjuttio år stanna i stilla betraktelser för att söka hugfästa konferensens historia och därvid påminna oss Guds oändliga godhet och barmhärtighet. Vi skola då finna att vi ha anledning att fira vår sjuttioårsfest.

Uppslaget till firande av densamma kom genom en petition från församlingen i Chisago Lake, då den hemställde till konferensen att fira sin sjuttioårsfest tillsammans med församlingens sjuttiofemårsfest. I enlighet med denna framställning inbjöd sagda församling konferensen att fira dessa festligheter under konferensmötet den 7–14 maj 1929. Denna begäran villfors. Församlingens programkommitté och konferensens verkställande kommitté fingo i uppdrag att arrangera festprogrammet samt vidtaga nödiga åtgärder för dess verkställande.

I enlighet härmed anhöll Chisago Lake-församlingen att konferensen måtte samverka vid uppförandet av ett monument på den plats, där vår kyrkas verksamhet härute i nordvästern hade sin vagga, och beslöts det att detta monument skulle invigas vid dessa festligheter.

Likmätigt dessa bestämmelser, skredo kommittéerna till verket för att arrangera för mötet. I fråga om monument beslöts att det skulle uppföras vid kyrkan i Chisago Lake, hava formen av en obelisk och vara trettio fot högt. Sockeln, som är av svensk granit, hämtades från Hjortsjö, Småland, och uppfördes monumentet av firman Westlund Company, Center City, Minn., till en kostnad av cirka $2,300, vilken summa delades

Monument, som uppförts av lutherska Chisago Lake församlingen, för att hugfästa minnet av församlingens stiftelse för 75 år sedan jämte minnet av Minnesota-konferensens organisation för 70 år sedan.

ungefär lika mellan konferens och församling. På norra sidan av monumentet stå orden: "Till minne av stiftandet av Sv. Luth. Chisago Lake-församlingen den 12 maj 1854. Upprest av tacksamma ättlingar." På östra sidan stå dessa ord: "Thy kingdom is an everlasting kingdom, and thy dominion endureth throughout all generations. Ps. 145. 13." På västra sidan stå dessa ord: "This Monument is erected to the Memory of the Pioneers, who here organized the Lutheran Minnesota Conference, Oct. 8, 1858. Pastors: P. Carlson, E. Norelius, P. Beckman, J. P. C. Borén. Laymen: Daniel Nelson, Håkan Svedberg, Frans C. Bjorklund." På södra sidan stå orden: "Din spira, Jesus, sträckes ut, så långt som dagen hinner; ditt rike står till tidens slut, det står då allt försvinner."

Med avseende på programmet beslöts bland annat att en inbjudning skulle ställas till Svea rikes ärkebiskop, men om det skulle befinnas vara omöjligt för honom att själv antaga inbjudningen, att han då ville utse någon av den Svenska kyrkans biskopar. Ärkebiskopen kunde ej komma, och så föll lotten på biskopen i Skara. Det var ju biskopen i Skara, Jesper Svedberg, som hade vården om de svenska församlingarna i Nya Sverige, och det ansågs därför mycket lämpligt att lotten föll på honom, som nu satt på biskopsstolen i Skara, Hjalmar Danell. Till vår kyrkas stora tillfredsställelse antog han inbjudningen och var med biskopinnan närvarande vid konferensens sjuttioårsjubileum såväl som Chisago Lake-församlingens sjuttiofemårsjubileum såsom hedersgäster.

Det ansågs ock lämpligt att utgiva en minnesskrift på landets språk i syfte att väcka intresse hos det uppväxande släktet rörande pionjärtiden och dess insatser för vårt land och vår kyrka, våra samhällen och vårt folk. I enlighet härmed beslöts att en minneskrift skulle utgivas, och en kommitté tillsattes, som bestod av senator V. E. Lawson, dr J. A. Krantz och dr P. A. Mattson. Skriftens titel är: "The Beginnings and Progress of the Minnesota Conference of the Augustana Synod."

Efter dessa förberedelser tog konferensmötet i Chisago Lake sin början den 7 maj, och ett mycket minnesrikt och givande möte var det i sanning. Såsom vanligt gavs förmiddagen och eftermiddagen första dagen åt konferensens ministerium. Dr J. A. Krantz föreläste över ämnet: "Pionjärtidens herdegärning, en föresyn för vår tid." Vidare hölls en föreläsning över ämnet: "What is implied in the merger idea of the Lutheran Church bodies, and ought the Augustana Synod join such a movement?" Föreläsaren över detta ämne var pastor C. E. Cesander. Så kom kvällen, då konferensmötet öppnades på sedvanligt sätt. Efter gudstjänsten hälsades hedersgästerna i första hand och så konferensdelegationen välkomna av församlingens pastor, dr A. N. Nelson, samt konferensens president, dr P. A. Mattson. På dessa hälsningstal svarade biskop Danell i ett längre anförande, varvid han framförde en hälsning från Svenska kyrkan och den svenska regeringen, vars ombudsman han var. Om konferensprogrammet i detalj ämna vi ej här

orda. Vi önska blott tillägga att hedersgästerna voro med vid de olika sessionerna och deltogo såsom uppmärksamma åhörare. Torsdagen den 9 maj var Kristi himmelsfärdsdag, då biskopen höll högmässopredikan med ledning av dagens text, Joh. 17: 24–26. Det var i sanning en skön stund. Biskopen talade "om himmelen där och om himmelen här, och huru himmelen här skall bliva himmelen där". Sent skall nog den predikan glömmas.

Kom så den stora dagen i högtiden, söndagen den 12 maj. Högmässogudstjänst med Herrens heliga nattvard firades då. Dr J. F. Seedoff höll skriftetalet och biskop Danell högmässopredikan. Dr L. P. Bergström och pastor Constant Johnson tjänade vid altaret. Biskopen predikade över dagens text, Joh. 15: 18–27. Det var en gripande predikan, och den stora skara, som var samlad både inom och utom kyrkan, lyssnade med spänd uppmärksamhet. Hans manande ord rörde säkerligen allas hjärtan. Det var en allvarligt gripande högmässogudstjänst. Stundom kändes det som om man varit med på en begravning. En stor skara böjde sedan knä vid nattvardsbordet. Biskopen och biskopinnan voro ock med såsom gäster vid nattvardsbordet. Biskopen deltog ock vid distribueringen. Det var en sådan högtidsstund, som man ej ofta får vara med om.

Så kom eftermiddagen med ett mycket omväxlande program. Vid detta tillfälle hade så mycket folk samlats, att man kunde med möda komma fram. Inne i kyrkan fanns ej mera rum och utanför var gården fullsatt av människor. Det

ansågs att mellan tio- och tolvtusen människor hade infunnit sig till detta festliga tillfälle. Monumentet skulle då avtäckas. Dagen var strålande klar. Ute på gården framför kyrkan hade man byggt en estrad, och s. k. högtalare hade uppsatts, så att den stora skaran kunde höra allt tydligt och klart. Programmet började kl. 2 e. m., och redan då var den stora församlingen tillstädes.

Mötet började med en psalm, som leddes av en sångkör från Minnesota College, varefter pastor O. A. Henry förrättade bön. Sedan Amphionkören från Minnesota College, under prof. N. R. Pearsons ledareskap, sjungit en sång, välkomnades de närvarande av konferensens president, dr P. A. Mattson. Han introducerade församlingens pastor, dr A. N. Nelson, som talade om församlingens stiftelse för sjuttiofem år sedan eller den 12 maj 1854. Sedan talade konferensens president om konferensens stiftelse den 8 oktober sjuttio år sedan på denna plats. Eftermiddagens festlighet var ju anordnad i syfte att avtäcka monumentet, och hedersgästen, biskop Danell, utförde nu denna handling. Sedan orkestern spelat ett musikstycke, höll biskopen ett tal på modersmålet, varvid han anslöt sig till det hebreiska ordet "Ebenezer", samt framhöll huru Herren varit med och hulpit vårt folk i kampen för Guds rike. Sedan en sång sjungits av en församlingens kör, uppträdde Minnesotas guvernör, Theodore Christiansen, och i ett anslående tal framhöll pionjärernas betydelsefulla insats för staten, vårt land och samhällen. Därefter framhöll presiden-

ten för den norska lutherska kyrkan, dr J. A. Aasgaard, betydelsen av den kristna kyrkans arbete för nationens högre liv. Sedan talade presidenten för Augustana-synoden, dr G. A. Brandelle, om pionjärlivets betydelse för eftervärlden och dess folk.

Sedan Amphion-kören sjungit ännu en sång, höll den svenske konsuln hr Nils Leon Jaenson ett anslående tal, däri han påvisade huru pionjärerna härute i nordvästern på flera områden gjort sina insatser för stat och kyrka, därvid hedrande sitt gamla fädernesland. Den siste talaren, senator V. E. Lawson från Willmar, framhöll huru pionjärerna i skilda delar av vårt land fått genomgå prövningar och lidanden för att åt eftervärlden överlämna de härliga skatter, som fäderna fått i arv av sina fäder för att överlämna dem åt ett kommande släkte. Kören sjöng ännu en sång, varefter dr J. A. Krantz slöt med välsignelsen. Till sist sjöng den samlade skaran kraftigt och samstämmigt: "Praise God from whom all blessings flow", och så var detta mycket givande program slut. Under de gångna sjuttio åren hade väl aldrig så mycket folk varit samlat på en gång. Feststämningen var den allra bästa. Ett sjuttiofem- och ett sjuttioårsminne hade firats och hörde nu till historien. Vårt folk hade upprest sitt Ebenezer och därvid givit Gud äran för vad som blivit utfört på kyrklig mark av vårt folk härute i nordvästern.

I detta sammanhang torde det vara på sin plats att orda något om en festlighet, som stod i nära förening med festligheterna i Chisago Lake. Scan-

dia-församlingen firade ju sin sjuttiofemsårsfest något senare, men under festveckan i Center City hälsade biskopen på även i denna församling på vänlig inbjudan av denna församling och dess pastor, J. Olsenius. Detta skedde den 9 maj, eller Kristi himmelsfärdsdag. Biskopen höll här en mycket innehållsrik predikan inför en skara, som till sista plats fyllde den rymliga kyrkan. Scandias egentliga sjuttiofemårsfest firades den 22–23 juni, och det var en mycket givande festlighet. Scandia-samhället är mycket nära förbundet med Chisago Lake. Här i denna sköna trakt har vårt folk utfört ett omfattande arbete på livets skilda områden. Härute i Chisago och Washington härader har vårt folk gjort förblivande insatser och genom dessa hedrat icke blott sitt gamla fädernesland, utan också sitt nya fosterland. Heder åt ett sådant folk!

När man giver akt på resultatet av det kyrkliga arbete, som vårt svenska folk utfört på amerikansk mark, så kan man ej vid dylika festligheter låta bli att fråga: Vad vore vårt svenska folk på amerikansk botten, om vår kyrka ej funnes till? Är det ej henne vi ha att tacka för så oändligt mycket, och är det ej tillbörligt att inför dessa omständigheter stanna och besinna innebörden av de insatser, som en givmild försyn kallat vårt folk att vara med om? Böra vi ej inför dessa fakta, som ställas framför oss vid dylika minnesdagar, böja oss i tacksam kärlek och med helig hänförelse besluta oss för att ännu mera helt utgiva oss för den inrättning, som skänkt oss så

mycket och som har ännu mera i beredskap åt oss och våra barn? Soli Deo gloria!

Vid tanken på det flydda kunna vi ej annat än märka, huru rikt Gud välsignat vårt spridda folk. Från en ringa början har Herren så välsignat oss, att vi ej kunna annat än förundra oss över vad han låtit oss vara med om på kyrklig mark. Men icke blott det. Vi tänka ock härvid på vad vi fått vara med om i fråga om vårt nya hemlands utveckling. Ringa var pionjärens hydda, men den har blivit ersatt av sköna hem. Vår konferens började med sina gudstjänster i en lada, utan något kyrkligt hem. Nu ha vi ett egendomsvärde på kyrkans område, som beräknas till minst fem eller sex millioner dollars. Inför dessa fakta kunna vi väl ej annat än med den gamle patriarken bekänna: "Jag är för ringa till all den barmhärtighet som du med din tjänare har gjort."

Och vad är det månne som möjliggjort allt detta? Det är Guds välsignelse genom ordet vi fått i och genom vår kyrka. Vårt folk har hållit sig till Herren, och det har därför gått dem väl i händer. Med trogen hand har vårt folk sökt bevara de skatter, som pionjärerna togo med sig från älskat fädernesland för att överlämna det åt det här uppväxande släktet. Vårt folks strävan har gått ut på att oförvanskat överlämna åt barnen det rika arv de fått, till båtnad för det nya hemlandet. Redan tidigt framstod för vårt folk nödvändigheten av att taga vara på det andliga goda som blivit det anförtrott, och Herren har riktat vårt folks liv i och genom denna strävan.

Men vid dylika festligheter tänka vi med en viss beklämdhet på den stora massan, som stått och ännu står utom all kyrklig förbindelse. Den stora hopen har nekat deltaga i ett arbete, som betytt så mycket för vårt folk och det uppväxande släktet. Även dessa, som ej varit med om kyrklig verksamhet och ej burit dagens tunga och hetta, ha dock, även om mera indirekt, fått del av den välsignelse som kyrkan skänkt sitt folk.

Vid dylika minnesfester kunna vi ej heller låta bli att tänka på framtiden. Hurudan skall vår kyrkas framtid bliva i detta vårt nya hemland? Det är alldeles i sin ordning att vi ställa oss inför sådana frågor. Den gångna tiden har varit en såningstid, och vilka skördar skall väl framtiden bära i sitt sköte? Hurudan historia äro vi såsom ett svenskt folk med om att skriva i vårt land? Skall väl vår kyrka kunna segla fram genom tidens bränningar och nå sitt mål? Eller skola vi vara med om att sälja våra skatter åt andra och låta vår kyrka uppslukas av andra samfund? Eller skola våra efterkommande, manade av fädernas uppoffringar under hänsvunna tider, eggas till allt större uppoffringar och så kämpa för det arv, som är oss överlåtet till förvaltning? Dessa frågor trängde sig till hjärtat hos våra hedersgäster under festligheterna, och de manade oss att taga vara på det, som blivit oss anförtrott. Skola vi hörsamma maningen? Skola vi så leva, verka och försaka för livets högsta skatter, att, då våra efterkommande läsa de runor, vi tecknat, ej blygselns rodnad må purpra deras kinder?

P. A. M.

Minnesota College

ETT TJUGOFEMÅRSMINNE.

LÄNGE hade de som intresserade sig för kristlig bildning och kyrkans framtida väl känt behovet av ett kristligt läroverk i tvillingstäderna Minneapolis och St. Paul, Minn.

När därför Minnesota-konferensen på sitt årsmöte i St. Peter i maj 1904, efter att först ha sanktionerat idén om förläggandet av Gustavus Adolphus College i eller emellan tvillingstäderna, äntligen avgjorde den brännande frågan, och märk, med en ringa majoritet, beslöt den samtidigt att upprätta en läroanstalt i tvillingstäderna. Detta beslut fattades enhälligt, minus en enda röst. Det var alltså behovet av en kristlig skola förlagd i ett centrum, som med lätthet kunde nås av en ständigt tillväxande kunskapssökande ungdomsskara, vilket föranledde stiftandet av Minnesota College.

Som utskott att träffa nödiga förberedelser vid upprättandet av den ombeslutade anstalten och att under första året tjäna som dess styrelse kordes pastorerna E. O. Stone, C. J. Petri, L. A. Johnston, F. M. Eckman och A. P. Montén samt

hrr J. S. Carlson, J. M. Carlson, Victor E. Lawson och Erland Lind. Denna kommitté sammanträdde den 28 maj s. å., då man valde följande ämbetsmän: ordf., pastor E. O. Stone; vice sådan, dr C. J. Petri; sekr., Victor E. Lawson, och kassör, dr J. S. Carlson.

Nämnda skolkommitté beslöt enhälligt att påbörja skolverksamhet, om möjligt, redan på hösten samma år. Att förhyra lämplig lägenhet tillsattes advokat Erland Lind och pastor A. P. Montén. Vidare beslöts, att hos konferensens verkställande kommitté rekommendera, att pastor A. P. Montén måtte väljas till sollicitör för den påtänkta skolan.

Vid senare hållna sammanträden beslöt nämnda kommitté att låta inkorporera sig under namn av "The North-Western Lutheran Board of Education". Och det bestämdes att skolans namn skulle bli "Minnesota College" samt att den skulle förläggas i Minneapolis, men så nära St. Paul som möjligt. Pastor O. E. Stone valdes till dess verkställande president. En lägenhet vid Franklin och 17:e ave. So. förhyrdes att tjäna som skolans tillfälliga hem.

Den nya läroanstalten öppnade sina dörrar den 4 okt. 1904. Redan från början utgjordes den av tre avdelningar, nämligen akademi, hansdelsskola och musikskola. Första dagen inskrevos tjugotre elever. På aftonen samma dag hölls en skolfest i Augustana-kyrkan i närvaro av en stor skara intresserade, då tal hölls av skolans tillförordnade president och tillika ett intressant anförande av konferensens president, dr J. Fremling, som

med synbar tillfredsställelse tillönskade det nya företaget Guds välsignelse och stor framgång.

Såsom lärare under första året tjänade i skolans akademiska avdelning dr J. S. Carlson, Philip

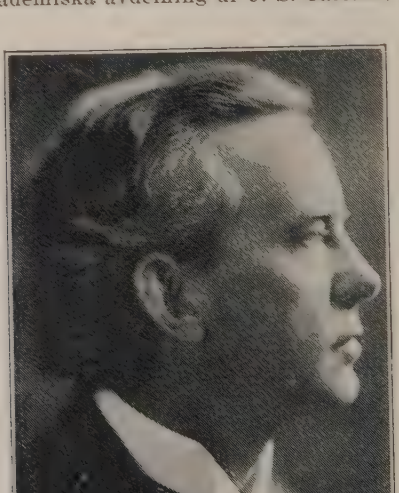

DR FRANK NELSON

Carlson, M. Martinson, Medora Anderson och V. E. Holmstedt: i handelsskolan P. V. Malm och Lauella Tornell: i musikavdelningen Victor Bergquist, Teckla Wahlquist, Malinda Skoglund, Clara

Williams, Agnes Lowis och Walter Stenvig. Pastor E. O. Stone undervisade i kristendom och biblisk geografi. Arvodet för hans tjänst skänktes till skolan.

DR E. O. STONE

Första skoläret slöts med ett elevantal av 166 och utan skuldsättning, ehuru skolan ej åtnjutit något understöd av konferensen. Kravet på mera rum och bättre läge gjorde sig snart gällande.

Och då ett ypperligt tillfälle gavs att inköpa en egendom bestående av sex tomter och en ganska stor skolbyggnad för det billiga priset av $17,000 på förmånliga betalningsvillkor, ansåg sig styrelsen ej kunna låta detta anbud gå sig ur händerna. Denna egendom, som nu utgör Minnesota Colleges hem, inköptes på våren 1905 och är belägen mellan Harvard och Delaware Streets S. E. i en av stadens vackraste delar och ej långt från St. Paul.

År 1908 gav konferensen skolstyrelsen fullmakt att inköpa mera land, vilket ock något senare sattes i verkställighet. Och samma år uppfördes en ny byggnad, "Johnson Hall" kallad. En styrelsemedlem, C. J. Johnson, skänkte materialet till denna byggnad.

Den nyaste och största av skolbyggnaderna uppfördes år 1916. Kostnaden för densamma belöpte sig till $72,789.53. Här må nämnas, att dess möblering bekostades till stor del av skolans vänner. Hela skolegendomen med inventarier värderas till $239,352.00.

Den skuld, som åtskilliga år storligen besvärat skolstyrelsen och särskilt skolans president, dr Frank Nelson, är nu, Gud vare lov, genom välvilliga vänners subskription och konferensens frikostiga bidrag slutligen utplånad.

Utom de tre redan nämnda avdelningarna vid skolan ha flera andra sådana upprättats, då behovet så krävt, t. ex. förberedande skola, normalskola, konstskola, förberedande teoretisk kurs för sjuksköterskekallet m. fl. samt afton- och sommarskola.

De som tjänat på styrelsen under längre eller kortare tid äro utom de redan nämnda följande: pastorerna C. A. Hultkrans, Peter Peterson, G. Rast, A. Norén, J. E. Linnér, Swan Johnson, E. G. Chinlund, C. G. Olson, J. E. Oslund, H. P. Johnson, J. A. Wagner, A. H. Franzen, J. Moody och B. G. Holmes samt hrr P. M. Magnuson, Axel Anderson, Olof Solberg, E. G. Dahl, C. J. Johnson, John Ogren, F. G. Brooberg, Clarence Magney, G. E. Rydell, Charles Lindstrom, N. S. Hoogner, Bernard Nelson och C. F. Petterson. De som utgöra direktionen, då denna historik skrives, äro följande: pastorerna Aug. Samuelson, E. A. Martell, Aug. P. Lawrense, E. O. Stone och F. M. Eckman samt hrr N. J. Holmberg, F. E. Bergin, J. B. Johnson och A. A. Dahlin.

Det andra skolåret tog sin början den 4 sept. 1905 och det i egen ändamålsenlig och rymlig byggnad med prof. P. M. Magnuson, mångårig lärare vid Normalskolan i St. Cloud, Minn., som tillfällig rektor. På konferensens kallelse till permanent rektor svarade han avböjande. Hans tjänstetid varade sålunda blott ett år. Styrelsen nödgades därför återigen utse en tillfällig föreståndare, och valet föll på dr Joshua Larson, New Britain, Conn. Han tillträdde sin post vid skolårets början 1906 och tillhör ännu skolans fakultet. Men den städse växande läroanstalten behövde en förman, som icke blott skulle tjäna som dess chef utan även som dess representant inför allmänheten och detta icke minst i finansiellt avseende. En sådan trodde sig styrelsen ha funnit i prof. Frank Nelson, skolman från Bethany College,

Lindsborg, Kans., och skolsuperintendent under fyra år för de svenska skolorna inom staten Kansas. Han blev ock av konferensen enhälligt korad för detta viktiga värv. Under en tid av tjugotvå år har han troget och självförsakande förestått skolan. Hans arbete och nit ha ock krönts med framgång.

Under skolans tjugofemåriga verksamhet ha icke mindre än 13,728 elever varit inskrivna vid densamma. I år räknade dess abiturienter 101. Med diplom ha 3,050 avgått. Ganska många av dessa ha sedan fortsatt sina studier vid högre läroverk och slutligen vid vårt teologiska seminarium. Dess alumner ha överhuvud taget hedrat sig själva, sitt samfund och den bildningsanstalt, som gav dem impulser till ett nyttigt och framgångsrikt liv.

Fakulteten har i flera år bestått av ända till trettiotre lärare, de bästa som styrelsen kunnat anställa. I handelsskolan är prof. Ralph Ingman mångårig principal, och musikavdelningen förestås av Robert N. Pearson.

Signe Gud i nåd allt fortfarande denna kristliga skola och välsigne även dem som i ord och gärning sökt befrämja dess betydelsefulla verksamhet och som därigenom även uppmuntrat dem som genom denna verksamhet önskat utbreda Guds rike ibland oss! Eos.

"Vilken röst!"

CARL SWENSSON..."HAN TALAR ÄNNU, FASTÄN HAN ÄR DÖD".

Ett tjugofemårsminne.

EN sällsam minnesfest firades i Lindsborg, Kans., den 17 febr. 1929. Närmast föregående dag var det jämt tjugofem år sedan dr Carl Swensson plötsligt avled i Los Angeles, Calif., där han befann sig på besök. Icke tarvas väl här förklaringen att dr Swensson hörde hemma i Lindsborg, där han var både pastor i Betania-församlingen och president för läroverket Bethany College, vilket han själv grundlagt.

Minnesgudstjänsten fick en särdeles högtidlig prägel därigenom att Messiaskören, också dr Swenssons skapelse, då för första gången sjöng i den nya ståtliga "Hall of Music", som var fullsatt av en andäktig skara, samlad för att påminnas om den store danarens livsgärning. Icke blott lindsborgare voro där; det i dagarna pågående s. k. "Kristna konventet" hade fört många långväga vänner till den lilla lärdomsstaden.

Det enstämmiga vittnesbördet av dem som hade

förmånen att vara med är, att denna minnesfest var en av de mest storslagna, som firats i Svensk-Amerika. KORSBANERETS redaktör gör gärna den företrädesvis svenskläsande kvarlevan inom synoden till viljes genom att i föreliggande årgång införa en teckning av densamma samt i fri översättning återgiva det högtidstal, som hölls vid detta tillfälle, tillika med några tillägg. Det hela utgör ett älskligt, mycket givande herdaminne. Dr Carl Swensson är värd denna uppmärksamhet.

Se där är Messiaskören! Men tar processionen aldrig slut? Var komma de alla ifrån i denna lilla by. Femhundra sångare, och hela Lindsborg har ju blott adertonhundra invånare! Tänk, om de hade samma proportion av sångare till befolkningen i Chicago, Minneapolis, Rockford, Jamestown och Worcester i en enda kör! Den sången bleve som "dånet av många vatten".

Där är orkestern, sjuttiofem personer stark! Med undantag av en och annan elev vid läroverket äro medlemmarna permanent bosatta i Lindsborg. Det är ock sant om kören.

Augustana-synodens president, dr G. A. Brandelle, som stod vid dr Carl Swenssons sida i Kansas-konferensen i många år, läser Guds ord ur båda förbundens böcker och förrättar bön. Vår kyrkas chef tackade Gud för de mäktige män han givit oss, särskilt för Carl Swensson.

Presidenten för synodens Lutherförbund, dr Joshua Odén, en av dr Carl Swenssons f. d. lärjungar, bjöd de församlade välkomna och erinrade om att de enda två levande medlemmarna av den första klass, som tog studentexamen vid Bethany

DOKTOR CARL AARON SWENSSON

College för trettioåtta år sedan, voro på estraden, nämligen läroverkets nuvarande president, dr Ernst Pihlblad, och dr Julius Lincoln, samt påkallade den sistnämnde att tolka stundens betydelse, vilket skedde som följer:

"Ett i tilltagande styrka verksamt inflytande i allt vidare kretsar är den säkra måttstocken på en offentlig mans liv. Efter denna måttstock är dr Carl Swensson, som dog för tjugofem år sedan i går, att räkna bland de verkligt store.

Tjugofem år redan i sin grav! Men se vad som blivit av det som rörde sig i hans väldiga hjärna och rika, varma hjärta. Fastän ett lindsborgsbarn, är jag i kväll som en drömmande, där jag står i detta musikens tempel och lyssnar till Messiaskörens hänförande toner och låter åren passera revy. Vilken förvandling sedan 1879, då den unge ljuslätte jätten från Illinois uppenbarade sig på Kansas-slätten!

För femtio år sedan gav Lindsborg föga hopp om att bliva vad det i dag är. Samhället var då tio år gammalt och höll just på att hämta sig från missräkningar och andra förkrossande erfarenheter.

Det var något tragiskt i varje liv. Lindsborgs grundläggare hade kommit från 'Värmland, du sköna, du härliga land', med skog och blommor, bäckar och insjöar, i vilka den nordiska himlen speglade sig. De hade utvandrat från ett naturskönt landskap och bosatt sig i en trakt av Kansas, där knappt ett träd syntes till, inga sjöar, och ej något som påminde dem om barndomshemmet. Till och med John Björn, en av de hur-

tigaste och starkaste bland de unga immigranterna, brast i gråt och vände sig till min far, då de armbågade sig fram i det höga gräset i den förskräckliga hettan, och utropade: 'Men hör du, Anners, va i all väla skulle vi här å göre? Tacka vill ja dä sköna Värmland'. Han var icke den ende som grät på den tiden, ty många tårar fälldes. Ett mindre segt folk skulle ha uppgivit kampen. Det har ofta förefallit oss att det ej var så svårt för de tidiga immigranterna, som slogo sig ned i New York, Pennsylvania, Minnesota, Wisconsin, Illinois och Iowa, där mycket var besläktat med hembygden, som för Kansaspionjärerna. Större kontraster än mellersta Kansas, då svenskarna kommo dit, och Värmland kan man näppeligen tänka sig.

Det var till stor del den första pastorns, dr Olof Olssons, förtjänst att nybyggarna icke förlorade levnadsmodet. Ej underligt att till tredje led den mannens minne bevaras i tacksam hågkomst i Smoky Hill-dalen. Han betonade oupphörligen att för dem som tro på Gud är ingenting omöjligt, ty 'Herrens högra hand kan allting förvandla'.

Till en sådan församling av troende, som lärt sig vänta stora ting av Gud, kom Carl Swensson, då dr Olsson på kallelse av synoden tillträdde en professur i vårt teologiska seminarium. Lindsborg-pionjärernas tro var så barnslig och stark, att då de i långvarig torka bett om regn, de strax stego ut och sågo Gud i händerna efter moln.

Pengar var det ont om i Lindsborg 1879. Ej heller fanns det då en vaken handelskammare, som ivrade för kommunens väl. Handelsbyn

var helt oansenlig. Samhället gav föga löfte om att utvecklas till ett kulturcentrum, men Lindsborg ägde en resurs i överflöd — religiös hänförelse, den väldigaste kraft i världen, då den är i rörelse.

Den unge, entusiastiske prästmannen, begåvad med makalös oratorisk förmåga, målade sina framtidsdrömmar i så fängslande färger, att hjärtan råkade i brand och ett nytt Betania (församlingens namn är ock Betania), ett annat Guds 'hus med många boningar', restes på Kansasslätten. Under sådant ledarskap glömde folket sin fattigdom och hade förtroende nog till Gud och Carl Swensson under de svåra, mörka åren att sätta sina egendomar i borgen för Bethanys räddning. En sådan försakelse väller fram ur kristlig hänförelse och vet ej om nederlag. Det yngre Augustana, som nu är samlat till konvent härstädes, må gärna noga läsa berättelsen om Lindsborg och lägga den på hjärtat. En av glödande entusiasm fylld Augustana-synod är absolut oövervinnelig.

Jag betraktar det som den mest oskattbara förmån att få stå på detta rum och söka tolka dr Carl Swenssons livsgärning och karakterisera hans person, å egna vägnar såväl som å tusenden och åter tusenden andras, vilka kommo i personlig beröring med honom. Jag förgriper mig icke på Guds bok, om jag använder psalmistens ord som min hyllning: 'Om jag förgäter dig, så förgäte min högra hand sitt värv. Min tunga låde vid min gom, om jag upphör att tänka på dig' — Carl Swensson! Är det opassande för ett nattvards-

barn och en lärjunge att avlägga detta trohetslöfte på sin f. d. pastors grav? Säkerligen ha de flesta av Carl Swenssons forna lärjungar och medarbetare samma känslor mot honom.

Bland dr Swenssons efterlämnade skrifter är en liten andaktsbok 'I morgonstund', som har följande tillägnan: 'Mina nattvardsbarn, Bethanys alumner och elever, samt mina åhörare hemma och annorstädes ägnas detta arbete med innerlig kärlek och tillgivenhet av Författaren.'

Årets alla dagar ha var sin betraktelse. Glädjande att säga, är den lilla boken i ganska allmänt bruk och har helt nyligen blivit översatt till engelska språket av dr V. I. Vestling. Den 16 februari! Vad har väl dr Carl Swensson att säga oss på årsdagen av sin för jämnt ett fjärdedels sekel sedan timade oförmodade död? Hören nu på! 'O, att I villen i dag höra hans röst'. Ps. 95: 7.

Jag är fullkomligt medveten om att psalmisten i första hand har Guds omedelbara röst i tankarna. Men vi tro väl, att Gud begagnar sig av mänskliga organ för att göra sin vilja känd? Den gamla satsen: 'Folkets röst är Guds röst', kan vara absolut sann. Var det icke Gud som hördes, även då Jeremia dundrade emot egendomsfolket? Vem var det egentligen som talade, då den käcke lille munken Martin Luther stod inför riksdagen i Worms? Vågar någon säga att det icke var 'alla konungars konung', som använde Abraham Lincoln till utfärdandet av slavarnas befrielsebrev? Det betraktas ej alls som förmätet att säga att då en trogen Herrens tjänare öppnar sin mun att tala, är det Guds röst, som höres. Det

blir således icke någon parodi på Guds heliga ord, om vi vid denna minnesfest läsa texten så här: 'O, att I villen i dag höra Carl Swenssons röst'.

Somliga av oss komma ännu ihåg den klangfulla, kraftiga stämman. Få personer ha varit bättre utrustade vad röstresurser beträffar. Till och med de lomhörda kunde höra honom. Tonen var ren som ett basunljud, uttalet ej blott tydligt utan perfekt. Carl Swensson förberedde sig alltid grundligt, och därför blevo hans tal och predikningar formfulländade. Slarv på tribunen eller i predikstolen tålde han alls icke varken hos sig själv eller andra.

Träffande kännetecknade en av dr Swenssons åhörare honom: 'Där står han som ett tänt ljus'. Redan från talets början hade han odelad uppmärksamhet och behöll den till slut. Jag har hört många offentliga ordets män men kan ej påminna mig någon med en sådan stämma som Carl Swenssons.

År 1890 besökte han för första gången sina 'fäders land', en resa som blev av stor betydelse för honom. I slutet av augusti bevistade han prästkonferensen i Stockholm och väckte ett oerhört uppseende genom sitt anförande. Vi anföra vad en korrespondent i en Göteborgs-tidning hade att säga:

'Det torde nu vara något sent att sysselsätta sig med prästkonferensen. Dock, ett minne därifrån är värt att teckna.

Detta minne är pastor C. A. Swensson från Amerika; han har fått sin utbildning vid Augus-

tana College, det svensk-amerikanska teologiska institutet.

Det har redan omtalats, att pastor S. är här för första gången; han är född i Amerika. Hans föräldrar utvandrade för ett 40-tal år sedan; men sitt fädernesland glömde de ej, och det gamla, goda svenska språket lärde de sina barn. Pastor S. uppträdde i konferensen och talade modersmålet obehindrat.

En präst var han efter andra mått än vad vi föreställa oss en sådan. En storväxt Herkules med solbrända, väderbitna drag och med ögonkast, som erinrade om fejade klingor. Man skulle trott honom vara en sjöbuss, som farit all världen omkring och som ofta, men alltid med lika stor oförskräckthet, sett döden under ögonen. Redan utseendet angav, att man hade en personlighet framför sig.

Och i sanning, han var en arbetarpräst som knappast någon annan; han var en andlig hjältemodig för de små i samhället. Därför föresatte jag mig också att göra en liten teckning av honom i er tidning.

Den sociala frågan var ämnet för ett föredrag. Viktiga och sanna ord uttalades av föredragaren; men man tyckte ändå, att de väl hopfogade teorierna saknade något...jag vet inte huru jag nu skall säga, jo, levande liv. Här var något av solskenskvalm. Man längtade efter luft.

Och den kom! Nej, det var ett stritt, rensande åskregn efter solskenskvalmet. Det var C. A. Swensson som uppträdde.

Vilken röst! Den ljöd, som ville den överrösta

en dånande storm. Man fick en livlig föreställning, att där han stod, stod han liksom å en höjd, ropande utåt de vidsträckta prärierna, besvärjande, hotande "rödskinnen", som nalkades.

Och vilka ord sedan! De voro nära att bringa våra torra svenska präster i förskräckelse. "Det är om amerikanska förhållanden jag talar", sade han, nästan som om han ville lugna; men sanningarna slogo nog in här också.

"För hundra år sedan", sade han, "funnos i Amerika inga rika — men ej heller några fattiga. Nu har civilisationen kommit, visserligen med många välsignelser, men även med sin förbannelse: fattigdomen!"

"Och vari ligger den största förbannelsen?" fortsatte talaren. "Ej däri att den fattige är fattig, utan däri att han ej betraktas eller behandlas som en människa. Den rike blir allt rikare och pösigare, den fattige allt fattigare!

Gud allena vet, huru det slutar", utropade talaren med tordönsstämma.

Det var tydligt, att åhörarna kände sig både tilltalade och icke tilltalade. De voro inte vana vid sådana kraftord. Dessa föreföllo våra "stilla i landena" både som mycket sanna och mycket revolutionära.

Än en gång blevo prästerna tagna på det ömma av sin ämbetsbror från andra sidan Atlanten.

"Aristokrat, det är det sämsta ordet vi känna till i Amerika", sade han, "och det värsta av allt är, när prästerna bli aristokratiska!" Det föreföll, som om några närvarande "Kristi kavaljerer" ej sutto rätt väl på sina platser. "Ingenting fin-

nes", dundrade talaren vidare, "som så utbreder socialismen som ett högfärdigt prästerskap." Han erkände uppriktigt, att han själv bävade var gång han tog på sig prästrocken. "Det är, som om på samma gång ämbetsmannamässigheten och högfärden ville fara i mig!" "Men bort med allt detta", sade han och tillade med en vacker bild: "Vi skola ställa predikstolen så högt, att vi kunna höra Jesu hjärta slå; men på samma gång så lågt, att vi själva kunna fatta arbetarens grova, valkiga hand."

"Låtom oss icke tro", fortsatte han, "att vi präster äro till för vår egen skull; nej, vi äro till för de fattigas skull; vi äro till för att tillsamman med dem hålla de rika stången. Dessa, de rika — ja, de ha nog målsmän oss förutan."

"Och", utropade han till sist, "här gäller att ej endast tala till folket; ord och fraser ha vi, Gudi klagat, nog av. Nej, vi böra gå ned till folket, leva dess liv, bli ett med detsamma. Då först skola prästerna bli en makt."

Med dessa ord slöt pastor Swensson, och den tanken fick man, att likna de svensk-amerikanska prästerna honom, så besitta de en schwung, en förmåga att "ta folk", som våra präster i regeln sakna.'

Jo, den rösten! Jesu första lärjungar plägade peka mot sina ögon och utbrista 'hisce oculis', med dessa ögon sågo vi honom. Det är icke avguderi, ty Carl Swensson var en människa liksom vi, och vi, som ännu minnas den rösten, säga 'hisce auribus' — med dessa öron hörde vi honom och därmed hans Mästare.

'Vilken röst!' Swenssons röst! Tystnad sedan tjugofem år! Dock, 'han talar ännu, fastän han är död'.

Än i dag tycka vi oss höra honom tala över något älsklingsämne eller uppfånga vi några slagord från bataljerna, han utkämpade — satser, som ännu leva och bära frukt i andras liv.

Carl Swensson stiger fram. Där står han, sådan han var i febr. 1904, strax innan han reste till California, reslig, stark och frisk. Vi minnas ingen annan Carl Swensson. Sådan var han då han försvann ur vår synkrets och förflyttades till högre ort. Han var i blomman av sin kraft och ålder. Hören nu, vad han har att säga.

Talet blir en sammanfattning av yttranden på fyra olika verksamhetsfält, där dr Carl Swensson var flitigt sysselsatt.

Känner du igen mannen på talarestolen? Han är sig precis lik, icke något äldre, blott 47 år gammal.

1. Sprängämnet, som förvandlade Lindsborg och skapade detta ideella, kulturella samhälle, låg i lystringsordet på Carl Swenssons läppar: 'Kunskap är makt', den unge prästens djärva utmaning till ett samhälle som bestod av folk med ringa eller knappt någon skolbildning. På det att jag må bliva förstådd måste jag berätta, att min egen far hade blott nio veckors skolgång i hela sitt liv och min mors skolastiska bana blev avbruten efter tio veckor. De voro icke undantagen i Lindsborg utan fast hellre regeln. Och så ställer sig denne bålde viking i predikstolen framför en församling av sådana pionjärer, som

hade fullt upp att göra med att hålla kropp och själ ihop, och slungar detta ord dem i ansiktet: 'Kunskap är makt'. Vad skulle män med grova, valkiga händer och kvinnor med nybyggartidens oerhörda mödor göra med en sådan förkunnelse? Vad menar vår pastor? Jo, mina vänner, ni kan ej tillfoga eder själva och edra barn någon större skada än genom att bli krälande jordmaskar. Om edra farmar och skördar och pengar bli det viktigaste i livet för eder, så fyllen I ej eder uppgift som människor vare sig i tiden eller evigheten. Det finns något bättre än allt detta förgängliga. 'Kunskap är makt!' Vill ni bliva lycklig, glöm då icke att de andliga skatterna äro de värderikaste.

Med några sympatiska personers hjälp grundlades Bethany Academy. Fäder och mödrar, vilka ej haft förmånen av skolgång, läto sina barn inskrivas. Unga svenska drängar och vallpojkar fingo läslusten väckt och antecknade sig som elever. En vacker dag skulle jag vilja skriva något om detta råmaterial och visa vad bildningssvarven kunde göra med det. Emellertid, Bethany Academy växte till och blev efter några få år Bethany College, ty 'kunskap är makt!'

Gossar och flickor från byn och landsorten anmodades att lära sig sjunga och bilda en sångkör. Den unge pastorn hade bestämt för sig att det var syndigt, fegt och slarvigt att icke uppodla de gåvor, som Gud givit människan. Den unga musikaliska prästfrun (hon är ännu ibland oss) åtog sig att bliva lärarinna. 'Kunskap är makt!' Den första, anspråkslösa sångföreningen har utvecklat

sig till denna storslagna Messiaskör, som vunnit så gott som världsrykte. Är den icke ett levande bevis på att 'kunskap är makt'? Körens dragningskraft är så stark, att den förmått följande förmågor att uppträda i lilla Lindsborg: Schumann-Heinck, Nordica, Gadski, Fremstad, Hempel, Galli-Curci och Talley, Ysaye och Elman, New York Symphony och New York Philharmonic orkestrar. Redaktörer av musiktidningar eller av musikavdelningen i de större städernas dagblad ha uttalat sin beundran. Nyss har en stiftelse i Philadelphia, vars program är att uppmuntra musikstudium, skänkt ett större belopp till Bethany än till någon annan skola. Är ej kunskap makt? Jo, och i detta fall har Lindsborgs specialkunskap tvingat publiken att erkänna att detta samhälle, som grundlades av fattiga svenska immigranter för sextio år sedan, ej har närmelsevis sitt motstycke som ett kulturcentrum i mellersta västern. Den unge pastorn hade rätt: 'kunskap är makt!'

2. Men Carl Swenssons stämma får också andra hjärtesträngar att dallra. Så stolt han var över sin svenska härkomst! Ack, hur han kunde gissla svenskens säregna lyten och nationalsynder, men då han talade om vår ärorika historia, hävde sig bröstet och de milda ögonen flammade med en låga, som tände eld i alla åhörares hjärtan. Ett av dr Carl Swenssons mest vältaliga yttranden var monologen vid Gustaf II Adolfs sarkofag, en återblick på Sveriges deltagande i det 30-åriga kriget, där bytet blev religiös frihet i världen. Och då Carl Swensson talade om 'Nya Sverige',

om de gamla svenska templen i Delaware och Pennsylvania, om John Morton och frihetsförklaringen, om John Ericsson, om de svenska ynglingar, som ingingo som frivilliga i Unionshären under inbördeskriget, då kunde bokstavligen ingen sitta stilla. Redan på sin tid hade Carl Swensson hört nämnas om de svenskar, som blygdes över sin härkomst. Då han kom till den paragrafen i sina fosterländska tal, stego åskmolnen upp och urladdade sig med förskräckliga skrällar. En 'smäll' ger ännu eko efter sig: 'Närhelst jag hör om en svensk att han skämmes över sin härkomst, så frestas jag att komma honom så nära att jag kan mäta öronens storlek på honom, ty jag är säker på att han är besläktad med ett visst långörat fyrfota djur, vars dumhet har blivit ett ordspråk.'

Ni kan vara förvissad om att om Carl Swensson vore ibland oss i dag, skulle vi få höra dylika 'straffpredikningar' mycket oftare än för trettio år sedan, ty de äro nu mera välbehövliga.

Ingen drog Carl Swenssons fosterlandskärlek i tvivelsmål. Han älskade sitt land, Amerika, i vilket han föddes och fick sin fostran. Han hade dock för sig, att den som har varma känslor mot sin gamla mor blir en bättre brudgum och äkta man. Carl Swensson hade nog rätt häruti också.

3. Bröder i ämbetet och I för övrigt som fått ungdomens fostran eder anförtrodd, nu stiger skolmannen Carl Swensson fram och vädjar till eder att till varje pris ej upphöra med trägna studier, utan hålla på att förkovras. Han betonar så kraftigt han kan att någon fortsatt, välsignelse-

rik verksamhet utan inre personlig tillväxt icke är tänkbar samt att lektionssalen blott är ingången till livets skola. Han påstod att det gudomliga ordets tolk måste följa med sin tid genom att hålla sig förtrogen med nya rön och strömdrag på varje område. Dr Carl Swensson var praktisk och han illustrerade sin mening genom att säga att då han tittar in i somliga prästers bibliotek får han en ovedersäglig förklaring över mer än en misslyckad predikoverksamhet. 'De ha stannat i växten. De ha förlorat intresse i allt, utom i det lättaste sättet att tjäna sitt levebröd. Glöden har slocknat. Predikan är livlös. Gud bevare oss från yrkespräster!' Oupphörligen påminde dr Swensson sina elever om att de ej voro automater, som dragas upp av professorerna i college eller i det teologiska seminariet för att sedan 'gå av sig själva' hela livet igenom, utan att de voro levande människor, utrustade med pund, som måste förvaltas med förtjänst. President Brandelle och bröder, det ser ut som vore det något galet med somliga av våra metoder. Prästkandidaternas första examen av ministerium är också den sista, för så vitt att bröderna längre fram ej utsätta sig för disciplin. I ett annat samfund plägar presidenten fråga prästerna: 'Huru många böcker har du läst i år? Vad handlade de om? Huru mycken tid tillbringar du i din studiekammare? Huru är det med din enskilda andakt? Predikar du med glädje?'

En ung metodistpastor tillfrågades av sin biskop: 'Huru många böcker har du läst under de svunna tolv månaderna?' och examinanden angav

ett nästan otroligt antal, flera hundra. William A. Quayle gav naturligtvis ett sanningsenligt svar. Ej underligt att denne fräknige, rödhårige Kansasgosse med tiden blev en av Amerikas bästa predikanter och föreläsare samt upphöjdes till biskopsvärdighet. Vi kunna icke, vi få icke förebära bristande tid som ursäkt för försummandet av den viktigaste delen av vår arbetsprogram. Det är ovärdigt Kristi tjänare.

Dr Carl Swensson blev alltid upprörd i sitt sinne, då han märkte tecken till lättja eller liknöjdhet hos sina ämbetsbröder. 'Det går icke att jämt och ständigt köra i gamla hjulspår', var en av hans ofta upprepade varningar. Behövs den rösten höras ibland oss i dag?

4. Carl Swenssons röst användes dock oftast och med förkärlek som Kristi sändebud, som bevekande bad: 'Låten försona eder med Gud.' Människans personliga förhållande till Gud var för honom den viktigaste saken i livet. Någon förblivande glädje, eller storhet, eller lycka är icke möjlig utan den frid, 'som övergår allt förstånd'. Det var ett allvarligt ögonblick, 'en evighetsstund i tiden', för oss nattvardsbarn på aftonen före vår konfirmation, då dr Swensson frågade den ene efter den andre i den stora klassen, huru vi kände oss mot vår Frälsare. År efter år följde han denna praxis.

Då dr Swensson predikade evangelium om 'barnet i Betlehem' på julmorgonen, eller om den uppståndne Frälsaren på påskdagen, eller om den store läkaren bland de lidande, eller om den förstfödde brodern bland de olyckliga och förtryckta,

eller om 'Lammet som är slaktat och har igenlöst oss åt Gud med sitt blod', då stod han på höjdpunkten av sin utomordentliga och mångfaldiga levnadsbana, och hans röst trängde sig djupt in i varje åhörares hjärta.

Den för ett par år sedan avlidne snillrike G. N. Malm har i sin högst roande kulturbild, 'Charli Johnson, svensk-amerikan', skildrat en påskgudstjänst i Betania-kyrkan i Lindsborg för trettio å fyrtio år tillbaka. Vi taga oss friheten att låna den beskrivningen, ty den är i sitt slag den mest träffande och målande, som någonsin skrivits:

'Graven är det bistra slutet på allt jordiskt, allt hopplöst, allt förgängligt. Där sättes gränsen för den äregiriges drömmar, där måste den rike lämna sina skatter, den mäktige sin spira och dåren sin skramla. Där ser den sörjande fadern en oöverstiglig gräns för den begåvade sonens karriär, och där gråter den älskande modern över sitt för alltid slocknade framtidshopp, och den jordiska kärleken famlar tröstlös på brädden. Vilken öken skulle ej vårt liv vara förutan det kristna hoppet!...

I denna stämning kom Maria på denna minnesrika morgon till graven. — Hon var inte ensam. Matteus, Markus och Lukas, som beskriva denna dags händelser mera i detalj, säga att Maria, Jakobs moder, och andra kvinnor voro med. De hade tillagat välluktande kryddor och smörjelse. Vad talade de om på vägen? Ja, vad säger det sörjande, älskande, blödande hjärtat? Du, min käre läsare, som erfarit en djup hjärtesorg, du vet hur vältalig tystnaden kan vara, kanske kän-

ner du något vad dessa kvinnor kände, kanske förstår du också varom deras samtal rörde sig. Graven — döden — hopplösheten i allt. Hur älsklig framstår icke alltid den kristna kvinnan i vår kyrkas historia. Hon är tillreds med dessa små kärlekstjänster, som vi män ofta glömma. Hon sätter friska blommor på bordet i sjukrummet. Hon vakar vid vår sjuksäng och bringar välluktande kryddor och smörjelse då vi lärjungar ofta sova. Vi uppskatta ej alltid detta som vi borde, men denna morgon fingo de en härlig belöning för sina besvär, ty (och här kommo orden med särskild värma och övertygelse), ty vad kunde vara härligare belöning än att få bringa en förtvivlad värld den viktigaste, den gladaste hälsning, som någonsin skallat över jorden, en hälsning som kom himlar att jubla och avgrunden att bäva: Kristus är uppstånden! Uppstånden är Kristus — detta är den lösen, som på denna dags morgon utdelades bland lärjungarna i denna lilla kärntrupp, som skulle övervinna världen. Det är nyckeln till det eviga livets port. Det ingick ej i skapareplanen att korset, döden och graven skulle utgöra slutakten, nej, liv, evigt liv är de kristnas hopp, detta hopp, som stadfästes då förseglingen bröts och stenen bortvältes från Kristi grav.

Med förtröstan kan du och jag nalkas vårt slutliga mål och, då fiender omringa oss, visa den tomma graven och utropa: Du död, var är din udd, du dödsrike, var är din seger?

Det var i denna förtröstan som Job kunde säga: "Jag vet att min förlossare lever", det var detta hopp och denna visshet som gjorde att martyrerna

utan fruktan mötte döden i vilddjurens käftar. Denna visshet följde Huss och Savonarola på bålet, Luther i fängelset och Wesley på Londons gator. Det är denna visshet som gör livet värt att leva, ty döden har förlorat sin udd...' .

'Vilken röst!' Vare sig det är den store idealisten Swensson, eller den store fosterlandsvännen Swensson, eller den store skolmannen Swensson, eller den store predikaren Swensson — hans röst höres ännu och genljuder i tusenden hjärtan. 'O, att I villen i dag höra hans röst.' Då hedra vi vår hänsovne väns och lärares minne. En gång skola vi se honom igen.

Vi känna oss tacksamma mot Kansas-konferensen, det lilla Lindsborg, dr Swenssons efterträdare, doktorerna Pihlblad och Bergin, samt deras medarbetare för den trohet och iver, som ådagalagts i förverkligandet av den store danarens planer.

Snart sjunger Messiaskören dr Carl Swenssons begravningshymn — 'Värdigt är Lammet, som är slaktat'. Denna oförlikneliga, trosvissa segersång sjöngs därborta i det gamla auditoriet för tjugofem år sedan, där hövdingen låg på bår. Då jag i kväll ser denna underbara kör, vars över femhundra sångares hjärtan äro stämda av denna högtid som aldrig tillförne, och då jag lyssnar till det majestätiska 'Amen', som dånar fram som Guds svar på den bortgångne ledarens ångestrop i mörka tider, 'det skall så ske, det skall så ske', tycker jag mig se den välkända gestalten i bakgrunden, armarna i kors över det breda bröstet, blickande ut över detta nya 'Messias-tempel' på

prärien, blickande så milt på barn och barnbarn, vilka intagit fäders och mödrars platser, som sjöngo i kören för fyrtio år sedan, blickande ut över denna väldiga samling, som i kväll fått en skymt av honom, 'som sitter på stolen', och då märker jag att de blå ögonen tindra så rackert och ett förklarat småleende breder sig över det vänliga anletet — det är Carl Swensson, som är med oss i kväll, vi hava sett och hört honom igen.

Lever Carl Swensson än? Jag ber att få uppläsa följande telegram: 'Los Angeles, California, den 16 februari 1929. Till dr Julius Lincoln, Lindsborg, Kansas. Gamla vänner och beundrare av dr Carl Swensson härute i yttersta västern återkalla i minnet vår sorg vid hans ovantade död i denna stad för tjugofem år sedan. Det kommer för oss att kanske hade Swenssons böner inom det gamla lasarettets väggar, där han slutade sina dagar, såväl som inflytanden av hans väldiga personlighet stark inverkan på de män, som tillhandlade sig denna egendom, och på dem som lett inrättningens utveckling. Vi tacka Gud för denne mans liv och odödliga minne.

G. W. Olson, superintendent.'

Då en liten grupp av lutheraner i Los Angeles började tänka på att grundlägga en barmhärtighetsanstalt därute, kom frågan upp om inköpandet av California Hospital. Det såg vågat ut, ty köpesumman var hög, och vi hade inga kontanter. Somliga av oss, som hade ett dyrbart minne ifrån detta sjukhus från den 16 febr. 1904, sade till oss själva: skulle det icke vara härligt om vi kunde köpa lasarettet, i vilket dr Carl Swensson tog,

och giva det namnet California Lutheran Hospital? Så skedde, och Gud har på ett märkbart sätt lagt sin välsignelse till företaget. Helt nyligen skänkte en person $300,000 till uppförandet av en ny flygel. Då den blir färdig, blir California Hospital det största lutherska sjukhus i Amerika.

Levande, var dr Swensson inspirerande. Men även i sin död i avlägsna California gav han en impuls till Guds rikes utbredande.

Hans minne lever än och är verksamt!

Det är ej slut med dr Carl Swensson ännu!

Han talar, fastän han är död!"

Så långt minnestalet.

Dr Ernst Pihlblad, som alltsedan dr Swenssons död varit Bethany Colleges president, gav en inblick i Messiaskörens historia och uttalade ett vackert erkännande åt fru Alma Swensson, körens första ledarinnan och solist, och bad henne säga några ord. Då fru Swensson reste sig från sin plats bland sopranerna och steg fram, fick hon en varm hyllning. Lindsborg-samhället har mycket att tacka denna begåvade kvinna för. Hennes verksamhet å musikens område är ej hennes enda förtjänst. Mycket kunde sägas och skrivas i detta sammanhang, men det får vara till en annan gång.

Fru Swensson talar med dämpad stämma, tackar Gud och snälla människor för allt som blivit gjort i Lindsborg. Nog kunde hon ha framdragit åtskilligt om missförstånd, för att nu ej tala om motstånd, men ej en häntydan åt det hållet. Minnena voro idel ljuva i detta helgade ögonblick. Vid den tanken höll hon sig helst, att Messias-

sången är ett vittnesbörd om Guds kärlek, uppenbarad i Jesu frälsningsverk, samt att sångarna tro vad de sjunga. Fru Swensson avslöt med att uttala en from önskan om hela Messiaskörens återförening med sin stiftare i en bättre värld.

Kören sjunger igen—"Hallelujah". Upplyftande! Hänförande!

"Jag undrar just", suckade dr Olsson på läktaren i Exeter Hall i London år 1877, "om mina landsmän i den stora förskingringen någonsin skola kunna sjunga Händels 'Messias' såsom jag hört denna tonskapelse i kväll."

Till och med det!

Hedern av att ha väckt förslaget om utförandet av Händels "Messias" i Svensk-Amerika tillkommer dr Olsson; Carl Swensson tog denna tanke med sig från Rock Island till Lindsborg och av den byggde han sin minnesstod.

"Vilken röst" hade ej Carl Swensson!

"Vilken röst" har ej Messiaskören i Lindsborg!

JULIUS LINCOLN och C. A. L.

Ett älskligt herdaminne

NÄR budskapet för omkring ett år sedan utgick, att den Guds medarbetare, vars skarpt utmejslade anletsdrag vidstående bild utvisar, fått lykta sitt verksamma liv, gick en saknadens suck genom en dryg del av kristenheten. Det var en lång, trogen och välsignelserik levnadsgärning i kyrkans, den evangeliska missionens och den teologiska forskningens tjänst, som avslöts, då professor emeritus Adolf Kolmodin efter ett långvarigt lidande hemförlovades.

Prof. Kolmodin var född i Visby den 7 okt. 1855. Han tillhörde en gammal ansedd släkt, som i flydda tider skänkt den gamla hemlandskyrkan många framstående män. Efter mogenhètsexamen vid hemstadens läroverk blev han 1874 student i Uppsala. Fil. kandidat 1878, avlade han redan följande år teor. teol. examen och 1880 de praktiska proven, varpå han prästvigdes för sitt hemstift. År 1887 absolverade han gamla teol. kandidatexamen. Läsåret 1876–77 hade han varit t. f. läroverksadjunkt och extralärare i Visby, tjänstgjorde 1880–84 som pastorsadjunkt dels i Klara, dels i Kungsholmens församling i Stock-

PROFESSOR JOHAN ADOLF KOLMODIN

holm, avlade 1884 pastoralexamen inför Visby domkapitel, var tillika 1879–93 förste lärare vid Ev. Fosterlandsstiftelsens missionsinstitut och blev 1893 nämnda instituts föreståndare. Vid denna tidpunkt hade han redan inträtt i akademisk tjänstgöring; han blev nämligen 1890 docent i exegetik vid Uppsala universitet, där han befordrades till e. o. professor i ämnet 1903. Han promoverades till teol. dr 1907 och utnämndes två år senare till ordinarie professor i exegetik med det nytestamentliga området som specialgebit. Åren 1908–09 inspekterade han det svenska missionsfältet i Östafrika såsom direktör för Ev. Fosterlandsstiftelsens mission, som han ledde, och företog i samband därmed även en resa till Palestina. Han var ordförande i Svenska Jerusalemsföreningen och medlem av Svenska Kyrkans Missionsstyrelse. Från sin professur avgick han vid uppnådd pensionsålder 1920, då han blev föreståndare för Fjellstedtska skolan, vilken befattning han innehade till sin död.

Såsom teolog och vetenskapsman har prof. Kolmodin varit en av de kraftigaste kämparna för bibelns auktoritet och den evangeliska sanningen. Han har utgivit ett stort antal teologiska arbeten, vilka alla gå i denna riktning. Att hävda den ofrånkomliga sanningen av den bibliska, speciellt nytestamentliga uppenbarelsen, sådan han fattat den och i sitt eget liv förnummit den, däri har för honom han läraregärning kulminerat.

Prof. Kolmodin efterlämnar minnet av en fast och hel personlighet och en fullödig kristen karaktär. Minst av allt var han ett frö för vinden,

och även de som hade en annan syn än han på vissa religiösa problem kunde ej undgå att vörda och respektera ärligheten i hans övertygelse. Hans viljefasthet var ock förmäld med en hjärtelagets värme, som varaktigt band andra vid honom.

Svea rikes nuvarande ärkebiskop karakteriserar prof. Kolmodin i sitt eftermäle "Ett tack" vid dennes död på följande vackra sätt:

"Han var en Guds nasir. Han brann av nitälskan. Hans hjärta var icke delat. Helt inriktade han sig på det som för honom var heligt och det enda nödvändiga, nämligen den egna själens frälsning och själarnas frälsning. Gud och världen tävla om våra hjärtan. Den kampen uppstår hos varje människa och måste ständigt på nytt varje dag utkämpas. Hos Adolf Kolmodin fingo vi det intrycket att världen hade bra liten del i honom. Han gav Gud det Gud tillhör.

Han skydde ingen möda, intet arbete. Så förvärvade han sig en aktningsvärd lärdom, särskilt inom de två områden som framför andra togo hans hjärtas håg, nämligen den Heliga skrift, särskilt Nya testamentet, och Apostlagärningarnas fortsättning i vår tid, den kristna missionen. Liksom nitälskans eld aldrig slocknade eller försvagades hos honom, så fortsatte han alltjämt att öka sin kunskap. Med det starka minne, som utmärkte honom, kunde han inom missionshistorien och när det gällde missionens nuvarande arbete, dess personer och förhållanden, förvåna med en kännedom som sträckte sig in i de minsta detaljer. Denna hans hemmastaddhet inom missionen hade väsentligen främjats genom hans re-

sor till missionsfälten. Men grunden var redan förut lagd, och hans insikter vidgades med oförminskad iver för varje år som gick.

Han skydde heller ingen ansträngning när det gällde att vara en annan människa till hjälp i andliga eller lekamliga ting. Han var en arbetare som få, ett föredöme för oss alla i redobogenhet att giva ut sig själv i oförtruten tjänst.

Skarpa och klara kommo orden liksom avklippta från hans smala läppar. Klara och stilrent och skarpt tecknade voro anletsdragen, det högburna huvudet och den raka, spänstiga gestalten. Han var också angelägen om personlig redlighet och samvetsgrannhet. Ingenting kunde vara mera rörande än hans iver att ännu i det sista klargöra alla förmodade eller verkliga missförstånd. Det var liksom en avglans av evighetens klara ljus, där jordedagens moln som förvilla och skilja människorna och där alla möjligheter till oklarhet och till villfarelse äro försvunna.

Tänk, när en gång!

Han var en andlig personlighet. Ingen kunde misstaga sig på vad som rörde sig i hans själ och vad som var hans levnads ideal och patos. En sådan kristen människa är en predikan genom sitt väsen, kanske mer än genom sina ord.

Det är ett behov för oss, att när Adolf Kolmodin med sällspord trägenhet och flit och av den gudomliga nitälskans låga upplysta arbetsdag gått till ända, och hans ande hemförlovats till det eviga hemmet, prisa och lova vår Herre Jesu Kristi Gud och Fader för allt vad han givit oss och missionens heliga sak i vårt land och kyrka

i denne sin tjänare, vilken i sanning kan benämnas med det apostoliska hedersnamnet Guds medarbetare."

Gud vare tack för allt vad denne Guds tjänare fick nåd att vara för en icke ringa del av kristenheten! Må hans minne leva i välsignelse och Guds välsignelse vila över hans verk.

C. A. L.

I femtioårig prästtjänst

UNDER en följd av år har i KORSBANERET införts ett slags bildergalleri, varest kalenderns läsekrets fått formera bekantskap med sådana våra pastorer, som stått så länge i prästtjänst, att de kunnat fira sitt halvsekelsjubileum och därför med skäl kunna räknas bland vår kyrkas banbrytare. Dessas leder glesna nu hastigt. Blott ett fåtal av dem är kvar, och snart har den siste gått. Dessa kämpar ha visat vad de gamla Augustana-prästerna duga till. De ha insatt en lång och av Gud rikt välsignad ämbetsgärning i vår kyrkas tjänst. Kraftigare än vad som kan ske med våra fattiga ord påminna oss dessa prästerliga åldringars bilder om vad Gud i sin barmhärtighet har gjort med vårt samfund.

Vidstående tilltalande bilder framställa de för många välkända anletsdragen av tvenne sådana i Augustana-synodens tjänst grånade veteraner. De äro de enda kvarlevande av den av nio bestående klass, som prästvigdes vid synodalmötet i den gamla Immanuelskyrkan i Chicago, Ill., 1879. De kunna därför anses tillhöra de äldre vittnena från vår kyrkas i detta land tidigare dagar. Dr

J. P. Aurelius är bosatt i Salina, Kans., och pastor J. E. Nyström i Norway, Mich. Båda ha redan överskridit 75-årsmärket, men icke desto mindre

DR J. P. AURELIUS

befinna de sig vid mer än vanligt god levnadskraft, churu de ej äro stadda i aktiv tjänstgöring. De predika dock emellanåt, och de göra detta med liv och kraft. De ha nu kunnat fira sitt femtioårsjubileum som innehavare av det heliga prästämbetet, det högsta ämbete på jorden.

Med glädje hylla vi dem med anledning av detta deras märkliga jubileum. Bakom dem ligger ett ljust och rikt livsverk. Skaror av landsmän ha

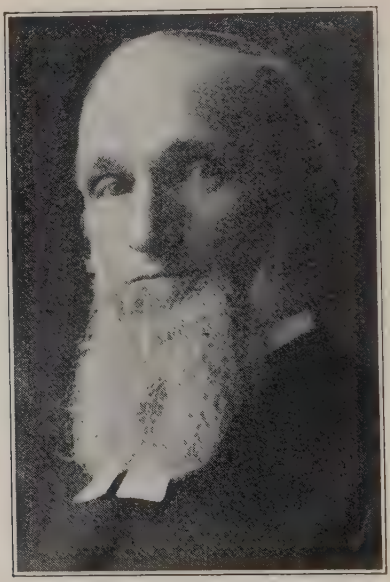

PASTOR J. E. NYSTRÖM

under årens lopp samlats omkring dem. Besinna, vad det innebär att tjäna som präst i femtio år! Vem kan räkna de många, som nu tacka Gud för allt det ljusa och rika, som de strött ut omkring sig under en så lång verksamhetsdag. Och säker-

ligen skola många av dessa, som nu stå inför tronen och instämma i Moses och Lammets sång, i all evighet prisa Gud för vad de genom hans nåd fått vara för dem. Vi hylla dem bäst genom att tacka Gud för den välsignelse, som han i nåd täckts giva vår kyrka i dem och deras osjälviska livsverk bland landsmän i detta land.

Signe den store överherden i nåd deras återstående levnadsdagar! Give han dem i vänners kärlek och tacksamhet en ljuvlig försmak av den frid, som väntar alla trogna Guds tjänare! Förljuve Gud med sin nåd dessa gamla kämpars levnadsafton! C. A. L.

Advent

SAKTA seklen framåt skredo
i en mörk, förgången tid,
Herrens trogna tvång då ledo,
hård blev ofta deras strid.
De i tron dock sågo gärna
fram mot löftets morgonstjärna,
mot Messias' tidevarv.
Fast det var dem trångt i världen
de dock ägde under färden
hoppet om ett himmelskt arv.

Gud, som är sig alltid lika,
håller tro till evig tid.
Han sitt ord ej kunde svika,
ty hans livsförbund är frid:
vad profeten fordom bådat,
hava mänskosläkten skådat,
att Guds Son till världen kom
för att ur fördärv oss föra,
frälsa syndare och göra
alla till sin egendom.

Med advent, som åter bräcker,
kommer ljus från löftets land
till den själ, vars längtan sträcker
sig mot evighetens strand.
Gud vill åter till oss tala,
vill sitt Sion än hugsvala
med sitt ord, som han oss sänt.
Blicka uppåt, pilgrimsskara!
Fröjdfullt må du Herren svara
Hosianna i advent.

Låtom oss med jublets psalmer
gå vår Frälsare emot,
må vi strö med vördnad palmer
villigt för hans helga fot!
Vi med Herrens folk må stanna,
sjungande vårt Hosianna,
ty till oss sig Gud har vänt,
Ärans konung kommer, alla
må vi ödmjukt nederfalla
inför honom i advent.

H. M.

Julafton

När hemmets alla medlemmar på julafton samlats och granen är tänd, kunde man börja med att sjunga: Välkommen var, o Herre kär o. s. v. (Sv. Ps. 63: 8–15).

Så knäppa alla, stora och små, sina händer och husfadern eller den som är i hans ställe förebeder: Vi tacka dig, Herre vår Gud, för din stora kärlek till oss, att du lät Jesus vår Frälsare födas. Vi bedja dig, låt honom nu också födas i våra hjärtan och hem. Amen.

Efter denna bön läses lämpligen ur familjebibeln juldagens gamla evangelium ur Lukas' 2:a kapitel: Det hände sig att från kejsar Augustus utgick ett påbud o. s. v.

Härefter läses:

Ära vare Fadern och Sonen och den Helige Ande, såsom det var av begynnelsen, nu är och skall vara från evighet till evighet. Amen.

Nu sjunges t. ex.: O du saliga, o du heliga o. s. v. eller någon annan lämplig julsång eller julpsalm.

Så kunde man läsa denna korta betraktelse:

Julen, den stora glädjens högtid, är nu här. Vi fira återigen såsom så många gånger förut hans födelse, som kom hit ned till vår jord för att låta oss smaka den sanna glädjen. Men i kväll är det sorg i månget hem och månget hjärta. Man kan ej glädjas så, som Jesus ville. Och har inte detta allra ytterst sin grund däri, att man ej vill taga emot Jesus när han i juletid kommer såsom glädje-

bringaren? Ty i det namn han bär, Jesus, ha vi en borgen för att han kan giva oss den sanna, äkta glädjen, blott vi vilja öppna våra hjärtan för honom. Skall vår högtid så kunna bli en glädjens jul, då måste vi ha Jesus med. Om han får vara vår gäst i dessa dagar, skall vår julglädje bli en himmelsk glädje, en glädje över frälsningen i Kristus Jesus.

Därefter säger husfadern:

Låtom oss nu gemensamt tacka Gud och bedja honom: Käre Fader i himmelen, vi tacka dig, att du har älskat den fallna världen så högt att du sände din Son till dess frälsning. Vårt hjärtas tack hembära vi dig, att du lät det eviga ljuset stiga hit ned för att upplysa oss, som sutto i mörker och dödens skugga. Du ville att också vi skulle återspegla ljusets klarhet för våra medmänniskor. Hjälp oss att i denna tid tänka på våra många bröder, som ännu ej ha fått budskapet om din Son. Gör våra hjärtan nitälskande för dem, på det att julens stora ljus måtte lysa för all världen. Amen.

Fader vår...

Herren välsigne oss...

Slutligen kunde man sjunga sista versen av psalmen 55: "Han kommer till vår frälsning sänd."

G. C.

Julnatten

DET glänser i mörknade vatten
och blänker i himmelens rund.
Ty nu är det julenatten
och Frälsarens födelsestund.
Och hänryckt står änglarnas skara
och väntar vid gläntande port
på tecknet att äntligt få fara
med bud till benådad ort.

I Betlehems ljuva ängar
där hålla de herdar vakt.
Då klingar av harposträngar,
de svepas i himmelsk prakt.
Så sällsamt det är i naturen,
så tyst är i Betlehems by.
Då synes en ängel, buren
mot jorden på svävande sky.

Som tusende blixtar sig tände,
så flammar rymden av ljus.
På änglarnas här syns ej ände,
den når till vår Faders hus.
Ty nu är den port uppgången,
som aldrig skall stängas mer,
och nu är himmelen fången,
sen Sonen till jorden steg ner.

C. A. L.

Guds gåva

JULEN är gåvornas tid. När julen närmar sig, tänker mor på vad hon skall kunna giva dem hon älskar. Far skall ha det eller det, och barnen skola ha, vad som passar för dem. Och det gör så gott i hjärtat hos alla, som få någon gåva till jul, därför att den säger dem, att det var någon, som gav sig tid att tänka på dem, det var någon, som hade hjärta för dem. Vi kände oss lyckliga, när vi voro små, över julgåvorna på julafton, och vi glädja oss än över dem, ty de komma från dem, som ha hjärta för oss.

I världen fanns det människor, som Gud ville göra lyckliga. De gingo där så olyckliga, de kände sig så övergivna och bortglömda. Mörk var vägen, de hade att vandra. De visste inte, varthän vägen ledde, men de försökte att gå framåt. Ibland tycktes det, som om de hade hunnit ett litet stycke. Men så sade någon, att detta endast var bedrägeri. Då växte förtvivlan fram i hjärtat, och missmod präglade deras redan förut dystra anleten.

En fanns, som såg dem och kände för dem och med dem. Han *älskade* dem. Han älskade dem *alla.*

Ty så älskade Gud världen. Nu är det åter den stora högtiden. Det är jul. Den har kommit till oss än en gång för att tala om för oss, att *Gud älskar.* Gud är kärlek. Kärlek är hans namn. Gud är ett hav av kärlek. Den som försöker att tömma oceanen på vatten får erfara, hur omöjligt det är. Hur mycket han än hämtar därifrån, så märkes det inte. Den är outtömlig. Ja, om än alla världens millioner människor kommo överens om att hjälpas åt att tömma oceanen, det skulle endast tjäna till att visa, hur outtömlig den är. Så med Guds kärlek. Den är evigt outtömlig. Millioner människor, släkte efter släkte, ha druckit av Guds kärlek, och lika rik är den. Denna julhögtid är ett budskap om detsamma. Låtom oss då gå fram till den Gud, som älskar, och taga emot av hans underbara kärlek. Den räcker till för oss alla.

Intet kan hindra denna kärlek. Den är oberoende av oss människor. "Med evig kärlek har jag älskat dig." Den var till före människan. Mänsklig synd är stor, men den kan icke förminska eller förhindra Guds kärlek att flöda. De svarta molnen kunna skymma bort solen, men att förhindra solen att lysa eller göra solens energi mindre, det kunna de ej. Dina stora synder kunna nog skymma för dig din älskande Gud, men att förmå honom att älska mindre kunna de ej. Nog var synden vid korset stor, ja, svart. Men den minskade inte Guds kärlek. Nej, Guds kärlek syntes genom den till och med större.

Vem är det då, som Gud med denna sin outtömliga kärlek älskar? Gud älskar *världen.* Världen!

Är det verkligen sant? Ja, det står verkligen så. Denna värld, så full av brott. Till denna värld hörde judafolket, som inte tog emot hans Son. Till denna värld hörde ock en Kaifas, en Pilatus, en Judas. Dit höra de i mörker vandrande och med synd belastade hednafolken. Dit hör du, hur mycken synd du än känner hos dig.

"O, vilken kärlek, underbar, sann,
aldrig har någon älskat som han" (Hs. 66: 2).

Då nu Gud älskade så, tänkte han över vad han skulle giva åt världen för att bereda den stor julglädje. Han älskade så, att han ville giva det allra dyrbaraste. Och han gav sin enfödde Son. Ett stort offer! Den största kärleken ger det största offret. Han icke blott gav sin Son, utan han *utgav* honom. Det var ett kärlekens lidande hos Gud, när han utgav sin ende Son. "Han, som var rik, blev fattig, för att vi genom hans fattigdom skulle varda rika." Under över under! Så samlas vi i juletid kring krubban, där han, Guds enfödde Son, vilar. Så rik och dock så fattig. Nu är han då i vår värld, Jesus, som Guds kärlek gav oss. Hur härlig är han inte! Apostlarna samlades omkring honom och de bekänna: "Du är Kristus, den levande Gudens Son" och "Vi sågo hans härlighet, vi sågo likasom en enfödd Sons härlighet från sin Fader." Hans härlighet var hans kärlek till sina bröder. Vår Faders kärlek gav oss en broders kärlek, och denne vår broder älskar oss in i döden.

Är Guds kärlek havet, så är Jesu kärlek strömmen genom världen. Jesus betyder frälsare, och han älskar oss ut ur syndens skuld och makt, och

så blir han vår personlige Frälsare. Din bekännelse om din frälsning är kanske denna: Jag stod emot så mycket jag orkade, men hans kärlek gjorde allt. Så blir den ström av kärlek, som Gud låtit komma in i vår syndiga värld, en ström, som giver liv vart den går fram. På dess båda sidor växa träd, som bära rik frukt. Vill du inte komma närmare strömmen denna julhögtid, just denna? Gud vill det. Därför älskade han, därför utgav han sin Son. Du skall då bliva välsignad med julglädje och julfrid, och du skall då bära frukt till hans ära.

"Gud vare tack för hans outsägliga gåva!"

CARL OLSON.

Julhymn

Heliga dag, härliga dag!
Hoppet, som lyst för Israels fromma,
såg du fullbordat slå ut i blomma,
dig skola prisa saliga släkter,
stammar och folk i snövita dräkter!
Heliga dag!

Heliga dag, härliga dag!
Över en värld, i mörker fången,
himmelen öppnas och glädjesången,
buren av helga, odödliga munnar,
jorden frälsning och frid förkunnar.
Heliga dag!

Heliga dag, härliga dag!
Där de i marken vakande lågo,
herdarna Herrens Guds klarhet sågo.
Aldrig den mer från jorden försvinner,
djupt i helgade hjärtan den brinner.
Heliga dag!

Heliga dag, härliga dag!
Jesusbarnet skall allt försona,
syndare arma få livets krona.
Tallösa nu som stjärnornas skara
skola Guds barn i himmelen vara.
Härliga dag!

Heliga dag, härliga dag!
lyse ditt sken mina svinnande tider,
vandringens mödor, levernets strider.
tills jag en gång ovan jordlivets dimma
skådar den eviga julmorgon glimma!
Härliga dag!

Edvard Evers.

"Var hälsad, sköna morgonstund"

"DAVIDSHARPAN I NORDEN" är det vackra namn man givit Johan Olof Wallin, författaren av bl. a. den psalm, som intager ett så framstående rum i vårt julfirande, psalmen nr 55 i vår svenska psalmbok. Därmed har man väl velat antyda, att vad Israels konungslige psalmsångare betydde för sitt folk i andligt avseende, betyder Wallin för oss. Även om denna poetiska bild icke får pressas alltför hårt, så är det dock ställt utom allt tvivel, att han är det svenska folkets förnämste tempelskald och att den psalmbok han skänkt oss är en av de allra yppersta i kristenheten.

Vi ämna icke här skriva något om Wallins psalmförfattarskap. Men låtom oss nu i juletid dröja något vid hans härliga julpsalm: "Var hälsad, sköna morgonstund", skriven till den melodi, som bär namnet "koralernas drottning". Härvid följa vi en analys, som givits av lektor Liedgren i Västerås, Sverige, i den lilla boken *Vox angelica*.

Psalmen "öppnar först ett stort, högtidligt perspektiv tillbaka: profeterna skymta fram, och från deras invigda läppar ljuda hoppets ord om folket i mörker, som ser ett stort ljus".

Var hälsad, sköna morgonstund,
som av profeters helga mund
är oss bebådad vorden.

"Sedan är det som om skyn delades och änglasången från Betlehem ljöde ånyo."

Du stora dag, du sälla dag,
på vilken himlens välbehag
ännu besöker jorden.

"Men plötsligt sitta vi sida vid sida, unga och gamla, i julottan och sjunga julpsalmen."

Unga sjunga
med de gamla.

"Och än en gång se vi en stor syn: jordens folk samlade att fira jul."

Sig församla
jordens böner
kring den störste av dess söner.

"Så mynnar första strofen ut i att visa oss jordens bedjare kring Kristus."

Andra strofen är mörkare. Den är "brutna och brustna livsödens tragik: de villade, de elända, de kärlekslösa, de som icke fått känna kärlekens värme omkring sig och därför blivit kalla och hårdhjärtade och nu söka glömska i usla brunnar. Från den strålande morgondagern i första strofen för oss psalmen in i mörkret och nöden, som samla sig där Kristus går fram." Själva melodien och rytmen äro som brutna snyftningar."

Värma,
närma
till varandra
dem som vandra
kärlekslösa...

Tredje strofen för oss djupare in i mörkret, ända fram till kampen i Getsemane.

Strida,
lida
dödens smärta,
att vårt hjärta
frid må vinna...

Men vid slutet av tredje strofen viker mörkret och himlen öppnas åter. "Vi ha förts genom lidandets och dödens nejder med Jesus — det var nödvändigt, för att vi skulle få veta, vad Guds väsen innerst är: den kärlek, som 'förstår vår nöd' och ger ut sig själv i döden för vår frälsning. Och nu kan jublet från psalmens början återvända.

Han kommer, till vår frälsning sänd,
och nådens sol, av honom tänd,
skall sig ej mera dölja.

Nu sveper det glada julbudskapet sin ljusflod kring oss alla villade, elända, kärlekslösa och drar oss med sig:

Han själv vår herde vara vill,
att vi må honom höra till
och honom efterfölja.

Men ännu en gång komma helt sakta — liksom återhämtningens djupa, men behärskade suckar — de korta raderna med sina pauser tillbaka. Det är ett leende genom tårar i dessa rader:

nöjda,
höjda
över tiden.

Vid utsikten mot Guds rikes fulländning förvandla sig dock sist suckarna i hänryckningens jubelrop:

och i friden
av hans rike
en gång varda honom like."

C. A. L.

Barnet i Betlehem

"Låtom oss gå till Betlehem och se det som där har skett...." Och de funno barnet som låg i krubban.

ETT fattigt barn, ett hemlöst barn, som knappt får vara med i människolivet.

Barnet i Betlehem har den största *fattigdom* omkring sig. Men där är i det fördolda en stor *rikedom*, en *livets* rikedom.

Man kan undra på att vid den mest firade högtiden i en stor del av världen tankarna gå till ett lindebarn, som ligger i en krubba, därför att det icke fått rum i ett härbärge. Och man frågar: Är det något förnuft i att så fira det barnets födelsedag?

Jo, det är det djupaste förnuft däri. Det finns ingenting i världen som så starkt predikar: fattigdom och rikedom, det beror icke på tingen, på sakerna, på det som synes. Fattigdomen och rikedomen, de bero ju endast på något inre och fördolt, på en sak, som man inte ser med ögat, på själva livet. I detta slumrande barnaliv, där låg en oändlig rikedom, större än vad man kunde köpa för allt det guld som fanns i Herodes' konungapalats och härligare än all den glans som

strålade omkring alla de gamla sköna templen, både i Jerusalem och Rom. Det *var* verkligen så. Och det *är* verkligen så. Än i dag är det så, att livet, som då låg fördolt i Marias lindade lilla barn, det är rikare och större än allt stort i världen.

Man kan, även vid julen, vara oändligen fattig mitt i överflöd på allehanda ting. Man kan ha det mörkt i sin själ mitt i glansen från julljusen. Man kan hungra till sin ande vid de rikt dukade borden. Man kan vara fattig innerst inne i sitt liv, utfattig intill döden.

Men den som äger del i det liv som kommer genom barnet i Betlehem, han är även nu rikare än alla i världen utanför Kristi liv och Kristi rike. Och de som bekänna hans namn som föddes i Betlehem, de säga än i dag: Min rikedom och mitt liv, det är hans gåva — han är mitt liv och det som håller mitt liv uppe. Han är den som gjort mitt hemliv till ett rikt liv och hela min livstid på jorden till ett arbete inom andelivets stora nya värld. Och de säga sitt: Det är så.

Barnet i Betlehem är ett *hemlöst* barn. Men det danar ett nytt *hemliv* och ett nytt *barnaliv* på jorden.

Om vi kunde på ett levande sätt jämföra hemmen i den kristna världen med dem som funnos innan han kom och dem som ännu stå helt utanför hans rike och hans församling, så skulle vi se vad det är för en djup skillnad. Det är dels där Kristus är närvarande en ny, en kristen moderskärlek, en ny faderskärlek, en ny syskonkärlek. Och det nya är att både modershjärtat

och faderstanken och brödrasinnet hava förändrats just genom Kristus. Hans gudstanke har fördjupat faderstanken. Hans eget livs bild har präglat broderstanken med kärlekens nya varma livsfärg. Icke minst ligger det däri, att vi alla inför det barnet och hans Fader i himmelen känna huru oändligt mycket det fattas i våra hem. Varje far och mor och broder och syster känner nu inför Kristus: Det fattas oändligen mycket däri att jag är en far och en mor och en broder och syster efter hans sinne och vilja och liv.

Att det blivit ett nytt barnaliv i världen genom barnet från Betlehem, därom är intet tvivel. Därför är det inte underligt om barnen fira jul. Redan i Jesu egen levnadstid sjöngo barnen Hosianna i tempelgårdarna. Och de skola sjunga till hans ära så länge den kristna kyrkan står. Och han sade själv att den är starkare och fastare än dödsrikets hela makt.

Barnet i Betlehem synes *utestängt från människolivet*. Men med det barnet kom det nya *andelivet* från Gud in i människovärlden.

Våra fäder sjöngo i julvisorna ibland just om det, att barnet i sina första dagar fick vara där djuren fingo sin vila och sin vård. Och ännu sjunga vi ju om huru han ligger där i stallet "på hö och strå". Det är som om människovärlden icke ville veta av honom. Ingen i den vida mäktiga romarevärlden visste att räkna med detta barn. Och man räknade ej därmed under hundratals år.

Men det var och det är en levande verklighet att andelivets största, djupaste, skönaste, renaste,

heligaste och i sann mening mäktigaste kraft och rikedom, den fanns — icke i Rom, icke i Jerusalem. Utan det unga livet spirade här i Betlehem, i Nasaret, och i den församling som nämndes efter det barnets namn.

Vi veta ju så väl att striden härom ingalunda är slut. Inte ens vid jul kunna vi glömma att den stora delen av människovärlden icke vill veta av det andeliv som spirade i Betlehem. Den större delen av världen vill ännu vara som Rom, som Jerusalem i konung Herodes' tid, som världsriket och dess tankegång är. Men vi kristna, vi kunna icke komma ifrån att det människovärlden även i stort behöver, det är andelivet från Betlehem. Det är den himmelska nåden världen behöver och det liv som ledes under nåden. Det är den tåliga, starka, offervilliga kärlekens liv, alldeles sådant som det fanns hos Kristus och sådant som han ville och vill skapa det hos de sina. Världen behöver rättfärdighetens liv, icke den vedergällande rättfärdighetens, som säger "öga för öga och och tand för tand", utan den givande rättfärdighetens, som slösar med nåden såsom solen slösar med sitt ljus och himmelen med sitt regn. Världen behöver frid; själarna och folken behöva frid. Och friden kan icke vinnas utan ett andeliv, som självt innebär frid, såsom Kristus sade: Jag vill giva eder ro till edra själar, och såsom änglarna sjöngo i hans födelses natt: frid på jorden!

Visst måste vi också här bekänna: det är långt härifrån och dit. Men vi kunna icke släppa "idealet" sådant som det levde i Jesu eget andeliv

och såsom han ville förverkliga det på jorden. Och därför är julen för oss icke bara minneshögtiden till ära för Jesusbarnet. Utan julen är den ständigt förnyade förkunnelsen om det nya livets eviga rätt enligt Guds vilja och erövrande makt och en andelivets kommande segertid. Och den är en bön om att den tid och den evighet må nalkas, då Guds vilja sker hos oss, såsom den skedde hos barnet i Betlehem. J. A. E.

Jul

FRÖJD i hem och fröjd i hjärta
julen sänder oss på nytt.
Oro, ängslan, sorg och smärta
uti stilla ro sig bytt.

Fridens furste nu sig bjuder
till vårt hem igen som gäst.
Vid hans röst, som vänligt ljuder,
redes nu mitt bo till fest.

Sitt då, Jesus, ned vid bordet
i mitt hem och i mitt hus!
Krydda rätterna med ordet!
Var du själv mitt klara ljus!

Låt mig läsa i ditt öga,
låt mig blicka djupt ditin!
Annat allt mig angår föga,
blott jag vet, att jag är din.

Du är julens helga stjärna;
du är jordens bästa skatt;
du är livets must och kärna,
ljus och eld i vintrig natt.

Strål a, stjärna, för mitt öga!
Lys mig vänligt på min stig!
Sök mig från din himmel höga!
Göm mig, stjärna, uti dig.

Livets sanna must och kärna,
bo och verka i min själ
och mot dödens makt mig värna,
du mitt allt i ve och väl!

Kom, min Jesus, var mig nära!
Stanna, stanna hos mig kvar!
Du, min fröjd, mitt liv, min ära,
du, ja du, mitt sällskap var!

E. L—D.

Vid Kristi krubba

"TAG mig ej bort från Kristi krubba!" De orden brukade den gamle fromme kyrkofadern Hieronymus uttala varje gång man erbjöd honom ett biskopsämbete och ville, att han skulle flytta från Betlehem, där han slagit ned sina bopålar. Hieronymus älskade att vistas på helig mark, han bosatte sig nära den kyrka, som kejsar Konstantin den store låtit bygga över den grotta, där enligt traditionen Jesus föddes på krubbans strå, en kyrka, som ju ännu finnes kvar. I detta tempel höll han sina gudstjänster och hade sina bönestunder, och här i Betlehem utarbetade han den kända latinska bibelöversättningen *Vulgata*. Alltid ville han vara nära Jesu krubba, aldrig ville han flytta från det ställe, där Gud givit oss sin Son från himmelen. Han stannade i Betlehem till ålderns sena höst och blev där begraven år 420.

Vi fira nu åter julens välsignade högtid, och må vi då fatta varandras händer och såsom en stor syskonskara i anden gå till Betlehem och se detta, som där har skett, och vilket Herren har kungjort för oss. Må intet hålla oss tillbaka, må vi unna vår själ högtid invid Betlehems krubba,

där Jesusbarnet ligger, Guds stora julegåva till oss alla. Men det må icke vara ett flyktigt besök, så att, när tempeldörrarna sluta sig bakom oss efter juldagarnas gudstjänster, vi självförvållat stänga oss ute från troslivets och bönelivets tempel. Vårt liv må vi alltid leva på helig mark, så helt och fullt må vi fira denna Herrens högtid,

"att vårt hjärta
frid må vinna
och en öppnad himmel finna."

Du Kristi menighet må sjunga julpsalmen så andemäktigt, att "aldrig förstummas tonen från himlen".

Ja, "tag mig icke bort från Kristi krubba, ty ingenstädes har jag det bättre." Det blir aldrig någon verklig jul utan Jesus, huru stora anordningar man än vidtagit till det yttre. Om far därhemma icke vill eller vågar taga fram bibeln och läsa julevangeliet för de sina och gamla och unga ej få sjunga en julpsalm, innan julklapparna delas ut, så är det det bästa som fattas. Det blir en oförgätlig stund, när alla där hemma få samlas såsom en enda stor barnaskara inför sin himmelske Fader och julljusens glans återspeglas i ögon, som fuktas av glädjetårar, och allas röster och hjärtan klinga samman i denna inbördes maning:

"Ty må envar nu vara glad
och gå med herdarna åstad
att se, vad Gud har oss beskärt
och med sin ende Son förärt."

Ingenstädes ha vi det bättre än vid Kristi krubba,

ingen högtid kan jämföras med den jul, som firas vid Jesu krubba. Fråga dina barn därhemma, från den störste till den minste, och alla skola med en mun utan betänkande svara, att julaftonen är den härligaste dagen på hela året. Det är icke blott de små barnens glädje över julklapparna, som är grunden till detta. Även den, som lärt sig att i någon mån förstå Herrens Jesu ord: "Det är saligare att giva än att taga" tvekar ej om svaret. Ja, när syskonskaran skingrats var och en till sin plats i livet men kanske är lycklig nog att få samlas i det gamla kära hemmet på julaftonen, huru få icke barndomsminnena då nytt liv, man ryckes med i skaran, som går kända vägar till Betlehems ängder, det blir något av andens bevingade flykt, hjärtats tysta lovsång och stillhetens tillbedjan i heliga nejder.

"Tag mig ej bort från Kristi krubba, ty så ofta jag ser den plats, där Herren föddes, har mitt hjärta ett samtal med Jesusbarnet." Med livlig fantasi skildrar Hieronymus det samtal, han hade med barnet i krubban varje gång han satt där nere i födelsegrottan: "Ack, Herre Jesu, huru hårt ligger du icke där för min salighets skull, huru skall jag vedergälla dig det?" Guds oändliga kärlek i Kristus Jesus griper hans själ. Gud har icke skonat sin egen Son utan utgivit honom för att kunna skänka oss allt med honom. De flesta hjärtan vekna i juletid, det är, som om en kärlekens ådra för en stund finge tränga igenom alla hinder och fördämningar och bryta fram. Man vill höra ordet om Guds kärleks gåva till oss åtminstone vid julottan, man vill komma ihåg

någon gammal, sjuk eller fattig vid denna högtid, då intet annat än frid, kärlek och glädje bör råda. Men kan kärleken tåla detta endels kräver den icke hela vårt hjärta, hela vårt liv och all vår tid? Gud har ju givit oss sitt eget hjärtas fullkomliga kärlek i Kristus, och Frälsaren har ju offrat allt för att vinna oss helt. Hieronymus tycker, att barnet i krubban säger till honom: "Jag vill bliva ännu fattigare i örtagården och på det heliga korset". Hans kärlek blott offrar, blott giver, ty på den bönen: "Du kära barn, jag måste giva dig något, jag vill giva dig mina penningar", följer svaret: "Min är redan himmelen och jorden, mitt är silvret och guldet. Jag behöver intet. Giv åt de fattiga, och det vill jag mottaga, såsom vore det givet åt mig själv." Det är Kristi hand, som mottager den gåva, du i kärlek giver för att glädja den, som eljest ingen julgåva får. Det är in i Kristi boning du träder, när kärleken styr dina fötter till den orkeslöses eller sjukes kammare.

Men du har kanske svårt att igenkänna Kristi majestätiska drag i den sjukes, fattiges eller fångslades ringhet, du vill giva *just honom* en gåva, bära fram och lägga ned vid hans altare ditt offer. Du säger såsom Hieronymus till det lilla Jesusbarnet: "Herre, kan jag ej få giva dig själv någon gåva?" Hör då hans svar: "Vill du vara så frikostig, så vill jag säga dig, vad du skall giva mig. Giv mig dina synder, ditt onda samvete och din fördömelse. Jag vill taga det på mina skuldror, detta skall vara mitt herradöme och min härliga gärning, såsom Jesaja har sagt:

'På hans skuldror skall herradömet vila'. Jag vill bära din synd." Det är ju julens evangelium, att oss är given en Frälsare, på vars starka skuldror vi få lägga alla våra bördor och som giver oss kraft att leva. Vi få giva honom vårt otrogna, kärlekslösa hjärta, och han giver oss sitt eget hjärtas obegränsade, allt förlåtande kärlek. Vi få giva honom vår synd och vanmakt och få mottaga hans rättfärdighet och kraft. Han tager bort vår ofrid och skänker oss sin egen frid. När vi giva honom allt vårt sämsta, giver han oss det bästa, sig själv, sin egen gudomliga, trofasta kärlek. Därför må vi väl utbrista: "Gud vare tack för hans outsägliga gåva! S. CARLSON.

Själens julefrid

I BETLEHEMS ängd sjöngs det en gång om frid på jorden. Gud hade uppfyllt sitt löfte och givit sin gåva. Och den gåvan var ingenting mindre än han själv i Jesusbarnets gestalt. Det hade kommit stilla julefrid ned till syndens och ofridens värld — själarnas julefrid. Och många goda ting har den haft med sig; den har gjort det riktigt jullikt, så som det skall vara, i många hem och hjärtan. Den har skänkt kraft att leva, att hoppas, att fylla kallets krav och plikter och att till sist dö i fullviss tro på Guds frälsning i Kristus Jesus.

Har nu denna själens julefrid fått komma till sin rätt hos oss, som än en gång få fira jul? Ha vi förnummit och förnimma vi nu i vårt inre en fördold men mäktig kraft, som stilla böjer oss ned i ödmjuk syndabekännelse och hälsosam bedrövelse över eget hjärtas och livs villfarelse och höjer oss upp till glad tacksägelse för förlåtelsens, nådens och frälsningens gåva? Så måste det vara, om den riktiga julen skall komma till oss i år med något av den frid, som övergår allt förstånd.

Ack, det gives mycken ofrid och nöd i världen! Av olika anledningar vändas och ängslas otaliga

dyrt köpta människosjälar. Även i denna jul är det så. Det är grusade förhoppningar, gäckade förväntningar, bördor och bekymmer av olika slag, som vålla ofriden. När julen åter är inne, *vill* man vara glad, men man *är* det ej. Man *vill* ha tillbaka sin barndoms högtid med harmlös, ostörd barnafröjd, men man *får* det ej. Rent utvärtes sett märks kanske intet, anlete och uppträdande verka sorglöst glatt, på ytan kan ingenting särskilt synas, men i det inre höres en röst, som ej låter tysta ned sig: "Jag vet ändå bäst, hur det är". Själen är bedrövad och orolig, ty själen kan ej hoppas på Gud, själen kan ej tacka Gud för frälsningens gåva. Själen känner ofrid, ty synden står hindrande i vägen, det egna livets synd skymmer Gud och omöjliggör själens barnaglädje och julefrid. Och så är julen här med änglasång och högtidsglädje och frälsningens sköna evangelium, och man ser, hur andra hängiva sig däråt i ostörd ro, men det egna hjärtats tankar vandra vilsna vägar. — Nödgas du erkänna, att just du har det så ställt, sitt, när julkvällen är inne, en stund ensam för dig själv med den heliga boken framför dig, inte förströdd och likgiltig men med innerlig önskan och redligt uppsåt att få allt ställt till rätta; gå ut i aftonens stillhet med blicken uppåt mot himlavalvets otaliga stjärnor och tala som ett barn med honom, din barndoms Gud, som bor därbortom i ett evigt härligt ljus, och säkert skall något av hans frid sänka sig ned också till ditt beklämda bröst — även du få erfara själens julefrid.

Ja, varför skall min själ vara bedrövad och orolig, när jag har en Gud, som vårdar sitt barn, en fader, till vilken jag får sätta all min lit, en Frälsare, som kom till jorden för min eviga välfärds skull? Bort med själens förlamande ofrid och ängslan! Hoppas, du min själ, på honom, och du skall icke komma på skam.

Du, som nu i den heliga kvällen sitter där ensam och bortglömd i vemodiga tankar, se, hur han, din frälsnings Gud, vill och kan göra det i din ensliga, skumma vrå lika strålande ljust och härligt som en gång kring Jesusbarnets enkla bädd och skänka även din själ den äkta julefriden, så att lovsång och tacksägelse oemotståndligt välla fram.

Och du som fröjdas med dina kära och firar en på många sätt välsignad jul i ett varmt och gott hem, glöm nu bara inte för allt, som fägnar öga och sinne, det, som är många gånger förmer, frälsningen genom Jesus; och säg så i barnatro: Du min frälsnings Gud, giv mig, giv oss alla själens julefrid!

K. A. H.

Ett julminne

I SIGNAD juletid pläga minnenas fläktar mer än vanligt susa fram genom vår tankevärld och med oemotståndlig makt draga oss med sig. För vår inre syn hägrar då gärna det gamla kära föräldrahemmet, och med ens känna vi oss förflyttade till längesen svunnen lycklig barndomstid. Det är som diktaren säger: "barndomsminnena stå inne som urnorna uti en ättehög".

Vi ha ju alla våra minnen. Hur fattiga vi än en gång varit, hur rika vi än nu äro, äga vi ingen dyrbarare skatt än våra barndomsminnen. Dessa kunna aldrig förblekna. Det är minnena av barndomshemmet, platserna där vi som barn en gång lekt, minnena av far och mor och syskon, alla dessa minnen, som hålla vid liv den brinnande kärleken till allt, som är oss kärast på jorden. Skulle vi, om det vore oss möjligt, vilja utan vidare kasta dem undan, ha vi ens rätt att söka glömma dem? Innerst i varje hjärta lever alltjämt kärleken till det gamla fädernehemmet och barndomsminnena därifrån.

Det är till den gamla fädernebygden, med dess sagolika omgivning och enkla, friska folk, vi nu i juletid vilja vallfärda. Där ligger marken vid

denna årstid vit, eller om den icke gör det nu, så tro vi likväl att den gör det, ty så säger oss minnet. Där stå de mörka skogarna hemlighetsfulla och helgdagsprydda. Väldiga massor av snö tynga de resliga granarnas grenar. Den mitt i den fagra hembygden liggande insjön, Harefjorden kallad, har lagt sig till ro i sitt sagoland, och på dess spegelblanka yta svinga sig stålskodda fötter i smidiga rörelser. Där kastar vintersolen sitt matta sken och förvandlar de små snökornen till idel gnistrande diamanter, och nattetid sila månens bleka strålar genom trädens därav försilvrade kronor. Ja, så där ungefär ser min gamla idylliska hembygd ut vid juletid.

I likhet med många andra har den som tecknar dessa rader ett solljust och vackert minne från tidigare dagar. Detta minne gjorde ett så mäktigt intryck på det känsliga barnasinnet, att det aldrig kunnat utplånas. Ehuru många år nu flytt sedan dess, minns jag, som hade det varit i går, min första julotta i min barndoms kyrka, som ligger så vacker, skimrande vit, vid blånande insjöns vatten. Det var ingalunda mitt första kyrkobesök, ty mina föräldrar hade ofta tagit mig med dit, sedan de på tredje dagen efter mitt inträde på den här intressanta planeten låtit mig frambäras där till Herren i det heliga dopet, men det var, som sagt, mitt första besök där i julottan. På den tiden var jag blott en liten pilt på några få år. Det var ett idealiskt julväder det året, med mycken snö och stark köld. På vägen hem från julottan frös jag det högra örat, och det sved så hiskligt, att jag ännu efter alla de år,

som flytt sedan dess, nästan kan känna det, när tanken går tillbaka till den minnesvärda morgonen.

Efter många förberedelser är äntligen den heliga aftonen, julafton, inne. Det gamla hemmet står som en pyntad brud. Det doftar jul från varje vrå. Det ligger jul i luften. Det är sann julstämning.

Dignande av de läckraste julrätter står bordet dukat, och kring detsamma samlas alla familjens medlemmar jämte en och annan, som inte har något eget julbord att sätta sina fötter under. Alla äro nu hemma. Glädjen är fullständig. Se där en julafton hemma!

I stora salen strålar granen, fin och pyntad, prunkande i all sin härlighet. Finns det månne något vackrare än en sådan gran, då den strålar av ljus? Och julljusen lysa så vackert. Oset av grenljus och bränd gran är oskiljaktigt från julen Julklappar utdelas under största spänning, och paketen öppnas med glada utrop. Julglädjen står högt i taket.

Julpsalmer spelas och sjungas. Sätter så far sakta och högtidligt på sig glasögonen och läser med lätt darrande stämma julens text ur den stora bibeln med tjocka läderpärmar och mässingsbeslag. Sinnet stämmes till andakt. Så påminner någon om den tidiga julottan nästa dag. Man går till vila. Ljusen släckas. De döende bränderna förkolna så småningom i eldstaden.

Inbryter så den efterlängtade julmorgonen. Tidigt är man uppe, redan innan de på fästet blänkande stjärnorna hunnit mattas och gömma

sig. Barnen väckas och klädas, och en lätt frukost intages. I arla morgontimma ställes färden till julottan. Och är vägen icke alltför kort, är man så mycket mera tacksam, ty då får man åka efter sprakande fålar och klingande bjällror i den kalla, härliga julmorgonen. Luften är fylld av bjällerklang och helgdagsstämning. Från varje hus tindra julljusen. Och stjärnorna gnistra på det vida himlavalvet som daggdroppar på ett blått kläde. Skogar och byar ila hastigt förbi. Inom kort nalkas man målet.

Se, därborta på höjden strålar det gamla templet i skenet av otaliga ljus! Det glimmar nästan som ett ljushav. Och vilken sällsam värld, som möter ögat, när man väl hunnit fram! Det riktigt vimlar av folk utanför kyrkan, och den lille piltens fantasi spelar värre än någonsin. Och när templets portar öppnas, tyckes all himmelens härlighet strömma ut. Ljus i de gamla mässingskronorna, ljus på altaret, ljus på predikstolen, ljus i fönstren, ljus överallt! Nu dåna de tvenne gamla klockorna! Den större av dessa, storklockan kallad, härstammar från medeltiden och är försedd med runinskrift. Må tro det var klockeklang, som hette duga. Sedan dess har jag hört många vackra klockor både i detta land och på den europeiska kontinenten, men aldrig så vackra som de tvenne klockorna i hembygdens kyrka. Huru många generationer människor på båda sidor av den vackra insjön ha icke under gångna sekler hört dessa ärevördiga klockors manande klang, då de på sabbatsmorgonen kallat till gudstjänst, och deras vemodiga toner, då de beledsagat

deras kära till griften! Inom några minuter fylla andäktiga människoskaror det gamla templet till sista plats.

Genom tempelvalven brusa så orgelns mäktiga toner, och otaliga människoröster stämma in i den gamla oförgängliga psalmen: "Var hälsad, sköna morgonstund!" Ack, de mäktiga koralerna och det underbara orgelbruset! En för barnaögat fängslande syn var naturligtvis den höge och spänstige prosten inför altaret, högtiden till ära iförd full mässkrud. Hur vackert han mässade den morgonen! Så bestiger han predikstolen, nu utan mässhake och mässkjorta, och förtäljer så gripande om "den signade tid, då nådenes sol rann upp för all världen att blänka, och herdarna hörde Guds änglar i skyn, som sjöngo att dagen var kommen".

Försvunnen är världens oro och tävlan, borta äro fåvitska och tomma tankar. I kämpande, orosfyllda, missmodiga människohjärtan drager fridens konung in, och där blir stilla lugnt. Måhända varar denna frid endast några korta livets sekunder, men den kvarlämnar dock något underbart, som strålar värme i kommande dagar.

På ottesången följde högmässan. Det tog flera timmar i kyrkan julmorgonen på den tiden. Och likväl syntes man ej tröttna, där man satt eller stod i den oeldade kyrkan. Om eldning i kyrkan drömde ingen på den tiden i min hemtrakt. Så småningom börjar det dagas. Ljusen i templet släckas. Julottan är snart ett minne blott, men ett ljust, vägledande, lyckligt minne — det ligger

ett skimmer av värmande sol däröver, ett något, som ej förgår.

Så där minns jag min första julotta, som blev ett intryck för livet. Måhända äga många av KORSBANERETS läsare liknande minnen från längesedan flydda dagar. Vi förvara kanske litet var en hel fond av minnen från dylika glädjerika jular. Dessa minnen kunna vi ej göra oss av med, om vi än försökte aldrig så mycket. De äro helt enkelt oförgätliga. Särskilt i signad juletid taga de gestalt och stiga fram för att locka oss in i minnets tempelsalar. Det är som skalden sjunger: "O hjärta, vad du fått i tider, som förgått, det kommer efter åren till dig som fläkt om våren". Vi motse därför julen med barnslig glädje även om vi skulle råka befinna oss fjärran från det gamla barndomshemmet. Sak samma vart vi flytta, julen skall ändå fortleva, och i julottan få vi ännu ställa stegen mot gammal kärvorden helgedom, där ljusen ännu brinna, för att uppliva gamla barndomsminnen. C. A. L.

Vid årets slut

ETT år har förflutit, vi stå vid dess slut,
och minnas på dagar, som snabbt runnit ut;
och hjärtat det kännes så ödsligt därvid,
och ögat begråter den bortflydda tid;
ty livet det växlar och stunderna gå,
men friden, den sanna, vi sakna ändå,
och oron den kommer och lägger ej sig,
och skuggorna sänkas alltmer på vår stig.

Men skuggorna vika, och tavlan blir ljus,
när blicken den höjes från jordlivets grus.
Var sorg, som vi kände, var oro som var,
var tärande smärta, som hjärtat det bar,
de fly och försvinna, de kännas ej mer,
när sinnet förnimmer och ögat det ser,
att levnadens öden med huldaste band,
de lösas och knytas av Skaparens hand.

Ty han, som oss förer, är Herre och Kung,
han leder och styrer båd' gammal och ung,
och djuren i marken, de lyda hans bud,
och vindarna tystna för levande Gud.
Vårt hopp uppå honom ej kommer på skam,
och därför ett offer vi nu bringa fram,
ett tack för all godhet, för kärlek och vård,
för kläder och föda, för hus och för gård.

Vi tacka, o Fader, för allt vad du gav,
för åkrarnas skördar, för skatter på hav;
för blommor på marken, för snö och för regn,
för mörker och solsken, för omsorg och hägn,
för fred och för glädje, för trevnad och ro,
för land, som vi älska, för hem, där vi bo,
för stjärnprydda flaggan, som eldar oss så
med färgerna röda och vita och blå.

För fader och moder, som varit vårt stöd,
för systrar och bröder, som delat vårt bröd,
för lärares omsorg, för sorgfria dar,
för vänner, som lättat de bördor man bar,
för ungdomens glädje, för barnskarans lek,
för makarnas kärlek, som aldrig än svek,
för arbetets sötma, var gåva för sig:
för detta, o Herre, vi lovsjunga dig.

Hur mild har du varit, du skänkte oss allt,
och dagarna blevo, som du dem befallt.
Från tronen i himlen du ömt skådar ner,
till barnen här nere i kärlek du ser;
det flydda var lyckligt, vi tacka därför,
du ännu oss skyddar, du ännu oss hör;
med hopp och med tröst se vi framtiden an,
du lever och råder, du skydda oss kan.

Men tack för det sista, det bästa ändå,
att hava en glädje att vänta uppå,
en borg och ett ankar att fästa sig vid,
ett hem, som oss väntar vid utkämpad strid,
en vän, som oss älskar, när andra oss sky,
en röst, som oss kallar, när vännerna fly,
en ort utav sällhet, en kärlekens hamn,
en lockande tillflykt, en Frälsares famn.

CARL KRAFT.

Inför årsskiftet

EVIGHETEN och evighetens Herre frågar väl icke stort efter våra nyår, än mindre efter våra nyårsfester och deras begående. Han är oändligt höjd över dem, och det mänskliga firandet är han fullständigt oberoende av. Beroendet är omvänt. Och gå vi till människornas värld, så bleknar nyår för den som som går i väntan och spänning, likasom för den som bär på svår vånda eller ett fullständigt misslyckande, likasom också för den som i samvetsmörker ännu icke skönjt ljus. Alla dessa — såvida de icke upphört att räkna epoker — räkna dessa annorlunda än efter årsskiftet. Ja, rent yttre händelser inställa sig ju lika lätt ett annat datum som den 1 januari. Läsår, kyrkoår, tjänsteår, t. o. m. ibland räkenskapsår — om de än ha samma längd av 365 dagar — ha icke nödvändigtvis samma begynnelsedatum som kalenderåret.

Dock är årsskiftet icke enbart konstgjort. Den vore väl tvärtom något konstig, som icke hade den samkänsla med det allmänna levernet, att han t. o. m. reflexionslöst känner detta: åter ett år bakom mig. Det är som för färdemannen, vägmärkena äro icke mål, icke hem, icke väns hem,

man vad de än är just nämnen vid vägen. Även det är synes lida en tragisk slut de kanske mer än hundrårige mästerspelare av olika typ så lyx de för honom vägra. Musikliv om den är lag underlätta tonsättaren att tillvarataga sitaste och bästa egenart och inte tvinga honom att vara vad han inte är. Kanske finns någonstädes en av naturen sjuk ung tonsättare i en av dessa dagar ytterligare lägg en sten på hans grav. Det tragiska med att vara konstnär är att man är ofta under årtusenden. Även konstnärer i andra egen syfte anlagda tvingas årtionden och århundraden bana väg som i rymden av inga upptäckare. Och vad som i årtusenden överskjuter det nationella och i stället är mänskligt värt är ofta motsvarigheten av det enkla och vanliga. Det borgerliga året har ej heller någon aktuell opposition.

Var nås förståelsevalet bruka upplevandet vara tillsatta av dem som hålla nätverka. I stället att vara en nödvändig varandra, men i de fixaterna som denna förbindelse i tillvaratagandet skall åtskiljas synes rättligen spelar? Är vidare det ett allvarligt menande, "som ibag", bakom som framåt, eller är det ett exämt, en pretentigheter? Vinker det på allt lyfta sätt om en spänning, en risk, eller är det endast krusat av alla meningslöshet, eller är det varken det ena eller det andra utan allenast ett förnuftsmässigt mer i ett liv som icke höjer sig över den normalt som i norr trängt begränsas av dagsverket och i söder lika trängt av nöjet? Glädje eller sorgsynedhet? "Vi hava spelat gladje-

sång för eder, och I haven icke velat dansa; vi hava spelat sorgesång för eder, och I haven icke velat gråta." I våra dagar tycks det i detta stycke vara annorlunda, nu tyckes en stor mängd bestämt ha avgjort sig för att pipa glädjelåt. Glädje eller sorg, det är ofta något individuellt, på vilketdera sättet man reagerar. Och här skall icke föreskrivas, huruvida tidens skiften utlösa glada känslor eller mörka. Ty glädje kan vara en allvarlig glädje, lika väl som sorgen tänkes allvarlig. Och glädjen kan vara en hycklad glädje, liksom liknande gäller somlig sorg. Det finns en förment glädje, byggd över en avgrund av tomhet och själens fullkomliga utsiktslöshet, en glädje som är endast en skyddande förklädnad. Är denna sorts glädje i våra dagar mer än en individuell företeelse, kanske en massföreteelse? — Den fråga det här gäller är därför icke: glädje eller sorg? utan: ytligheters ytlighet eller salt och allvar? Och allvaret trivs icke i glammets slammer utan i stillhetens eftertanke, som ensamt ger sinnets samling. Det är så också vid skötande av ett hantverk, vid frambringande av ett konstföremål, vid lösandet av ett problem. Om det sker med lust eller olust, är en fråga för sig; säkert är att det oundgängligen kräves sinnets samling och uppmärksamhet för själens fulla arbetskraft och givande av sig själv åt uppgiften som föreligger. Ej underligt då, att samma andelivets lag gäller vid sökandet eller framalstrandet av den inre människan — därmed icke sagt att denna skulle vara något så självtillräckligt att den icke snarare just består i det glada och osjälviska hän-

givandet åt uppgiften; därmed icke heller sagt att vår inre människa skulle bero på vårt godtycke och icke tvärtom behöver Gud och Kristus för att komma till och för att förnyas efter dens bild som har skapat henne. Men därmed är sagt, att den som icke har öron, icke heller skall höra, och att stillhet, allvar och en inre samling just är andens öra.

Auktionistens såväl som ordförandens klubbslag stadfäster någonting fullbordat. Likaså stadfäster årsskiftet och nyårsnattens dova tolv-slag någonting förgånget. Detta ger en till stor del naturgiven, i varje fall verkligen osökt anledning, för den som inte avtrubbar sitt sinne därför, att besinna signalen, med andra ord, till allvar. Detta kan ske i den ensamma stunden, som man kanske med våld tager sig, eller också inom ramen av församlingens gudstjänst. Den som icke är tilltäppt ovantill utan har kvar något av evighetstrånad, vill låta evigheten belysa tidsflykten. Han liksom stannar tiden i dess lopp, liksom protesterar mot förgängelsen, på samma vis som livet inför graven. Är livet ett under, så är förgängelsen ett icke mindre, men mer våndrikt. Tillbakablicken innebär därför i så måtto en smärta, något sorgtyngt. Den gör så ännu mer, om man kan gå på djupet i en etisk självprövning. Vad är — ej så mycket i yttre avseende men i inre — skillnaden (eller likheten) i mitt läge för ett år sedan och nu? Ett steg framåt i ödmjukhet och godhet och fyllandet av ens uppgift, eller också ett stampande på stället, eller rent av tillbakagång. Oefterrättlighet, bitterhet: mindre eller mera? Inre och

yttre sanning och kraft att försaka självviskt väsen, de spärra upp ögonen mot en, så att själen kan ropa av förskräckelse. Och djuppunkten i mörker är icke den, om en människa i likhet med Luther m. fl. låter tanken i osminkat verklighetssinne kretsa kring den hemska frågan, om hon överhuvud har förmåga att av glatt och muntert sinne vara god, att helt stå under det himmelshöga, undersköna kristna idealet: kärleksidealet. Men är det icke vekligt av den, som med bevarad inre sanning förts denna väg, att väja allvarets smärta?

När en människa blickar ut mot framtidens okända värld, kan aldrig bävan helt uteslutas. Ju större tidsskiften, ju närmare liggande denna framtidsbävan. Vid tanke på dem, med vilka hjärteband förena, och vid tanke på det, som man med hjärteåstundan strävar för, liknar själen en sviktande bro, när den tunga tanken på risken vältrar sig över den.

Vid tillbakablicken på det förflutnas brister med dessas halvt skönjbara konsekvenser, vid denna tillbakablicks fördjupning till samvetsdom, vid framåtblicken på all risk, kanske tyngre genom en kännbar förnimmelse av möjligheten till alltings meningslöshet eller det egna livets slutliga och ofullkomliga oemotsvarighet mot vad något inom en ofrånkomligt fordrar, vid allt detta brister själen ut i ropande, sökande i evighetens rymd att finna Guds ansikte, höjande blicken från allt här nere för att hämta kraft från höjden, om därovan kunde skymta liksom inklätt i något mänskligt drag ett Guds hjärtelag.

Evigheten är efter kristen uppfattning ingalunda en blott och bar kvantitetsförlängning av det jordiska, utan i stället något kvalitetsmättat, och Gud är — under över alla under! — kärleken. Att Guds väsen är detta, det bygga vi på många hjärtans tro och åtrå men i synnerhet på Kristus. Likasom han är solen, så förblekna inför honom alla stjärnor i uppenbarelsens historia inom mänskligheten. Ett bibliskt ord, det att Gud fött oss på nytt till ett levande hopp, det besannar sig först i Kristus. Den som känt det, är uppfylld av tack. På så sätt blir eftertanken, fastän den med allvar gått på djupet, om den finner trons väg, en ljusets och glädjens väg. Till Kristus säger då hjärtat: när jag haver dig — och genom dig Herren Gud själv — så frågar jag efter himmel och jord intet. Med detta stora och grundläggande tack-ackord, tacksägelsen för Kristus, förmäla sig många harmonier. Vi kunna nu utan avdrag och reservation upptäcka allt, som den svunna tiden hopat på oss av gåvor givna för intet. Ty med fäste i evigheten — "Vår Gud är oss en väldig borg" — så kunna vi därutifrån trotsa vad som annars skulle kullslå oss; så trotsade ju Kristus korsdöden i bitterlöshetens och kärlekens fasthet. Sålunda kunna ögonen öppnas för tacksamhetsfyllande erfarenheter. Mången kan exempelvis tacka för allt vad Luther lägger in under rubriken "dagligt bröd". Mången finner hur somliga, som stå honom nära genom familjeband eller personliga band, för honom kunnat vara ett kärl framräckt, bräddfyllt av Guds nåd. Ingen kan hindra den, som evigheten icke givit

skräcken och själen ödeläggelse, utan visat en himmelsk Faders ansikte, att jubla och tacka.

Och riktas sedan blicken framåt, så visar framtiden inte bara risk, nej, djupast sett snarare idel hopp. Det starka evighetstrotset mot vanskligheterna tål mycket påfrestning från risker av alla slag. Det finns då en underlig oberördhet inför sådant eller en underlig fasthet. Hoppet sträcker sig åt evighetsvidderna, hur skulle det då icke också omsluta det kommande året? Detta hopp hämtar ständigt ny kraft från evigheten. Vi behöva inte längre bygga framtiden på de egna bristerna utan på Gud själv och hans nåd allena. Vi veta — om vi upptäckt i tron, att evighetens hemlighet är Guds kärlek — att han också i barmhärtighet ser ned på våra små nyår och är villig att övergjuta dem med evighetens bakgrund samt skänka en karaktär och fasthet, som endast stammar från evigheten. De stora riskerna trotsa vi liksom med evighetens hela uppbåd, i tron. Varje gång detta lyckas oss, äro vi betagna av ett stort hopp. Och detta stora hopp, det evighetsgivna, kastar sin återglans på vad som ligger oss närmast för händer. Man måste, om tron ej skall svikas, också något våga eller åtminstone vilja. Att lägga evighetssynpunkten i kristen mening på något, är det icke att lägga hjärtelagssynpunkten? Det ljusa hoppet innebär också en arbetsuppgift. Önskan måste vara att gå hoppets väg bland människorna.

Men här uppstår en svårighet — liksom överhuvud man icke är garanterad mot svårigheter. Evighetssynpunkten fattad på det kristna sättet

innebär icke ett nonchalerande av medmänniskorna, ett frassande i evighetens vila och upphöjda ro, utan den starka grundvalen att bygga på eller det mäktiga krafttillflödet, varförutan allt sjunker samman, det kärlekens sinnelag som vill tjäna livet och bröderna. Här ligger i själva verket en tro på och en bön om att Guds vilja skall ske såsom i himmelen så ock på jorden. Men i strävandet härför skall man ofta märka de trånga jordiska villkoren, kanske rent av på ett svidande sätt. Detta gäller ädla strävanden av samfälld art, där den enskilde sätter in. Men är han lekman, kan dylikt endast upptaga en ringa del av hans tid och kraft. Huvudparten därav ägnas yrket. Och klart är att — där icke förhållandena äro särdeles abnorma (vare sig på gott eller ont) — den största nyttan den enskilde kan göra mänskligheten bringas till stånd inom yrket. Men lekmannayrken visa ofta ett fullt hedniskt ansiktsuttryck då det gäller "kampen för tillvaron". Detta ofta missbrukade ord fascinerar lätt den moderna människan att brutalisera livet mer än förr, och mer än ett sunt verklighetssinne behöver. Men är det en överdrift att säga att så gott som allt på denna jord beror på självviskhet, så är det sant att så gott som allt är blandat med självviskhet. Yrkets utövande sker ju för livsuppehällets och förtjänstens skull. Nu skulle det odlas till att utövas i kristet sinnelag. Statens lagar åläggas oss att lyda vid straffpåföljd. Nu skulle här vara en frivillig lydnad, eller på bibelns språk: en lydnad för Herrens skull. Även de mer ideella, att icke säga de religiösa yrkena, äro

dock yrken. Och jag tänker mig att där på en senväg världsligheten lätt smyger sig in, exempelvis om rutin, teknik och statistik blir det enda av alltsammans. Men i vanliga lekmannayrken, som själva kunna stå så iskallt neutrala mot evighetssynpunkten, är det en speciell svårighet: yrket är i sig självt som en död massa; det är det personliga angripandet därav som skulle förläna det ett högre värde och något av liv, från att blott vara nödvändighet och trälbundenhet.

När man blickar framåt på ett år som kommer, spännas själens krafter och dess längtan stiger i vad jag skulle vilja kalla ett positivt anropande, att nästa år måtte bättre inom yrket upprätthålla den frie mannens kännemärke: evighetssynpunkten, att fastän avståndet är stort mellan himmel och jord, Guds vilja i dess maktfullhet och i dess välsignelse måtte ske också på jorden, i ringheten, i yrket. Då renas viljan, då sporras den att på evighetens sätt taga nya tag, tills vi en gång trötta ha lagt vårt sista år tillrygga.

LEKMAN.

Svenskt biskopsbesök i Amerika

VIDSTÅENDE karakteristiska bild framställer de för tusenden av KORSBANERETS läsare numera så välbekanta anletsdragen av Västgötabygdens kraftfulle, ädle biskop, teol. och fil. dr Hjalmar Danell, som under år 1929 varit på besök här i landet under en tid av nära två månader.

Herr biskopens uppgift, som han fyllde med glans, var att såsom Svenska kyrkans ombud närvara vid och deltaga i det gemensamma firandet av Minnesota-konferensens sjuttioårsbjubileum och dess Chisago Lake-församlings sjuttiofemårsfest. Biskop Danell var med under alla dessa stora festligheter och deltog med stort intresse och med liv och kraft i förhandlingarna, såsom det redan tecknats av dr P. A. Mattson i hans artikel "Minnesota-konferensens sjuttioårsjubileum" i föreliggande årgång av denna kalender.

Men herr biskopen har icke blott utfört ovannämnda uppdrag, utan han har ock gjort mycket därutöver bland våra i detta stora land kringströdda landsmän. Han har rest i ett stort antal stater inom vår synods vidsträckta områden, besökt dess läroverk och barmhärtighetsinrättningar, dess kyrkor och församlingar, flera kyrko-

möten, outtröttligt verksam, talande, predikande och visiterande. Och överallt där han uppträtt bar han, tillika med den ädla biskopinnan, som åtföljde honom på denna resa, ådagalagt ett anspråkslöst, kärleksrikt och hjärtegott väsen, och

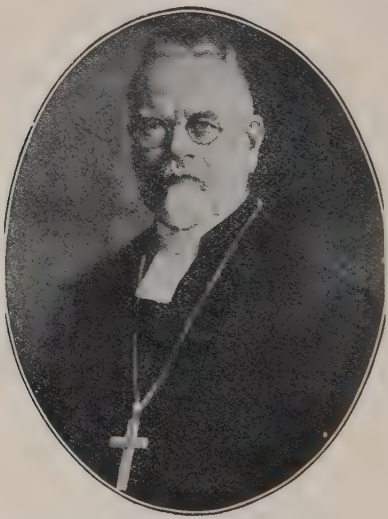

BISKOP HJALMAR DANELL

överallt har han samlat stora skaror av landsmän omkring sig, vilka på många sätt och i många former bringat honom och hans maka sin vördnadsfulla och entusiastiska hyllning.

Det är en i ordets bästa mening stor och ädel personlighet vi i denna vår celebre gäst lärt kän-

na. Varhelst han dragit fram i våra bygder har han erövrat allas hjärtan. Man har lärt att älska honom, ty han har visat, att han fattar och uppskattar vår kyrkas i detta land strävanden. Särskilt skola vi hålla honom räkning för hans ådagalagda ståndpunkt i den kinkiga språkfrågan. Icke ett enda ord av klander på grund av svenska språkets läge bland oss hörde vi falla från hans läppar. Mer än de flesta, som komma på besök från det gamla fäderneslandet, ställde han sig förstående mot oss i detta stycke. Under sin vistelse här har han framburit åt oss rika andliga skatter. Man glömmer icke, när man hört honom. Och då han efter sitt minnesvärda besök hos oss återvänt till sitt land igen, har han lämnat efter sig blott ljusa minnen. Vi bringa på detta enkla sätt herr biskopen och fru biskopinnan tusendens vördnadsfulla och tacksamma hälsning.

C. A. L.

Det lutherska världskonventet i Köpenhamn

TILL TINGS! Så ropade våra fäder, då de även från smärre områden samlades till rådplägning för ömsesidigt understöd.

TILL LANDSTING! ljöd ropet, då de med sinne för representativ folkstyrelse kommo samman från skilda håll för att bevara fred, stifta lagar och skydda riket.

TILL VÄRLDSTING! Så kan man kalla den internationella kallelse, som synnerligast i våra dagar förer ombud tillsammans för att befordra samförstånd och underlätta levnadsvillkoren genom ett förbättrat förhållande länderna emellan.

Djupast sett har denna germanska och skandinaviska känsla för representativ överläggning haft ej litet med Reformationens framgång och utbredande att göra. För 400 år sedan samlades förkämparna för den öppna bibeln och för religiös frihet *till tings* här och där i nordvästra Europa. Detta ledde till *landsting*, allshärjarting, i Örebro 1529, i Augsburg 1530, då övermåttan viktiga beslut fattades för den dåvarande och den framtida evangeliska kyrkan.

Till *världsting* har den lutherska kyrkan i våra dagar sammankallats, på det att lutherska kristne ibland alla nationer må känna det enhetens band, som sammanbinder dem i Jesus Kristus, och må gemensamt planlägga för befästandet av Kristi rike på jorden.

Det stora världskriget gjorde det nödvändigt för Reformationens arvingar i flera länder att giva kraftigt understöd åt trosfränder, vilka genom stridens fasor kommit att lida nöd, ja, hotades med undergång. Denna storartade kristliga verksamhet ledde till en världsomfattande organisation; och så uppkom helt naturligt tanken på ett världsting, ett lutherskt världskonvent, vilken tanke förverkligades genom stormötet i Eisenach 1923, där den sachsiske landsbiskopen L. Ihmels valdes till ordförande. Man gladde sig över broderskapet och kände vikten av sammanslutning, vadan den i Eisenach tillsatta kommittéen fick i uppdrag att sammankalla ännu ett världskonvent. Dr J. A. Morehead från New York, som lett det lutherska nödhjälpsutskottets arbete och därför väl kände till vår kyrkas situation i alla länder, utsågs till ordförande; på honom vilade följaktligen bördan av förberedelserna för det Andra Lutherska Världskonventet i Köpenhamn.

Inbjudningen till detta konvent i Köpenhamn utsändes i god tid och antogs med glädje av de olika landskyrkorna och synoderna. Från Augustana-synoden sändes som ombud dess president, dr G. A. Brandelle, samt dr A. Theo. Ekblad, dr Oscar N. Olson och senator H. N. Benson. Andra deltagare från vår synod voro dr L. G. Abraham-

son, dr John A. Eckström, dr och fru Gustav Andreen, fru Oscar N. Olson m. fl. I slutet av juni månad syntes alla vägar leda till Danmark, i vars huvudstad den Andra Lutherska Världskonferensen sammanträdde den 26 juni till den 4 juli 1929.

De officiella delegaternas antal utgjorde 132; när deltagarna medräknades, uppgick summan till 400, representerande 42 lutherska samfund i 25 olika länder; de viktigaste språken vid konventet voro engelska, tyska och de skandinaviska språken; ombud kommo ända från Kina, Japan, Indien och Madagaskar. Ja, "alla folkslag och stammar och folk och tungomål" skola samlas för att prisa Lammet redan här på jorden!

Med högtidlig gudstjänst öppnades detta konvent kl. 10 f. m. den 26 juni, då Vor Frues Kirke fylldes till sista plats av andäktiga åhörare; även Danmarks konung var närvarande. Biskop N. Östenfeld predikade på danska över texten Rom. 1: 11–12. Vid eftermiddagssessionen frambar han å Danmarks vägnar en hjärtlig välkomsthälsning till konventet; hans slutord voro: "Så välsigne Gud vårt möte och vår sammanvaro, att vi inför Herren må fyllas med tacksamhet och mod genom den trosstärkande uppbyggelse som bröders olika nådegåvor skola bringa oss vid detta konvent."

Från altaret blickade Thorwaldsens *Kristus* ned på oss; längs långskeppsväggarna stodo de tolv apostlarna vakt liksom lyssnande för att höra om frälsningens evangelium efter tjugo århundraden ännu förkunnades klart och levande.

Vid denna session höll ärkebiskop N. Söderblom det enda föredrag på svenska, som förekom vid konventet, då han kraftigt framhöll "Luther som en kristen personlighet och hans betydelse för norra Europa". Gärna skulle jag återgiva ett utdrag ur detta sakrika tal och ur andra föredrag från detta konvent, men jag vet ju att utrymmet ej tillåter det. Väl vore det, om många av KORSBANERETS läsare skaffade sig den engelska upplagan av konventets förhandlingar, där dessa gedigna utredningar av kyrkliga frågor då kunna tillbörligen studeras.

Fyrahundraårsminnet av utgivandet av Luthers katekes var ju ett av de moment, som detta konvent särskilt ville fira. Dr J. M. Reu från Iowa talade över ämnet: "Uppkomsten och betydelsen av Luthers lilla och stora katekes", och biskop Fajnor från Tjeckoslovakiet utvecklade ämnet: "Det nuvarande släktets plikt att genom fostran lära den uppväxande generationen att behålla trosarvet." Många ville deltaga i diskussionen om katekesen och barnens religiösa uppfostran. Tvenne punkter framhöllos: 1. Luthers lilla katekes är allt fortfarande den bästa lärobok för bibringandet av religiös kunskap hos barnen; 2. Luthers katekes är en gemensam bekännelse och ett enhetsband för hela den evangeliskt lutherska kyrkan.

Ännu ett 400-årsminne betonades kraftigt av professor Werner Elert, rektor vid Erlangen universitet i Tyskland, i hans föredrag: "Vår kyrkas tro och bekännelse i ljuset av Marburg och Augsburg." Kristus är trons enda föremål och inne-

håll, så hålla vi före i vår lutherska kyrka, sade talaren. — I detta sammanhang frambars av dr W. Schiller en hjärtlig inbjudning till konventets medlemmar att i september 1930 bevista Augsburgiska bekännelsens 400-årsfest i Augsburg, Tyskland. Även frambars en inbjudan att deltaga i 400-årsfesten till minne av Örebro möte 1529, vilken inbjudan ock av åtskilliga Augustanare senare antogs.

"Vad har lutherdomen i sin egenart att skänka kristenheten på jorden?" var ett ämne, som biskop Sam. Stadener från Strängnäs besvarade. Ibland dessa gåvor må nämnas: en frimodig livsåskådning, lutherska kyrkans ställning till den Heliga skrift, dess undervisningsarbete, dess rätta värderande av konst och vetenskap, det vid Guds ord bundna samvetet, dess verkliga samvetsfrihet genom syndernas förlåtelse, dess mål att frambringa en harmonisk personlighet; den största gåva den lutherska kyrkan bringar kristenheten är den religiösa vinsten, att hela livet må ställas under religionens inflytande, att vi höra Gud till, att vi genom tron må komma fram till visshet om barnskapet. — I diskussionen deltog dr C. C. Hein, president för Joint Synod of Ohio, som framhöll den lutherska kyrkans trohet gentemot bibelordet och dess inspiration som ett av de viktigaste bidragen till kristenheten på jorden.

Dr J. A. Morehead, konventets ledare, förde ordet med takt och värdighet. Vid hans sida satt den förre presidenten, biskop L. Ihmels, som med ungdomlig värme frambar sitt budskap: "Huru skola vi sträva att erhålla inre förnyelse av vår

kyrka?" "Evangelisk kristendom", sade biskopen, "är personlig kristendom. Därför måste vi alltid bedja att där framkommer ett personligt sökande efter frälsning, en personlig tro. Endast i Kristus och genom Kristus kunna vi förnyas som enskilda och som kyrka."

Professor G. M. Bruces från Minneapolis ämne var: "Förhållandet mellan kristendomen och världen enligt den lutherska uppfattningen." I sammanhang härmed talade professor J. Maroni från Oslo, Norge, om "Den lutherska kyrkan och den sociala nöden". Icke av världen, men i världen är kyrkan, och där måste dess manande och räddande arbete utföras.

"Av mycken predikan varder kroppen trött." Nu måste vi ut och röra på oss! Och värdarna i Köpenhamn sågo även till den saken. Redan på aftonen av konventets första dag gav Köpenhamns styrelse en storartad mottagning i rådhusets magnifika sal, då socialistborgmästaren bjöd oss hjärtligt välkomna; tal höllos av flera representanter från skilda länder, däribland av dr G. A. Brandelle, som bragte en hälsning från Amerika och Augustana-synoden. Efter talen bjödo stadens fäder på förfriskningar samt ett utmärkt musikaliskt program. Följande kväll gav Palestrina-kören en konsert i katedralen för att hedra konventet. En särskild auomobiltur genom Köpenhamn, en stad på tre fjärdedels million invånare, med minnesmärken, parker och museer, hade anordnats för besökarna. På lördagseftermiddagen företogs en automobiltur under Köpenhamns Kyrkofonds auspicier till de olika

kyrkorna, om vilkas historia och öden dekanus P. Helweg-Larsen lämnade intressanta upplysningar. Inre missionsfesten i en av stadens största parker förtjänar ett särskilt omnämnande. De delegerades resa till Lund, Sverige, bekostades av den danska kommittéen. Även till Roskilde domkyrka företogs en utflykt. Dagtidningen Berlingske Tidende bjöd hela konventet på en automobilresa genom norra Seeland, med te och dopp vid slutet av färden. Konventets medlemmar voro gäster vid en större middag anordnad av Köpenhamns borgare, då greve Carl v. Moltke presiderade. Vi förstå att de värda köpenhamnarna visade konventet stor gästvänlighet.

Ett intressant intermezzo i förhandlingarna förekom på fredags f. m., då under biskop Hj. Danells presidium hedersgraden D.D. av prof. K. Proehle å lutherska teologiska fakultetens vid Elizabethuniversitet i Ungern tilldelades dr J. A. Morehead, landsbiskop L. Ihmels, ärkebiskop N. Söderblom och dr Franz Rendtorff, president för Gustaf Adolfs-föreningen i Tyskland. Lutheranerna i Ungern ville på detta sätt visa sitt erkännande för det intresse och det bistånd som efter världskrigets dagar från olika håll kommit dem till del. Tal på flera språk, även på gamla Romas, genljödo i salen vid denna promovering.

På söndagen den 30 juni predikade många av konventets prästerskap i de olika kyrkorna: dr J. A. Aasgaard från Minneapolis i Vor Frues Kirke, dr G. A. Brandelle från Rock Island i Garnisonskyrkan o. s. v., och dr A. Theo. Ekblad

från Superior, Wis., i dr P. H. Nehleens kyrka i Malmö, tvärs över Sundet.

På vägen till Hellig Aands Kirken stannade jag framför det nästan frapperande monument, som framställer Hans Christian Andersens berättelse om Döden bortförande Barnet från den sörjande Modern. Döden med sin lie blickar ned på modern med ett strängt men ej osympatiskt uttryck; hon ligger där översiggiven av sorg; barnet insvept i dödens mantel sover lugnt sin sista sömn. Läsen själva H. C. Andersens framställning av huru modern lärde sig inse att denna skilsmässa var en himmelsk Faders milda och visa handling. I Hellig Aands Kirken höll biskop Victor Rundgren från Visby en god predikan över dagens text, Petri fiskafänge. Efter gudstjänstens slut träffade jag honom, då vi samspråkade om Augustanasynodens verksamhet, om biskop v. Schéele, vilkens efterträdare han var, samt om konventet. En hjärtlig inbjudan tillställdes mig att någon gång i augusti månad besöka Visby.

Inre Missionsföreningen firade på söndagseftermiddagen en storartad fest i en av Köpenhamns största parker, Söndermarken, då tillfälle gavs för stora skaror av folket att få höra Världskonventets män. Man väntade att tillslutningen skulle bliva stor, vadan fyra plattformar uppförts för olika talare och körer. Dessa plattformar voro placerade så långt från varandra, att ingen grupp störde av den nästa. Från en plattform skulle en representant från Norge tala, från en annan en representant från Amerika, så från Strassburg och från Japan. Framför varje talare-

stol samlade sig snart bortemot ett tusen åhörare. Den grupp till vilken vi slöto oss deltog med kraft i psalmsången samt åhörde uppmärksamt kyrkokörens sång och talet. En officer från Frälsningsarmén presiderade och började med bön. Biskop J. Lunde höll ett friskt folkligt föredrag över det ämne, som förelagts alla talarna: *Vårt folks nöd, vårt folks frälsning.* Nästan rätt framför biskopen stod en gosse som hade med sig en ännu mindre broder. Den lille pysen kunde inte se bra, vadan den något äldre brodern satte honom på axeln, så att han såg kören och talaren på plattformen. Detta märkte biskop Lunde, som för övrigt är en riktig barnavän, och han tillkännagav, att han för de närvarande barnens skull, om inte för de äldres, ville berätta en personlig upplevelse. Och så kom en liten levande beskrivning om en fågel som förföljdes av en hök, samt huru hjälplös Lunde kände sig under det han åsåg jakten. Äntligen föll den vingtrötte fågeln ned på marken ett stycke framför honom; just som höken hade satt klorna i fågeln och började flyga bort med bytet, skrek Lunde till, som han aldrig skrikit i sitt liv, ty här var nöd å färde. Skrämd släppte höken sitt tag, Lunde rusade fram, drev bort höken och pysslade bäst han kunde om den sårade fågeln, som ännu levde. Så kom tillämpningen om *nöd* och *frälsning*. Och gossen som höll sin bror på axeln stod där alldeles stilla och lyssnade, barn och äldre hörde på — och sedan sjöngo vi därute i skogen som ett tack till Frälsaren:

"Vår egen kraft ej hjälpa kan;
vi vore snart förströdda;
men med oss står den rätte man:
vi stå av honom stödda."

Bland representanterna av Danmarks Inre Missionsförening träffade vi vid konventet pastor Frithiof Frandsen och dr A. T. Jörgensen, sekreterare för Världskonferensens exekutiva kommitté. Goda redogörelser kunna av dessa erhållas rörandet det omfattande och betydelsefulla arbete som av denna förening utföres till fromma för ett helt folk.

* * *

Till Lund överfördes hela Världskonventet den 1 juli; ty en dag skulle tillbringas i Nordens gamla ärkebiskopsstad. Tidigt på morgonen samlades vi vid kajen i Köpenhamn, snart fyllde vi den ångare, som på ett par timmar förde oss över Sundet till Malmö; där väntade oss järnvägståget, som snabbt förde oss till Lund. Vid den högtidliga gudstjänsten i Lunds domkyrka predikade biskop E. M. Rodhe på tyska inför skaran, som till trängsel fyllde det ärevördiga templet. Efter middagen på Grand Hotell samlades konventet i en av universitetets salar, där ett *Välkommen till Sverige!* frambars av en Lunda-representant och besvarades av konventets ordförande. Därpå behandlades den viktiga frågan om den lutherska kyrkans enhet. Dr A. Th. Jörgensen, en av konventets ledande män, föreläste över ämnet: "Vad bör göras för att befordra den lutherska kyrkans inre enhet?" Sedan talaren framhållit svårigheterna, vilka delvis ha sin grund i de olika språ-

ken och i olika nationers kyrkor påpekade hans nödvändigheten av att vi genom representativa sammankomster och genom pressen lära bättre känna varandra. Till kyrkans festligheter och minnesdagar i olika länder och synoder böra ock ombud och deltagare från utlandet inbjudas. Den redan i Eisenach föreslagna internationella fakulteten och det ingående studiet av Reformationen och den lutherska kyrkans nuvarande ställning böra förverkligas, att välsignelserik frukt därav må framkomma. Understöd bör även i framtiden lämnas åt de i vissa länder trängbedda och lidande trosfränderna. En gemensam front med verklig samarbete borde ock bildas på hednamissionsfältet. Kyrkans sociala program borde även ledas klargöras och befordras. Världskonventen äga i alla dessa avseenden sin oerhörda betydelse. Hur vore det att samla en Lutherförening för befordrandet av denna mera förbindelse?

Intressant kändes det för oss, då vår egen teologie professor dr Oscar N. Olson har på fädernemarken gjorde sin insats i diskussionen. Inledningsvis nämnde han, att han, utan att ha fått tillfälle att först läsa dr Jorgensens föredrag, hade kommit till liknande slutsatser. Han talade först om den kyrkans enhet som betingas av gemensam tro och bekännelse samt grundar sig i liknande livserfarenheter. Därpå följde den praktiska delen, däri synpunkter framhöllos, som överensstämde med dr Jörgensens ord. Temporära utbyten av lärarekrafter vid de lutherska teologie seminarierna förordades. Till sist framhävde dr Olson organisationens stora uppgift, som allt kla-

rare trätt fram i dagen under Världskonventets överläggningar.

Från Holland kom genom dr J. W. Pont, professor i Utrecht, en framställning rörande de svårigheter en minoritetskyrka, lik den lutherska kyrkan i Nederländerna, får vidkännas. "Vi behöva den uppmuntran", sade talaren, "som ett världskonvent skänker oss. Vår historia är gammal; de holländska pionjärerna grundlade den första lutherska kyrkan i Amerika, nämligen den i New York år 1620. Väl vore om våra teologie kandidater kunde få tillbringa någon semester i de starka lutherska centra i Amerika, Tyskland eller Skandinavien, så att de finge se och fatta den stora betydelse vår kyrka äger i hela världens kristianisering. Lutheraner som resa på fastlandet borde ock mera besöka och uppmuntra vår lilla lutherska kyrkoverksamhet i Holland. Jag hoppas att Världskonventet en dag må samlas i Amsterdam. Endast genom broderligt intresse och samarbete kunna allas våra händer stärkas till befästandet av Guds rike ibland oss."

Sedan gavs oss tillfälle att besöka universitetets museum samt Lundagård, ock att vandra på de gator som trampats av välkända svenska män, även av sådana som sedan blivit augustanare, Hasselquist, Cervin, Forsander, Mauritzson och andra. I Malmö serverades oss supé, varefter vi alla samlades i Sankt Peterskyrkan, där kyrkoherde Lysander förrättade tjänsten, med aftonbön, på engelska och svenska. Vid dockan viftade en stor skara farväl till oss. Under återfärden över Sundet i den ljusa, trolska nordiska sommar-

natten sjöngos psalmer och sånger av flera grupper på olika språk. Vid midnattstid voro vi åter i Köpenhamn, tacksamma för dagens angenäma erfarenheter i det land som för många av oss var fäderneslandet.

Konventets sista föredrag vidrörde förhållandena bland lutheranerna i Diaspora, i de länder där våra trosbröder fått mycket lida, samt på hednamissionsfälten. Intet rörde våra hjärtan mera än de ord av tacksamhet som flöto från deras läppar, vilka under och efter världskriget mottagit räddningshjälp i nödens stund. Bidrag hade ju kommit till många i form av kläder, livsförnödenheter och penningemedel, hungrande pastorer och utblottade församlingar hade mottagit understöd, teologiska seminarier för fostrandet av nödiga lärarekrafter hade iståndsatts att upprätthålla sin verksamhet, och vår kyrkas fortsatta existens hade på många ställen möjliggjorts. Vi i Amerika och inom Augustana-synoden kunna glädja oss däröver att vi fått deltaga i detta räddningsarbete. Prof. F. Ulmer från Erlangen, ordförande för Gotteskasten (Guds kista) föreningarna i Tyskland, talade över ämnet: "Omsorgen om våra betryckta trosbröder"; flera deltogo i diskussionen. Till slut höll dr F. H. Knubel från New York föredrag över ämnet: "Den lutherska kyrkans huvudproblem i hednamissionsverksamheten". Han framhöll även nödvändigheten av gemensamt (intersynodalt) arbete på dessa fält. I diskussionen hördes röster från Indien och Japan av infödda missionärer, från Kina och

Madagaskar. Alla förenade sig i sången: "All hail the power of Jesus' name:"

Let every tongue and every tribe,
Responsive to the call,
To Him all majesty ascribe
And crown Him Lord of all!"

Så återstod då blott avslutningsgudstjänsten i Vor Frues Kirke (domkyrkan), då tacksamhetsord framsades av åtskilliga, förnämligast av konventets ordförande, dr J. A. Morehead. Prosten H. Ussing talade innerliga ord till konventet: "Våra hjärtan ha styrkts av det fulltoniga evangelium som här förkunnats, av de förhandlingar som här förekommit. Vi ha samrått för att nå fram till en djupare insikt med avseende på vårt ansvar som lutherska kristna. Vi bedja om en inre förnyelse genom Jesus Kristus i vårt enskilda liv och i vår kyrkliga verksamhet. Med Gud är allting möjligt! Vare det vår sluttanke vid detta konvent, så att vi i ödmjukhet, förlitande oss på hans nåd, gå ut att tjäna honom med större trohet och därför med större framgång! Hans välsignelse vile över oss. Amen."

En avskedsfest hölls i förre statsministern Hjerl-Hansens vackra villa med den sköna trädgården, Solbakken, dit vi alla fördes i automobiler. Där togo vi avsked av varandra. "Auf wiedersehen!" ljöd det från alla håll. "Välkomna nästa gång till Amerika!" hördes ock. "Gud vare med oss på våra skilda vägar!" var hjärtats farväl. — Förenta staternas minister herr Dodge och hans fru bjödo den amerikanska kontingenten på "a farewell tea" på denna dag, den 4 juli, då vi

patriotiskt ihågkommo vårt lands frihetsdag och även tänkte på Frälsarens ord, att "den han gör fri, är rättsligen fri".

Lände även detta världskonvent till mycken välsignelse för vår kyrka!

GUSTAV ANDREEN.

Våra prästfruar

EN gudfruktig och förståndig prästfru är visserligen en Guds gåva, för vilken såväl pastorn som församlingen bör tacka Gud. Den djupt tänkande och fjärrskådande skalden är född skald. Så kan det ock sägas om en anderik pastor, och vi undra om icke denna regel ävenledes kan tillämpas på en målmedveten prästfru. Född och fostrad i ett lutherskt hem och omgiven av luthersk atmosfär känner hon måhända vikten av sitt ansvarsfulla kall. Hennes fostring i ett lutherskt hem får dock likväl aldrig antagas såsom giltigt surrogat för ett andeliv i Kristus och för Kristus. Vi frukta, att mången ung pastor och äktenskapskandidat, bländad av yttre skönhet och behag, glömmer att på sig själv tillämpa brudvigselns sunda råd: "Det ligger makt uppå att bedja Gud om en maka" o. s. v. I Domarebokens 14:e kapitel läses Simsons önskan och begäran: "Jag har sett en kvinna i Timna, en av de filistéers döttrar, skaffen mig henne till hustru". Varnad för ett sådant äktenskap, svarar Simson: "Skaffen mig denna, ty hon behagar mig väl". Det gick illa för stackars Simson, och så går det merendels, då man endast fäster sig vid det för ögonen tjusande och behagliga.

Mången ung kvinna har ingått äktenskap med en pastor och drömt sig framtiden lustig och lätt som en dans i Mahanaims ängd, och några jämförelsevis lugna år ha svunnit. Det dröjer vanligtvis ej många år, förrän prästfrun får erfara att hon har flera och större plikter än att närvara vid välkomstfester och mottaga blomsterbuketter, stora som halmkärvar. Hon har haft förliga vindar några år och andats västanfläkt, nu nalkas kyliga och disiga motvindar. Att den store överherden tagit henne om hand för att dana henne till en verklig prästfru i sin prydnad, det förstår hon icke ännu. Prövad av den tredubbla gisseln, motgång, sjukdom och tillstötande fattigdom, sjunker hennes mod i närheten av förtvivlans rågång. Pastorn är borta och predikar i några småförsamlingar, och frun är alldeles ensam. Där står hon nu med en fot i nuet och en i lyckliga barn- och ungdomsår. Den unga kvinnans poetiska fjärilsperiod är svunnen och vardagslivets prosa har börjat. I minnet genomlever hon tio lyckliga ungdomsår på tio minuter. Ögat fuktas, då hon minner sig på föräldrahemmet samt alla kärvordna ungdomsvänner. Älskad av hulda föräldrar och än mera av en skönvuxen brudgum med ungdomsdaggen i mörkbruna lockar, minnes hon stunden då hon stod där dröjande uppå faderns tröskel. Vad är det den unga kvinnan mister, då hon går ur fadershemmet för att reda sig ett nytt hem? Hon förlorar hemmets lugna trygghet och går okända öden till mötes. Dock, steget är taget. Hon tog det av fri vilja. Hon lämnade vännerna för vännen.

Ett framskymtande tankeförslag att resa till föräldrahemmet några dagar förkastas. Mer än välkommen i detta kära hem, förnimmer hon likväl en medveten känsla att hon numera i vänskapskretsen icke är densamma som före äktenskapet. Avundad av flickorna och förbisedd av de unga männen, har hon endast det gamla hemmet kvar. "Rosen är avbruten, låt den vissna och dö." Viktor Rydberg låter flickorna i Atén sjunga vid Hermiones' bröllop: "Älskad av alla är blomman, som växer i den väl omgärdade trädgården, där hon varken hotas av det betande lammet eller den ristande plogen. Vindarna smeka, solen livar, regnet fostrar henne. Gossar och flickor eftersträva henne. Men plockad vissnar hon och eftersträvas nu av ingen. Det är med flickan som med blomman." Den unga kvinnan minner sig på den store tänkarens pregnanta ord, och alldenstund "beslut och handling äro ett hos kvinnan", upptar hon sitt arbete.

Så komma fru Snell och fru Frohm för att besöka den nya prästfrun. De ditkomma enkom för att "uppmuntra henne" samt för att delgiva henne vissa råd och upplysningar, och sedan de värda fruarna kritiskt granskat varje vrå i det renoverade prästhuset och något närmare skärskådat mattor och möbler, böcker och tavlor, framflödar en ström råd och rön, välmenta förmaningar och desslikes några varningar. Lektionen avslöts med ett panegyriskt tal över de trenne prästfruar, vilka i tur och ordning förut tjänat församlingen. Den senast avflyttade var den personifierade fullkomligheten, och de andra två stodo

icke långt efter. Slutklämmen bestod i en from önskan, att församlingen måtte få mycken nytta och glädje av sin nya prästfru, att hon besöker alla hemmen och sätter en "krestlig präjel" på husmödrarna i allmänhet och på de unga döttrarna i synnerhet, vilket vore så mycket mera av nöden i denna oroliga tid, då tidsandan, Gudi klagat, ävenledes svingat fram över denna kära församling. Den sista tanken framsades med en suck, då fru Frohm slöt sina händer samman och lyfte blicken uppåt.

För den händelse vår unga prästfru har konsten inne att genomskåda den utstuderade vänlighetens motiv och förstår kanta allvarsmörka bilder med rosenrött, låter hon den ljuva humorn framstråla ur fuktade ögon och bjuder på lätta förfriskningar. Fruarna mottaga, tacka och bjuda farväl, och prästfrun är lämnad allena, ensam med sig själv och Gud. En våldsam strid mellan Om och Men går härgång uti hennes upprörda hjärna och svidande hjärta, medan det växlande tankesvallet därinom ömsevis framställer för henne skillnaden mellan ett inbillningsliv och ett verklighetsliv i en kvinnas vardagsliv. Att vara prästfru är något alldeles unikt. Så småningom börjar hon fatta innebörden av sitt kall och bävar att hon någonsin vågade antaga kallelsen.

"Jag manas gå omkring och sätta en kristlig prägel på församlingens kvinnor", suckar prästfrun, "och fastän någon barnslig obetänksamhet mängde sig i orden, förringar det icke maningens allvarsömma riktighet. Gud hjälpe alla prästfruar växa in uti sin kallelse och alltmer mogna

för densamma." Vi vilja icke störa hennes tankeströmmar. Ostörd må hon öva sin tankekraft. Hon är djupt rörd, rörd av helig ande. Den mest genomgripande händelse uti en ung kvinnas liv är den stund hon känner sig fattad och gripen av evighetens andekrafter, då hon lär känna sig själv, lär känna sitt eget hjärta, då hon lär känna Gud såsom sin Fader. — En flera månaders inre allvarsstrid bereder henne för mottagandet av den frid, som endast förmår fylla ett mänskligt hjärtas trängtan. Guds Ande öppnar hennes hjärta för nåden i Kristus Jesus, och härefter får hennes liv en djupare färgton.

Hos den målmedvetna prästfrun förnimmes ävenledes motsvarande yttre egenskaper. I Svensk-Amerika sättes flera fordringar på en prästfru än i det gamla fäderneslandet. I Sverige ses prästfrun och församlingens kvinnor mera sällan tillsammans, ja, många kvinnor känna knappast igen sin egen prästfru. Hon sitter i "herrskapsbänken" i kyrkan och umgås endast med rika eller bildade kvinnor. Skulle hon någon gång nedlåta sig till att fatta en vanlig kvinnas hand och samtala med henne, undfår hon för sin nedlåtenhet en skörd beröm. (Så stod det till i Sverige för femtio år sedan och under författarens Sverigetid. Att tider och seder sedan ändrats, erkännes villigt.)

I vårt fria Amerika är det annorlunda. Här måste prästfrun vara med vid alla möten och möta alla kvinnor med det vänligaste leende, samtala med alla och framför allt deltaga uti det gemensamma arbetet i församlingen. För omkring

fyrtio år sedan var prästfrun omsevis prästfru, orgelnist, piga och - dräng. Nutidens hundratals förbättringar på nästan alla områden ha visserligen ock kommit den mångsysslande prästfrun till godo, helst om hon är lycklig nog att bo inom civilisationens råmärken, men ännu i dag har synoden jämförelsevis få prästfruar lyckliga nog att i hemmet äga en så sällsynt lyxartikel som en jungfru. Denna omständighet frapperade till och med en lektor Waldenström under hans resor i Amerika 1889.

En skolbildad prästfru bör kunna vara en församling till större tjänst än en som saknar sådan bildning, dock lärer oss erfarenheten att i regeln är det icke alltid så. Dessutom sitter en from och förståndig prästfru ofta inne med en bildning, som vida övergår den finhyltа högskoleflickans. Hon äger ett bildat och förädlat hjärta. Hon tänker för sig själv och nekar spatsera uti andras barslitna tankekläder. Sångens gåva är fåtalets egendom. Den röst, en givmild natur förlänat, vill hon odla och bruka i Guds och församlingens tjänst.

Frågan är icke, huruvida hon tagit graden vid Vassar College, om hon besökt Paris, Rom och Jerusalem, utan frågan är fastmer, huruvida hon dagligen behöver besöka korset och nådastolen. Josef, Kaifas, Hannas och Judas Iskariot voro i Jerusalem och sågo Frälsaren utan att därav röras eller gagnas.

För att framträda såsom en prästfru av stort mått nödgas hon oftast dölja medfödda eller inövade herrskapslaster och röra sig bland folket

på lekmannamässigt manér. Mången prästfru kan vara fattig utan att vara andligen fattig. Försåvida naturen förlänat henne gott lynne, odlar hon gärna gladlyntheten. Dess doft är ljuv och dess frukter behagliga. Då hon tar del uti arbetet inom de olika föreningarna i församlingen, bör hon vara angelägen om att *synas* mer än att höras, och vore hon än nedkommen från paradiset, skulle hon likväl ej lyckas behaga alla. För henne gäller det att upptäcka vartill vissa kvinnor kunna duga och så använda dem på deras rätta plats. Ej tillkommer det henne att avgöra tvister, utan hänvisa sådana till kyrkorådet. Blygsamheten är den kvinnliga själens skönhet. Uti verksamheten bör en förinnerligad kristendom framstråla, icke det egna jaget. Den omtycktaste prästfrun är icke den ordrikaste. Hennes öronhinna pinas av allför stor frispråkighet men njuter av stillare röster. En prästfru här i Svensk-Amerika bör kunna använda tvenne språk. Hon bör desslikes ha konsten inne att kunna tiga på sju levande tungomål. Har hon lärt säga "Nej" i rätt tid och på rätt plats, skall det gagna henne mera än om hon kunde tala franska.

Intet gott frambringas genom att en prästfru så arbetar för församlingen, att hennes husliga plikter försummas. En tröttad man vill ej vänta ett par timmar på kvällsvard. Kärlek till verksamhet är ett gott, passion därför är däremot ett ont. Det gives ett ordnat, nyktert och bibliskt nit, det kan även finnas något, som blott är kärlek till förströelser under religionens täckmantel. Visst tar hon del i församlingens kvinnomöten,

men i detta hennes deltagande är och förblir hon kvinna, icke — kvinnosakskvinna, och ju äktare och ädlare hennes karaktär är, dess mer älskar hon vara prästinnan uti hemmets sanktuarium, där hon inom det lugna hemmets slutna dörrar kan meddela tröst, förmaning och hopp åt sorgtyngda kvinnor, vilka i all stillhet frambära olika faser av genomlevda öden. Mången kvinna känner sig manad att frambära för prästfrun åtskilliga förhållanden, som hennes kvinnliga blygsamhet skulle förbjuda henne nämna för pastorn. Det är just här det gäller för en prästfru att så umgås med församlingens kvinnor, att hon vinner deras hela och fulla förtroende. Trefallt lycklig den församling, som har en medlidande och sympatiserande prästfru, vilken förmår mottaga och behålla en hemlighet.

Vi ha ömfotat undvikit relatera prästfruns svårigheter, då hon i likhet med Böttigers "Klockarefar, som skulle allting bestyra", tar del överallt och uti allt, ty i denna sak ha de lärde olika tankar, medan vi olärde tänka ungefär detsamma, och de olika meningarna ha ännu i dag gått åtskils, medan den viktiga huvudfrågan är och förblir *sub judice*. En intelligent fru följer gärna dagens händelser och genomögnar både den sekulära och den kyrkliga tidningen. Fjärran från världshändelsernas gång, läser hon och tänker och tänker och läser. Hon skönjer djupa konflikter i nutidens samhällsliv, svårbotliga efter gängse recept. Gåtfullt, snärjande ser hon det radikala onda blanda sig i tillvarons lopp. Människan är mer ond än man trott. Men även mer

god. Betänkligast är, att det radikala onda och den allhärskande frivoliteten redan trängt nära församlingen och i alltför många fall halkat inom helgedomens portar. Vad är att göra? Svar: arbeta, bedja, tro, hoppas.

Prästfruns kall är skönt, och skönare blir det i den mån hon lyckas göra vart barn i församsamlingen till sitt barn, varje flicka till sin syster, varje gift kvinna till sin medarbetare och varje gumma till sin mor.

Inom de reformerta samfunden framträder prästfrun esomoftast på predikstolen och predikar. Vi missbilliga alla sådana oblibliska tilltag. 1 Kor. 14: 34–35. "Men", säger någon, "då man tydligen ser, att mycken andlig välsignelse följer dessa kvinnors verksamhet, bör man då icke uppmuntra dem?" Svar: Säg icke "tydligen", ty du ser ofta illa nog. Dessutom, har du någonsin sett, att det i längden går väl att handla och göra tvärt emot Guds ord? Vi ha sett mer än nog i detta avseende, och det rent ut äcklar oss se mera.

Här ovan ha vi nu ordat om vad en prästfru borde vara, och nu återstår säga något om hurudan hon i verkligheten är. Med nöje avbörda vi oss även detta kära uppdrag. Till Guds namns pris kunna vi giva våra prästfruar de amplaste vitsord. De äro trogna, villiga, tåliga, gästvänliga och uppoffrande. Det medgives, att undantag gives från den allmänna regeln. Våra prästfruars sätt att vara, deras goda insikter uti kyrkliga, sociala och politiska frågor känna och erkänna vi med tacksamhet. Nutidens kvinna sitter inne med skolad tankegång och kunskaper,

okända för hennes moder; försåvida den unga kvinnans kynne, viljekraft och själsförmögenheter arbeta harmoniskt, torde hon redan i sitt tjugonde år äga en ansenlig teoretisk bildning; den praktiska kommer småningom och läres säkrast i erfarenhetens skola. Madame de Staël hade politikens hemligheter inne vid en ålder, då andra flickor vanligen syssla med dockor och sötsaker.

Den i Andens skola fostrade prästfrun växer till mer och mer i kunskap, erfarenhet och kärlek till arbetet, och hon minner oss på Augustinus' vackra ord: *Qui amat, non laborat.* Nej, den som älskar, den ansträngер sig icke, den har ingått det enda förbund med odödligheten, som består.

Slutligen bör det anmärkas, att en prästfru är i stort sett ett tillfälligheternas barn och att utvecklingen av hennes själskrafter beror mycket på omständigheterna. Hon har ej lärt sig arbeta i sten, och placeras hon på alltför stenbunden mark, där hon mötes av oförstånd, missförstånd eller ovilja, kan hennes välvillighet bedrövas, svalna och dö. Synodens prästfruar ha utfört ett väldigt och välsignat arbete inom Augustana-synoden, för hem- och hednamission, för barnhem och ålderdomshem, för vilket de förtjänt och dagligen förtjäna erkännande och beröm, men ännu ses inga ordnar och stjärnor pryda deras bröst. Den saken kunna de ta lugnt. Han som sade: "Det hon kunde, det gjorde hon", han känner deras arbete i tron och kärleken och skall, när deras arbete fulländats och de såsom fullkomnade ingå ibland de fullkomnade, kröna dem med segerlönens oförvissneliga krans.

G. FLETWOOD.

Augustana-synodens brödraförbund

"Så förmanar jag nu eder, mina bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära edra kroppar till ett levande, heligt och Gud välbehagligt offer, eder andliga tempeltjänst." Rom. 12: 1.

ALLA på Jesus troende tillhöra det andliga prästerskapet, vilket innebär att det är deras förmån och plikt icke blott att "offra bön, åkallan och tacksägelse" till Gud, utan även att verka Guds verk, att frambära "sina kroppar till ett levande, heligt och Gud välbehagligt offer", deras "andliga tempeltjänst".

Dessa det allmänna prästerskapets medlemmar kunna utföra sådan prästerlig tjänst såsom enskilda eller också gruppvis, vilket innebär att kristna med gemensamma sympatier och gemensamma intressen sluta sig tillsammans för att bättre kunna befrämja densamma.

Bland Augustana-synodens kvinnor finnas sedan många år tillbaka flera föreningar; främst bland dem den gamla syföreningen eller kvinnoföreningen och kvinnornas missionsförening.

Augustana-synodens ungdom är väl organiserad. Föreningar förekomma ock bland barnen. Alla

dessa organisationer ha till mål att bibringa deras medlemmar kunskap i det som tillhör Guds rike och dess verksamhet samt att sätta dem i tillfälle att på ett mera effektivt sätt deltaga i rikets verksamhet.

Icke ha Augustana-synodens manliga medlemmar stått fåfänga på torget till just nu på senare tiden. Nej, de ha varit aktiva från början av vår kyrkliga verksamhet: de ha tjänat som diakoner, kyrkovärdar, söndagsskolföreståndare och söndagsskollärare: de ha lett bönestunder i församlingens olika rotar: de ha gjort många fritt dagsverke vid kyrkobyggen och andra församlingens byggnadsföretag: de ha skjutsat präster och studerande vid predikobesök: de ha tjänat på olika styrelser och utskott och varit ombud vid distrikts-, konferens- och synodalmöten: de ha understött den kyrkliga verksamheten med sina böner och sina penningar. Allt detta och mycket, mycket annat ha våra män utfört i Herrens och församlingens tjänst under flydda tider.

Dock insågo våra klarsynta och progressiva lekmän att de kunde göra sitt inflytande gällande till förmån för den kyrkliga verksamheten på ett kraftigare och mera välsignelserikt sätt än hittills, om de sammanslöto sig i lokalförbund inom den enskilda församlingen, i distriktsförbund, i konferensförbund och i ett synodalförbund, ja, om de även räckte brödershanden till männen inom andra renläriga lutherska synoder.

Så kommo brödraförbunden och Augustana-synodens brödraförbund till stånd.

Augustana-synodens män ha i sanning satt stora, höga och ädla mål för denna sin organisation och den genom densamma stadgade verksamheten, nämligen:

1. Att bibringa enhet och ömsesidig förståelse bland synodens manliga medlemmar.
2. Att befrämja Augustana-synodens andliga och materiella väl och dess verksamhet i allmänhet.
3. Att bibringa ett högre uppskattande av församlingsmedlemskapets förmåner och plikter.
4. Att leda vårt folk till en klarare uppfattning av en kristens förvaltarskap.
5. Att uppmuntra unga män att inträda i det heliga predikoämbetet, understödja teologie studerande under deras studietid samt i allmänhet understödja våra pastorer i deras verksamhet.
6. Att befrämja läroverkens och barmhärtighetsinrättningarnas utveckling inom Augustana-synoden.
7. Att, då det är önskvärt, samarbeta med andra lutherska organisationer för befrämjandet av intressen och företag gemensamma för den lutherska kyrkan i dess helhet.
8. Att understödja andra verksamhetsgrenar som Augustana-synoden tid after annan upptager.

Det är åtskilligt i dessa stadgade grundlinjer, som värmer våra hjärtan och lovar gott för framtiden.

Brödraförbundet betonar det rent andliga i den kyrkliga verksamheten, icke blott i sina stadgar utan ännu mer i sin verksamhet. Detta framgår av de för lokalförbundens reguljära möten uppställda programmen. En pastor mottager med tacksam glädje underrättelsen att våra män, enligt förbundets stadgar, uppmuntra ynglingar att välja den prästerliga banan och att åtminstone ett lokalförbund underhåller vid läroverket en ung man, som bereder sig för läkaremissionärens kall i hednavärlden. Nog värmer det en pastors hjärta, då han erinrar sig att dessa våra ädla män söka skingra bekymrens moln från den ålderstigne pastorns levnadsafton genom att redan ha samlat en betydande pensionsfond och genom att vidare ha erbjudit synoden sin tjänst vid den redan ombeslutade insamlingen av ytterligare en million dollars till fondens stärkande och på det att pastorns pension må i en snar framtid ökas.

Brödraförbundets ordnade verksamhet bland våra gossar för att giva dem sund kristlig fostran, förädlande rekreation samt passande och intressant verksamhet, kommer genom Guds nåd att bära rik frukt.

En kyrkobyggnadskassa, som åtminstone närmelsevis motsvarar kraven på våra hemmissionsfält och bland våra små kämpande församlingar, är kanske Augustana-synodens och de olika konferensernas mest trängande behov för närvarande. Detta ha våra män insett och lägga omfattande planer för en större insamling i en snar framtid till förmån för denna kassa. Hemmissionen är grundläggande för vår övriga verksamhet. Utan

en Church Extension Fund står man hjälplös inför sitt stora hemmissionsuppdrag. Tack, Brödraförbund, för visat intresse i hemmission och Church Extension!

Enligt vårt förmenande, komma dessa brödraförbund att giva våra församlingar ett synnerligt värdefullt bistånd vid införandet av det nya finanssystemet. Då ett kraftigt och för församlingens och samfundets väl intresserat brödraförbund ikläder sig det större ansvaret för "The Every Member Canvass", skall varje hinder fly och varje motstånd övervinnas. När församlingens manliga medlemmar allmänt intressera sig för kyrkans mission, läroverk, barmhärtighetsverksamhet och andra allmänna företag, skola medel icke saknas för konferensens och synodens olika verksamhetsgrenar.

Medlemmarna av dessa brödraförbund förplikta sig att själva regelbundet bevista församlingens gudstjänster och att uppmuntra och uppmana andra församlingsmedlemmar att göra detsamma samt att inbjuda utom församlingen stående till gudstjänst och församlingsgemenskap. På ett uppmuntrande sätt har det redan visat sig vad våra män kunna uträtta i detta hänseende, i det att nya medlemmar i hundratal vunnits åt församlingen genom männens nitiska verksamhet.

Våra brödraförbund vilja framför allt verka för vinnandet av dyrköpta själar åt vår dyre Frälsare.

Gud välsigne Augustana-synodens män och deras brödraförbund! PETER PETERSON.

Den gamle prästen

HAN fick berätta precis som han ville ur sitt livs intressanta historia, och då han föreslog, att jag skulle ordna stoffet och stilisera det efter alla konstens regler, så sade jag, att jag helst ville följa samtalets gång och begagna hans sätt att uttrycka sig. Felet med mycket som skrives ligger däri, att det lägges alltför väl till rätta och därför blir enformigt. Den här berättelsen börjar därför inte med tjärn, allé, klöver, hängbjörk, berg och djupa dalar. Det fanns ingenting av den sorten för resten, ty vi föras till en av de minst kuperade av städer, där röken från fabriksskorstenar och den giftiga gasen från hopträngda bilar fylla luften, så att om inte vinden från havet ibland komme och förde bort all otäckheten, skulle man knappast kunna andas. Där i hans trevna hem fann jag den vänlige gamle pastorn, Valdemar Jackson.

Samtalet med honom blev mycket givande. Han hade en rik fond av humor, med litet oskyldig satir mängd in. Det var därför ett sannskyldigt nöje att sitta och lyssna.

"Så-å", sade han, "det är meningen, att jag ska vara en sorts 'åskådningsmaterial' för dem, som

vilja betrakta den gamle prästen. Ledsamt att man inte kan finna något uppstoppat exemplar vid något museum; men jag antar, att man inte hyser någon farhåga för att arten skall dö ut."

"Nej, de äro nog inte i utdöende", replikerade jag, "och uppstoppade exemplar skulle man inte kunna utfråga i alla fall. En del äro nog på sätt och vis 'uppstoppade', ty hela deras livs skiftande historia får falla i glömska."

"Nåväl", sade han, "du skall slippa att fråga så mycket. En del mycket ivriga intervjuare hålla rent av på att ihjälfråga sina offer. Det skall du slippa.

Vet egentligen inte varför jag skall tituleras gammal, då jag är vid full vigör och har alla sinnena i behåll. Ännu är jag inte så gammal som Hindenburg. Men det är ju skillnad på en tysk president och en luthersk pastor i Amerika. Dock kunde jag nu sköta en församling lika bra som för sex år sedan."

Han tillhörde en särskild klass av "banbrytare". Man har alltid haft pionjär-pastorn och hans upplevelser i tankarna, när man talat om "banbrytare", och man har glömt dem som togo vid, när den förres arbetsdag slöts. Varje tid har sina egna banbrytare. Alla bekymmer och försakelser måste ses från relativ synpunkt. Det gives pastorer i dag som få göra bra mycket grovarbete på sina fält, sköta vaktmästaresysslan mången gång, elda upp kyrkan och damma av bänkarna.

"Om jag kunde giva allt vad jag upplevat åt yngre ämbetsbröder", sade den gamle pastorn, "och låta mina fel och brister såväl som mina

dygder, om sådana finnas, bli dem till hjälp, så skulle jag gärna vilja stå dem till tjänst. Men det är nog så, att de alla, på olika vägar, bland människor mycket lika dem jag mött, skola lära sig livets läxor genom många missgrepp och fel steg. Ingen präst kan lära den andre så värst mycket. Gud själv vill utdana sina redskap ge nom att helga det egenartade i personligheten Varje pastor kunde skriva sin egen lilla 'själa vårdslära'.

Jag började på ett det allra magraste fält, och likväl kom jag till en stor församling. Det får väl anses såsom ett undantag även på den tiden Nu gör det ju nästan detsamma, ty även om en del ha rent av för stora inkomster, så hör väl 'svältlönen' till det flydda, eller hur? — Utjämning är nog av nöden även nu, om hemmissions arbetet inte skall utmynna i ett fiasko, eller vad tror du?"

Jag ansåg frågan för ömtålig för att svara på den, och jag fruktade att det skulle leda till en diskussion, som skulle draga ut på tiden.

"Vad var det vi talade om?" fortsatte han, då han ej fick något svar. "Jo, det var om löner Ja, bror, nu har jag ingen lön, utan bara 'extra — det jag får extra såsom konferensens 'skjutshäst'. Hade helst velat gå under namnet 'pastor emeritus'.

Erinrar mig en historia om en äldre adjunkt som missiverades hit och dit. En gång skulle han inför domkapitlet svara för en liten förseelse Inkommen i rådssalen, tog han av sig kappan.

Tillfrågad varför han gjorde så, svarade han: 'Det är ju vanligt, att man tar av täcket på skjuts hästen, då han skall skrapas'. Det är ju så väl, att jag undgått att bli 'skrapad', utom då jag entledigades från Trefaldighetsförsamlingen. Väl är det, att jag inte är 'barskrapad'. Men jag skall berätta därom litet längre fram.

Om det blir litet hit och dit i min berättelse, så är det ju ett eklatant bevis på att jag är gammal, och det var ju det man ville fram med.

Nåväl", fortsatte han, "jag kom ut som de andra ur seminariet med den förståelsen, att det svenska språket skulle för evärdeliga tider vara predikospråket bland svenska ättlingar i Amerika. De som kommo till väl ordnade församlingar funno att de endast i yttersta nödfall behövde använda engelska språket. Därför får jag väl anse det som en Guds skickelse, att jag kom till det illa medfarna pastoratet, där en bland de fyra församlingarna redan då hade blivit så gott som engelsk-talande. Den lön som erbjöds var ytterst liten, och jag fick själv se till att lönen kom in. Inte tänkte de på att jag behövde den en viss dag i månaden för att kunna betala hyran för bostaden i den lilla stad, där jag bosatte mig. Det var då, såsom nu, så olika på fälten. På en del platser trängdes svenskarna ut av andra nationaliteter. På en annan plats flyttade de in och bildade starka kolonier. Den som blev pastor på ett fält av det senare slaget kunde ju få namn av 'banbrytare', men i själva verket behövde han blott predika; folket byggde kyrkan. Det var inte så ansträngande. På den tiden kunde man

tåla om en pastor hade en smula erfarenhet och var litet grånad i tjänsten. En pastor av temligen så medelmåttig kaliber kunde känna sig trygg på ett fält av det senare slaget i många, många år. Vanligen hette det: 'Se vilket storverk han har utfört!' I alla fall, det fanns en viss vördnad för ämbetet, även hos dem som inte fruktade Gud.

Om lönen var liten, så voro, å andra sidan, matvaror och förnödenheter för övrigt mycket billiga. Och, för resten, Herrens förrådshus är outtömligt. Det går för oss pastorer som för Israels barn, när de samlade manna, om en hade fått mindre i sitt mått, så räckte det ändå till, och om någon trodde att han för säkerhets skull borde lägga undan något för morgondagen, fann han, att maskar hade annekterat överflödet, såvida det ej var sabbat som följde. Det är dock Guds mening, tror jag, att det manna, som han låter falla i vårt läger, bör så fördelas, att ingen behöver lida brist, och ingen borde ha ett överflöd, som han inte vet hur han skall använda. Gud sänder ofta egendomliga maskar i den samlade skatten.

Tag t. ex. Ture F., min ordinationskamrat. Hans pastorat var kanske en smula bättre än det jag fick, men där fick han stanna. Det blev aldrig någon inflyttning, så att församlingarna växte. Han hade familj då han ordinerades, och den växte under årens lopp. Fru F. kunde ej vara med i arbetet i församlingarna så mycket som hon helt visst hade önskat. Stor och tung som hon var, kunde hon inte vid 'symötena' springa omkring och hälsa på alla mötesdeltagarna, som

sutto i de olika rummen. Hon satte sig på den första stolen, hon kom över och skakade hand med de närmaste. Men det tog illa. 'Hon var inte skapt till prästfru', hette det, och likväl var hon den bästa husmoder och en präktig fostrarinna för de många barnen. Inte hade de råd att hålla sig med tjänarinna. En dag träffade jag en skomakare i F:s församling, och han började snart att baktala fru F. 'Pastorn kunde nog få kallelse till ett bättre fält, och det unnade vi honom gärna, om det inte vore för henne. Vem vill ha en sådan prästfru?' hette det. 'Ni har väl en mycket populär fru?' inföll jag. Han såg upp och tittade på mig liksom ville han säga: 'Ni vet nog vilken ragata jag har'. Han suckade. Då frågade jag honom; om inte folk frågar efter, hurudan hustru han har, innan de låta honom lappa deras skor. Nu började han skratta ganska högljutt och utbrast: 'Pastor Jackson! Jag förstår allt piken, fastän den är fin'.

Jag fick kallelse till M., där jag hade verkat i två år såsom skollärare och predikobiträde under studietiden. Den kære gamle banbrytaren där hade fått hembud. Nu skulle jag bli hans efterträdare.

Har ibland undrat på hur det skulle ha gått för oss, om jag ej hade fått den kallelsen. Det hade varit för oss tre svåra år. Inte en cent hade jag kunnat betala på min skuld. Tvärtom hade skulden ökats ganska betydligt. En av församlingarna hade växt något. Jag fick in alla familjerna utom två, som räknade sig tillhöra baptisterna, och de foro hellre tolv mil till en baptistkyrka en gång

i månaden än att träda med sin fot inom vår kyrka. I alla fall väcktes det förslag om att öka på min lön något, enär de voro flera. Det blev moltyst. Till slut steg Ola Larson upp och ytt rade: 'Nock ä vi fler, dä ä sant; men ja' velle fråge ea fråge: liter dä mer på pastorn te å tale te många, el' te nöka få?' Det avgjorde saken.

Vilken skillnad för oss, när vi nu hade bosatt oss i M. Stor var välkomstgåvan. Den betäckte mer än kostnaden för resan. Jag brukade be trakta vår prästbefordring som en sorts kretsgång vid toppen av en pyramid, där man bytte om plats allt efter som Gud fann för gott att befordra någon 'ur jämmerdalen till sig i himlen'. Den uppkomna luckan fylldes direkt ur seminariet eller utav någon väl rekommenderad från något annat samfund. Det kanske var en dum tanke men den flög i mig, då jag iakttog en del sådana flyttningar. Nere vid pyramidens fot såg man knappast någon rörelse, åtminstone inte så att någons ställning väsentligen förbättrades. Det hörde till undantagen, och nu överraskades jag av att vara ett sådant undantag.

Israels barn kände sig säkerligen inte mera storbelåtna, när de bosatte sig i Gosen, än vi gjorde, när vi nu sutto i prästgården i M.

Erfarenheten i denna församling, där eng elskan hade kommit i bruk, kom mig nu väl till pass, även om det inte under en lång tid fordra des predikan på engelska i M. Man hade dock kommit därhän, att man fordrade att pastorn skulle besitta färdighet i landets språk. Med tiden skulle jag bli banbrytare på det området

Jag lärde mig dock aldrig den 'högskolerotvälska', som kom till stånd och som nu är så vanlig. Nu för tiden är den rätt populär hos föräldrar som synas tro, att detta är engelska. De unga veta nog bättre.

Vi kunna knappast fatta den stora förvandlingen som ägde rum under krigsåren. Kan man undra på, om en del gamla pastorer fingo hjärtlidande, då de sågo hur allting på det kyrkliga området i ett nu omgestaltades? Det gick så plötsligt, det där omslaget, när de vördade gamle skollärarne, helskäggade och respektingivande inte längre kunde göra sig förstådda. Unga flickor, klädda efter senaste modet, fingo taga vid. Allt vad de kunde göra var att hålla styr på de unga, som nu jäste över i odygd. Vad har det blivit av undervisningen? Och hur är det i hemmet, där söndagsskolan skulle ha sitt bästa stöd? Det är ju som om man tappat något, och det är inte lönt att leta efter det. Det är borta.

Nu gick jag visst i förväg igen. Så går det när vi gamle komma in på ett ämne. Man följer en idé, men tappar tråden i samtalet. Och du moltiger ju", sade han, under det han såg frågande på mig.

"Jag tycker det är så intressant. Jag ville inte avbryta. Vad var det nu farbror ville fram med?"

"'Guds barn ha inga farbröder', lär en from gammal prost ha sagt", svarade Jackson.

"Jo, jag ville ha sagt", fortsatte han, "att när vi hade varit i M. i tre år, om vi hade vågat leva lika tarvligt och enkelt som i det första pastoratet, så hade vi lätt kunnat lägga åsido $1,800

enkom därför att vi hade fri bostad. Och tänk så mycket extra!

Vi stannade där i tio år, och bättre och bättre blev det. Vedbrand och telefon bestodo de oss med. Du kan själv räkna ut vilken finansiell förmån vi nu hade oss till godo.

Men under denna tid satt broder Ture F. i sitt bryderi, bunden vid det omöjliga pastoratet. Nu var han ju också ansedd för gammal. Och dock var han en av de allra yppersta predikanter. Hade han inte haft sina snälla barn, som så tjänstvilligt började samla manna för hela familjen, så inses lätt, att han hade dukat under. Jag kände hur skon satt, ty jag hade gjort en bitter erfarenhet. Att jag förlorade min försäkring i Old G. var en Guds välsignelse. Jag kunde nu uppehålla en bättre i P. F. och jag kunde hjälpa broder F., så att han inte förlorade det enda han hade till skydd för de sina — en liten försäkring. Han hade måst sätta hela sitt husgeråd i pant för ett litet lån, fick jag veta.

Vi säga ju: 'Giv oss i dag vårt dagliga bröd'. Gud giver vad vi bedja om. Men se hur det går till. En gång stod en gosse med ett litet förråd av mat, som räckte till för honom själv. Men där funnos fem tusen män, utom kvinnor och barn, som behövde mättas för att inte förgås i vägen. Det lilla förrådet lades i handen på Guds Son. Han välsignade det, och så blevo alla mättade. Så vill Gud att det inom hans församling på jorden skall hushållas med det som kommer såsom svar på fjärde bönen.

Så gick det till i N.-synoden, då de hade fått ihop en understödsfond. Varje pastor skulle giva en viss andel. Pastor Nielsen, en god vän till mig, som hade verkat i en församling närmare trettio år, omtalade hur man genast beslöt att komma de bröder till hjälp, som hade det svårt. Själv lade han till, utom vad som kom på hans lott, $500. Detta kunde han göra, ty han hade haft $10,000 mer i inkomst än en av sina jämnåriga i ämbetet."

"Detta är praktisk kristendom", menade jag.

"Ja, ja, det är det visst. Så bör det gå till", svarade den gamle.

"Jag fick kallelse", fortsatte han, "till Trefaldighet. På studieväg hade jag fått graden filosofie doktor. Det var vid M.-universitetet. Jag ville veta mer än jag visste, det var allt. Titeln fick komma, om jag lyckades vinna den; men jag ville inte ha den såsom en 'svans' till mitt namn. Titeln 'pastor' är den bästa titel jag vet.

Trefaldighet var egentligen ett missionsfält, men ett utav dessa, där kyrkligt folk flyttar in och bildar själva kärnan i en församling. De flesta voro välbärgade. De hade blott en liten kyrka, som de hade köpt för billigt pris av metodisterna. Tänk sådana medarbetare jag hade i den församlingen rätt ifrån början! De voro inte nybörjare. De utgjorde det bättre elementet i den gamla Sionsförsamlingen. Det är som att köra sediga gamla hästar, som inte skena iväg, vad än som är där för att skrämma dem. En del församlingar, som aldrig vunnit någon riktig stadga, emedan elementet i dem är *tygellöst*,

skena iväg rätt emot fördärvet. Det tar på nerverna att hejda dem, men ingen ropar bravo över en sådan bragd.

Det är dock farligt för pastorn att ha för stor framgång. 'Guds nåd är det, att det inte är ute med mig.' Jag bävade inför framgången. Många bäva i motgångstider. Väl är det, om man bävar inför Gud och inte lämnar bönekammaren, förrän man fått jämvikt, antingen man har det för gott eller för svårt.

Kyrkan blev för liten. En ny byggdes. Svenska språket höll i sig, tack vare församlingsskolan. Vi hade råd att hålla skickliga lärare. Men under omvälvningstiden kom ju engelskan in såsom vatten igenom en öppnad dammlucka.

Men jag får väl skynda på med historien, annars uttröttar jag dig?" sporde den gamle.

"Var inte rädd för det", svarade jag. "Låt höra!"

Inte förrän på sista tiden blev det fråga om att ge mig en fritid under sommaren. En sommar tyckte jag, att jag kunde bäst utnyttja ferierna genom att resa till Sverige. De betalte min resa och mer till. Storartat! Just då jag återkommit, träffade jag pastor Z. Jag ville ju berätta för honom om min härliga resa. Han såg så trött ut. Jag träffade honom på gårdsplanen utanför hans hyrda bostad i förstaden, där han hade en av sina församlingar.

'Varför tar du dig inte fritt ett par månader under sommaren?' frågade jag i deltagande ton.

Han såg på mig med en blick som kom mig att tänka, att jag hade förnärmat honom.

'Mina små församlingar ha inte råd att betala någon studerande att vikariera för mig', sade han sakta och med eftertryck. 'Min lön tillåter inte att jag betalar för sådan lyx. I själva verket har jag inte råd att ta fritt under några omständigheter. Jag har *aldrig* haft vad kallas "vacation", såvida inte det får kallas fritid, då jag låg sjuk i nervfeber, då de snälla bröderna tjänstgjorde för mig några söndagar. I X. ha de inte alls råd att hålla sig med kyrkväktare. De ha ingen som hjälper till med något. Om vintern får jag ofta elda upp kyrkan och dammtorka allt därinne. Hur många gånger kommer jag ej dit och finner kyrkdörren stängd. Barnen ha stått utanför och skakat av köld. När jag en gång kom dit, fann jag, att den tillfällige vaktmästaren varit där, men allt vad han hade uträttat var att fylla kyrkan med rök i stället för att få en brasa i gång. Vi kunde varken hålla söndagsskola eller gudstjänst. När mannen tillfrågades, varför han inte bättre skötte sitt åliggande, blev han förbittrad och lämnade församlingen.' Det var väl min fråga som upprörde broder Z. Han såg sin ställning alltigenom så full av bekymmer. Hans ord isade mig i mitt innersta. 'Ser du mannen därborta i butiksdörren? Han är en den bäste man jag vet. Han är irländare till börden och likbesörjare', fortsatte han. 'Just nu lånade han mig tre dollars, så att jag skulle kunna resa till X. och predika där. Har ej fått lönen för månaden. Mången gång får jag inte lönen från den ena lantförsamlingen förrän på hösten. I X. är det gudstjänster endast en söndag i månaden på

förmiddagen och kvällen. Jag har en lön på $120 om året för det.

'Hoppas att du får tillfälle att hålla tal om din resa i min kyrka snart. De önska nog höra dig. Adjös, jag måste i väg.'

Han gick till stationen, vinkande åt mig med handen.

Här var således en annan broder, betydligt äldre än jag, som under många år hade verkat på ett mindre givande fält. Men det var en utpost, som man ej kunde slopa. Det var till stor nytta för ett större område att han stod där.

Vintern kom, och en kall dag, då han skulle skyffla kol in i sin källare, föll pastor Z. död ned. 'Åderförkalkning', sade läkaren. 'Blodpropp i hjärtat' var dödsorsaken. Kanske hade han fått leva många år till, om han hade fått ett annat pastorat och inte blivit alldeles kvarglömd av vederbörande. Man hade haft kommitterade där för att ta reda på orsaken till att Z. hade det så svårt.

Jag märkte knappt hur åren runno undan, men då kvarlevan av vår klass möttes under ett årsmöte för att fira fyrtioårsminnet av vår ordination, förstod jag, hur det stod till. En av dem såg så medtagen ut. Tre av dem kunde ej komma. De voro bland de äldsta, och ålderdomssvaghet hindrade. En skrev att han ej hade medel till resan. Återigen gjordes en del finansiella beräkningar, och det kom i dagen, att en medlem hade haft över $15,000 mera i inkomster än broder G. Men broder G. sade likväl: 'Jag reser dagligen min hjälpposten och säger: Hittintills har

Herren hulpit.' Han var nu utan tjänst, ehuru kry och rask. Han påkallades ibland, då man ville ha gudstjänst på svenska. Hans fosterson och dennes präktiga maka försörjde honom. Men broder West brast i gråt. 'Ni minnas', sade han, 'att jag ansågs såsom särskilt välburgen. Jag fick ju ärva icke så litet. Spekulationens ande for i mig, och jag trodde så säkert på framgång, men allt gick sin kos i den stora landaffären. Jag är totalt utblottad.' Då knäppte G. samman sina händer och sade: 'Jesus säger: I min Faders hus äro många boningar. Är du då alldeles utblottad?' Wests ansikte lystes upp, och så anförde han Ps. 119: 71: ' "Det var mig gott att jag vart tuktad". Gud ske lov, jag har det bästa kvar och får nog härnere vad jag behöver." '

Nu ansåg den gamle pastorn, att han hade tillräckligt illustrerat vad han ville kalla en gammal pastors upplevelser, men jag erinrade honom om att det var något mer, enligt en antydan han gav en stund förut. Han tänkte efter en stund, varpå han återtog:

"Javisst, javisst. Det är nu sex år sedan i det närmaste. Jag var inte mer är 68 år. Jag var ju unga gossen, men jag blev ombedd att resignera. Läget i Trefaldighet blev ju egendomligt. Du vet hur folk flyttar i en storstad. Och vi hade Berea i norr och Saron i sydost. Båda dessa församlingar hade bytt om pastor. Den kära vännen i Berea, som kunde katekisera som själva Schartau och hade byggt upp den församlingen, så att den var verkligen en stad på berget, avled helt plötsligt. En läkare sade, att han rökte sig

till döds. Ja, nog borde man akta sig, så att man inte ger sin kropp vad den inte tål. Rökning kan bli en farlig ovana eller vana. Så kom i hans ställe den väldige Ellström. Han hade inte någon erfarenhet av vad det vill säga att betjäna ett magert pastorat. Hans tre pastorat, som han hade betjänat, voro av det slaget, att en pastor kan känna sig trygg. Hans röst tyckte jag mig höra ända in i vår kyrka. En medlem av hans församling, som bodde rätt i vårt grannskap, hade Ellström till sitt samtalsämne både bittida och sent. Kära, han kunde överrösta ett Niagara, denne Ellström. Och som han sjöng! När vi skulle ha gemensam sång och han var med, kunde man höra honom sjunga basen till en vers och tenor till en annan, och ibland så bytte han om stämma mitt i en vers. Det harmoniserade, så att därvidlag vill jag ge honom full kredit, men det lät litet ohyfsat, därför att vilken stämma han än sjöng var ett veritabelt basunljud. Ellström jakade till allt vad jag sade, och ibland prövade jag honom med att säga något riktigt barockt. Han jakade i alla fall. Var det något jag klandrade, så klandrade han med. Undrar om det var detta drag i hans karaktär, som gjorde honom till en gud i Berea. 'Vi riktigt avguda vår pastor', hette det bland de mest lättsinniga och andefattiga småsjälarna i Berea.

Pastorn i Saron kom direkt från seminariet och byggde upp en maskin där, så invecklad, att han kunde sköta den endast så länge som han fann hängivna hantlangare ibland de unga. Allt vad vi gjorde i de andra församlingarna gav vid han-

den huru efterblivna vi voro. Hur i all världen skall man kunna följa med alla nya påhitt, som en del mångfrestare komma med? Följden blir, att man ej kan få ungdomen med sig, då man börjar på ett nytt fält, då de finna ut, att man ej har råd till sådant rafs. Man kan gärna kalla det en 'förspilld nardus', ty det är inte åt Herren man giver det, utan till ett lokalt moloksaltare.

En dag kom Peter Lantz, som under de sista åren hade blivit mycket lomhörd, och bad att få ett samtal med mig. Han påstod att rätt många kunde höra bara en del av vad jag förkunnade. Min röst hade blivit till den grad försvagad. Att han felade på hörseln ville han ej vidgå. Dessutom så hade han hört en längre tid, att de unga ville ha en yngre pastor, och han ansåg det bäst att jag avsade mig mig vården av Trefaldighetsförsamlingen. Jag hade ju varit där i tjugotre år. Stor som församlingen var, så hade den ju kunnat engagera en adjunkt eller låta mig stå kvar såsom 'pastor emeritus'. Jag hade i alla fall inte behövt bliva för dem en finansiell börda. Om jag ej behövdes varje söndag, kunde jag ju, även med en sådan titel, ha tjänstgjort som 'konferensens skjutshäst'.

Jag hade en dunkel aning om att konferensens president på ett stillatigande sätt hade iakttagit, vad jag inte hade sett. Men det var ej i överensstämmelse med sanningen, då det sades honom, att vår ungdom ville ha en yngre präst. Ungdomen i fråga reducerades till ett tiotal, som hade sällat sig till en sportförening i Berea.

Jag resignerade. Vad kunde jag annat? Men i trots av att jag sade ifrån, att det gjorde detsamma hur församlingen behandlade min avskedsansökan, så kvarstod jag vid mitt fattade beslut, så kunde Lantz och hans följe inte få nog många röster. Men jag vidblev min avskedsansökan.

Så flyttade jag då hit. Give Gud att alla, som under sådana förhållanden nödgats avträda från herdetjänsten, hade det så gott som vi ha det!

Stackars gamle Ture F.! Han satt i åratal i en vilostol, fördärvad av värk, som han nog ådrog sig under det att han i alla väder måste resa omkring i sitt pastorat. Hans duktiga barn betalte för honom vid invalidhemmet. Där dog han."

"Nu en annan fråga", sade jag, "hur kom det till att prästvägen valdes?"

Den gamle pastorn svarade ej, utan försvann bakom en dörr, där någon ville tala med honom. När han återvände, bjöd han mig in i den nätta matsalen, där fru Jackson hade dukat ett bord och bjöd på kaffe med dopp.

"Nu", sade pastorn, "kunna vi tala om varför jag valde prästvägen, men det är en lång historia.

Kanske jag kom på tanken att bli präst vid det första kyrkobesök som jag kan erinra mig. Platsen framme vid altaret syntes mig så helig. Där såg jag prästen böja knä och han syntes mig så utomordentligt hög och ädel. Kanske mor eller någon hade tillviskat mig, att kyrkan var ett heligt rum, dit man borde gå för att samtala med Gud. Nog visste jag, att man kunde samtala med Gud på varje rum, men kyrkan bjöd till andakt och där framme vid altaret var nog i min tanke

det allraheligaste. Ett bibelspråk i stora gyllene bokstäver där uppe mitt över altarskranket väckte min uppmärksamhet. Hur de hade kunnat komma upp så högt och trycka så vackra bokstäver, det undrade jag på. Men större blev min undran, då jag, utkommen ur kyrkan, såg upp mot det höga tornet med klotet och korset däruppe. Hur hade man kunnat stiga så högt och arbeta? Min äldste broder kunde minnas när de byggde på tornet.

När vi hade kommit hem och jag var ensam i det bästa rummet, gjorde jag utav stolar och ett litet bord något som skulle föreställa vad jag hade sett, och där, i mitt allraheligaste, med mors moaréförkläde på ryggen, försökte jag att förrätta altartjänst.

När en studerande, som besökte trakten, hade predikat i ett skolhus och hade varken kappa eller krage, utan ett par kulörta glasögon och en vit mössa, tyckte jag, att detta var lika bra. Glasögon skaffade jag mig. De voro färgade träbitar med titthål i mitten och bågar utav ståltråd. De passade förträffligt och voro på pricken lika studentens. Svårare var det att få en mössa, men jag tråcklade ihop något liknande en mössa av två söndriga näsdukar, och jag fann en gammal mösskärm som fick tjänstgöra. Jag var student. Såsom sådan predikade jag rätt ofta för hönsen och en och annan gång för fåren, som lågo och idisslade i skuggan under de stora aspträden. En stege, rest mot väggen, gjorde tjänst som predikstol.

Men så kom predikanten Sällström till vår by för att hålla en missionsauktion. Han roade folket alldeles dråpligt. De skrattade väldigt åt hans kvickheter, och jag skrattade med. Han hade först talat om svarta människor, som inte hade det på långt när så bra som vi hade det, och om missionärer som verkade ibland dem för att göra dem till bättre människor, och jag hade så när beslutat mig för att bli missionär och gå ut till hedningarna, men inför hans raljeri och kvickheter glömde jag de svarta. Nästa dag var jag auktionist. Och när Jonas på Torpet hade dött och där blev auktion på hans kvarlåtenskap och jag fick höra hur den auktionisten bombarderade folket med kvickheter, som alls inte hade passat vid en missionsauktion, tyckte jag att jag hade funnit min kallelse.

Men det växlade om. Ibland lekte jag auktionist, ibland präst, och jag får väl erkänna, att jag såsom präst har understundom fått göra tjänst som auktionist.

Den dagen kom likväl, och den kom ganska snart, då jag kände en kraftig maning att bliva en luthersk präst.

Det hör dock inte hit. Jag får säga att Gud ledde det därhän. Här är jag nu, bättre lottad än mången ämbetsbroder. Mina barn äro väl gifta — en dotter med en läkare, en annan med en präst, och min äldste son är professor. Det vore väl om inga prästbarn behövde se skriande orättvisa begången emot deras föräldrar, ty i trots av föräldrarnas ödmjuka sinne och förmaningar, går det ofta så, att en bitterhetens ande fattar

dem, då de se sig ur stånd att vid högskolor utveckla sina gåvor, såsom de se andra pastorers barn ha tillfälle till. Ifrån prästhemmen kan man vänta ledande män och kvinnor, och många gånger kämpa de sig fram till äreplatser och bli till stor nytta för samhället, i trots av föräldrarnas armod.

Kanske det vore bäst att du rubricerade det så, att vad jag här berättat finge heta: Den gamle prästens reflexioner. Jag får säga som en gammal pastor sade på sin sjukbädd, som blev hans dödsbädd: 'Det är blott synd alltihop'."

Ja, detta är i korhet den gamle prästens levnadssaga. Skulle man försöka sig på att skriva om allt vad gamla präster kunde berätta, så bleve det nog en ganska stor och mycket intressant bok. Enformig bleve den visst inte. Med vad som här nedtecknats avse vi att visa en ur högen, eller kanske hellre *många* i en. *Alla* i en vore en omöjlighet.

Jackson har nu mer än en gång påvisat hur vördnaden för det heliga och för det höga ämbetet håller på att försvinna därför att prästen, om han vill vara populär, måste vara en sorts rolighetsminister. Den som kan smickra mest och raljera bäst är mest omtyckt.

En gång sade han också, att det går så lätt för unga präster att "sikta för högt och skjuta över målet". Man träffar inte hjärtat och samvetet. Enkelhet och allvar bör det vara. "Edert tal vare ljuvligt och med salt bemängt", var Jesu anvisning, och den anvisningen bör ingen glömma. Ljuvligast bör en pastor känna det, när en av

lagen väckt syndare ser sig själv förtappad och är villig att tro Guds nådeserbjudan i Kristus. Det fordras nog inte så litet salt, som står emot köttets inflytelser, för att ett sådant resultat skall kunna vinnas. J. A. NORDLING.

Minnen

Vi glömma mera av livets erfarenheter än vi komma ihåg. Men då man närmar sig 70-talet och varit präst i mer än fyrtiotvå år, borde man väl minnas något, såvida man ej är alltför glömsk. Jag vet inte hur gammal jag var, då kunskap skulle först inhämtas, men jag minns, att min faster var min första lärarinna. Jag brukade springa ifrån henne och gömma mig, och det var vanligen en riktig hetsjakt innan lektionerna i "a-b-c" började. På den tiden hade jag inte särdeles stor lust för lärdom. Detta hände i Sverige och innan jag var fem år gammal. Förutom min faster minns jag tre andra lärare i det gamla fäderneslandet. De voro ambulatoriska, d. v. s. kringvandrande. Detta var innan fastställda skolor kommit till stånd där, före 1866 eller 1867. Min förste skollärare var gammal och skröplig, och vi pojkar brukade kalla honom för "Slånken". Han tyckte mycket om brännvin och söp sig ofta full. Vid jultiden brukade han gå omkring i gårdarna och bli undfägnad med en sup och en smörgås. Han skulle ju ej bära ut julen. Min andre lärare hette Andersson. Han hade svart skägg och rökade pipa. Han tjänstgjorde i tre lantför-

samlingar i närheten av staden Alingsås. Den tredje var en helt ung man, endast 17 år gammal. Men han var icke blott ung, utan ock helt naturligt oerfaren och dessutom mycket hetsig och argsint av sig. Honom tyckte vi om, kanske just för dessa egenskapers skull. Han höll skola i pastoratets lantförsamlingar Bälinge och Röne. I de andra två församlingarna, Hemsjö och ödenäs, tog en annan lärare vid. Staden Alingsås hade länge haft en skola, ja, t. o. m. ett fyraklassigt läroverk.

Vi hörde till Alingsås pastorat i Skara stift. Endast tre gånger fick jag i Sverige följa med till kyrkan: en julotta till vår kyrka i Bälinge, en gång till stadskyrkan och en gång till kyrkan i vår grannsocken, som hette Hol. Och dock voro mina föräldrar gudfruktigt folk, s. k. "läsare". Från mitt kyrkobesök i staden minns jag att far och jag sutto på läktaren och att ett par unga flickor flyttade sig och beredde rum för oss i sin bänk. Jag vaktade de båda orgeltramparna och beundrade deras dräkter. Av prästen och hans predikan har jag ej det ringaste minne. Alingsåspastoratet bestod av stads- och lantförsamlingen i staden samt fyra lantförsamlingar: Bälinge, Röne, Hemsjö och ödenäs. I Röne hade kyrkan brunnit ned, och den blev aldrig uppbyggd igen. Folket fick gå till lantkyrkan i staden. I Bälinge hade vi en kyrka, som var byggd på 1200-talet. Den var riktigt solid: murarna voro åtminstone fem fot tjocka. Kyrkan låg i en mosse. Att hon uppförts där sades av folket ha gått till på så sätt, att då hon skulle byggas, så drogs det första

lasset av byggnadsmaterialierna av ett par unga oxar, vilka man lät gå vart de ville. Där de stannade, där skulle kyrkan byggas. Oxarna stannade i mossen, emedan där var mycket gräs. Så byggdes kyrkan där. En annan folksägen var, att då kyrkan var färdig, stod ett troll på ett berg i närheten och harmades. Det tog ett väldigt stenblock och skulle därmed krossa kyrkan. Det slungade stenen, men Gud skyddade sitt hus. Ännu i dag visas stenblocket ett stycke från kyrkan.

En händelse från Sverige måste jag omnämna. Mina föräldrar gingo ofta till s. k. "läsaremöten", i synnerhet på söndagseftermiddagarna. Vid ett tillfälle bar det sig så, att då de unga i byn sett dem gå bort, passade de på och kommo till vårt hus, och där hade de roligt, lekte och dansade. Men bäst som de voro i farten därmed. kommo mina föräldrar hem. De kommo in genom en dörr och de unga foro ut genom en annan. Den unge skolläraren var med ungdomen och lekte, men då mina föräldrar kommo, fattade han en bibel och satte sig vid ett bord samt låtsade läsa.

Åren 1868–1869 voro torkår och nödår i gamla Sverige, och utvandringen till Amerika var stor. Min äldste bror for hit 1868. Året därpå sålde far sin gård, och vi foro alla till det förlovade landet i väster. Minnesota hade blivit stat 1858, och dit styrdes kosan. Vi voro ett stort sällskap från våra trakter i Västergötland och dessutom många från andra trakter i Sverige. Min faster, som lärt mig "a-b-c", kom ej längre än till Hull i England, varest hon dog och begrovs. Men mina

föräldrar, fem bröder, en syster och jag kommo via Liverpool på Allan-linjen till Quebec, Detroit, Milwaukee, LaCrosse, St. Paul och Mankato, Minn. Det var så långt som banan då var byggd. Dit kommo vi på själva pingstaftonen, den 15 maj 1869. Här bodde vi nu en del av sommaren. Under tiden fick jag, som nu var nio och ett halvt år gammal, följa med far trettiofem mil ut till vårt "homestead", som han satt sig i besittning av endast åtta dagar efter vår ankomst till detta land. Det var icke så noga på den tiden. Frampå sommaren flyttade vi ut på landet. Vi voro nästan de första nybyggarna i den nu stora Sveadahlkolonien. En del av vårt ressällskap från Sverige kom sedan dit tillika med många andra. Under åren 1869–1870 bebyggdes hela den trakt, som nu utgör East och West Sveadahl, Comfrey, Darfur, Kansas Lake och Dunnell. St. James kom till stånd först på hösten 1870–1871, då järnbanan utsträcktes dit.

Allt byggnadsvirke till vårt första lilla hus kördes från Mankato på oxskjuts. Huset var 16 fot långt och 12 fot brett och delvis nedgrävt i jorden. De flesta av nybyggarnas hem voro jordkulor. Uthusen voro av gräs och träd, som funnos utmed bäckarna och sjöarna i trakten.

Redan första året fingo vi besök av en studerande från St. Ansgarii Akademi i East Union, Carver Co. Det var Jonas Alm, som senare i många år tjänade som präst inom Minnesotakonferensen. Han var hos oss över julen 1869–70. Han predikade i de små jordkojorna, och folket sjöng de härliga svenska julpsalmerna och tänkte

på landet i högan Nord och, hoppas jag, på landet ovan skyn. Senare under året 1870 fingo vi besök av flera pastorer, och i augusti månad det året stiftade pastor Peter Carlson Sveadahls församling, som senare delades till Öst- och Väst-Sveadahl. Stud. Mikael Sandell, som efter sin prästvigning tillträdde St. Peter, Minn., 1871, blev vår förste präst och besökte oss en gång i månaden. Han undervisade ock den första konfirmationsklassen. Jag var då för ung att gå med. Pastor Sandell blev snart sjuk och måste för sin hälsas skull resa till Sverige. Då jag var på sextonde året sändes jag till East Union att konfirmeras av pastor Peter Carlson. Jag fick bo och förtjäna mitt underhåll hos en familj vid namn Kleven. Konfirmationsundervisningen började efter julen 1875–1876. Vi läste två dagar i veckan från kl. 9 f. m. till 4 e. m. Vi voro trettionio i klassen. Pastor Carlson talade till oss och förmanade oss. Han gjorde allt i sin förmåga att omvända oss till Gud. Redan från min barndom hade jag av min fromma moder blivit förmanad och visad till Herren. Varken i hemmet eller i klassen hade man, såvitt jag nu kan minnas, sagt mig, att jag blivit Guds barn i det heliga dopet. Mina föräldrar, såväl som pastor Carlson, syntes ha den föreställningen, att alla människor måste omvändas, sedan de kommit till medvetande, och de syntes icke alls fästa sig vid dopets betydelse. Sedan jag blivit äldre och kommit till självmedvetande hade jag alltid ansett mig såsom en som kommit bort från Gud eller aldrig varit Guds barn och att jag borde komma till honom genom

en sann omvändelse. Att jag i dopet blivit förd till Herren och sålunda var ett Guds barn, det hade man aldrig sagt mig. Under hela min konfirmationstid hade jag för mig att helt giva mitt hjärta åt Herren eller att omvända mig till Gud. Men tiden gick, och så kom den 4 juni, dagen då vi skulle konfirmeras. Akten började med tal och förhör kl. 9 f. m., så ett litet uppehåll eller middagsrast, varpå följde skriftetal och nattvardsgång. Det var efter kl. 4 e. m. innan allt var slut. Då vi skulle gå till den heliga nattvarden, ville jag ej gå ovärdigt. Så beslöt jag mig att där och då helt giva mitt hjärta åt Herren och från den stunden bli hans. Jag fick en förunderlig frid och glädje och kände mig sedan flera dagar överlycklig. Det var som svävade jag i höjden hos Gud. Så gick några dagar, och så försvann de ljuva känslorna, och jag visste ej hur jag hade det. Under många år var jag än sorgsen och än glad; än trodde jag att jag var ett Guds barn och än tvivlade jag. Det var efter ett längre samtal med pastor Håkan Qvist, då han fick visa mig, att vi som kristna ej skola bygga på våra känslor utan på Guds oförskyllda nåd i Kristus, på vad Gud gjort för oss, icke på vad vi tro, utan på vad Gud är, som jag fick en varaktig frid.

Efter konfirmationen i Carver kom jag hem till Sveadahl igen. Redan 1870 hade vi en månads publik skola i vårt nybygge, och sedan hölls skola en del av tiden varje år. Under åren 1876–1877 gick jag i skola i Mankato. Pastor Håkan Qvist, som 1876 kom som pastor till vår församling, meddelade 1877 mig och ett par andra ynglingar

privat undervisning, och på hösten 1878 följde jag honom till St. Peter, dit Aansgarii Akademi flyttats och numera kallades Gustavus Adolphus College, och lät mig där inskrivas som elev.

G. A. College var då endast en förberedande skola. Kursen var treårig. Nyqvist var föreståndare, och han var genomsvensk i sitt sätt att vara. Han var morsk och butter mot eleverna och syntes tro att hans egentliga kall som pedagog bestod i att förödmjuka sina gossar. Prof. Williamson, som var där under mina trenne första år, var mera sympatisk och tog livligt intresse i sina lärjungar. Honom tyckte vi alla om. Dessutom voro S. M. Hill och M. Wahlström, som senare efterträdde Nyqvist som skolans föreståndare, samtidigt lärare där. Läroverket hade då varit i St. Peter endast två år, och den s. k. "Old Main" var den enda byggnad, som fanns på den tiden. På våren 1881 voro vi endast tre som graduerade, nämligen James Moody, J. S. Carlson och undertecknad. Vi reste alla till Augustana College och studerade där till 1885, då vi graduerade från college. På den tiden fanns det endast en byggnad vid Augustana College, den numera gamla och utdömda tegelbyggnaden. Dr Hasselquist var president. Därjämte voro där prof. C. O. Granere, Rydholm, Bersell, Josua Lindahl och Williamson, som kommit från G. A. College i St. Peter. Minnesota-konferensen hade kasserat honom, och Augustana College passade då på och kallade honom till Rock Island. Samma år som jag tog studenten, eller 1885, lät jag inskriva mig som teologie studerande i vårt seminarium. Då

jag först begav mig till skolan hade jag ingen tanke på att bli präst, men min håg var att läsa och studera. Så småningom kom jag på den tanken att ägna mig åt prästämbetet. Jag fick hjälp av samfundet till mina studier och lovade då bli präst. Dessutom påverkades jag kraftigt av andra gudfruktiga studerande. Det var en gudsfruktans ande som på den tiden var rådande både vid G. A. och Augustana College. Att Herren ledde mina steg, det tror jag. I seminariet undervisade på den tiden, utom dr Hasselquist, dr O. Olsson och dr Weidner. Terminen började i september, då college-terminen började, och slöts i slutet av juni samtidigt med den andra avdelningen av läroverket. Vi hade ej mer än en tvåårig kurs, men vi läste lika mycket då som de läsa nu i den teologiska avdelningen. Vi hade faktiskt ej fler än två lärare, ty dr Hasselquist var president för hela skolan och förestod dessutom församling i Rock Island samt redigerade *Augustana*. Han undervisade oss en timme i veckan sista året. Weidner arbetade som tre, och Olsson var ett snille. Aldrig har jag hört en lärare lik honom, jo, kanske en, nämligen prof. Sumner vid Yale-universitetet. Sålunda fingo vi, fastän vi ej hade mer än två lärare, mottaga gedigen undervisning. Där givas många minnen från den tiden. Bland kamraterna var en, A. A. Swärd, den märkligaste. Han var också ett snille, poet och tänkare. O. W. Ferm var en annan oförgätlig kamrat. Det skulle taga alltför mycket rum att nämna flera av mina kamrater vid skolan. Dr Hasselquist kanske förtjänar ett särskilt omnämnande. Han är ju vårt

samfunds egentlige danare. Både synoden och vårt gemensamma läroverk ära hans verk, mänskligt att tala. Han hade en stor och ståtlig lekamen. Då han kom med sin guldkryckade spatserkäpp, tyckte man sig se en hög militär, en general eller något dylikt. Då han uppträdde inför studentkåren, i synnerhet i någon disciplinfråga, var han rätt barsk. Han spottade till höger och vänster och strök sig på sitt egendomliga sätt om munnen. Men då man kom till honom i enskilt samtal, var han blid och vänlig som en öm fader. Då jag första gången utsändes att predika under julen 1881 och jag besökte honom, talade han vänligt med mig och bad mig vara vid gott mod, och allt skulle gå väl. Han frågade mig ej då och aldrig sedan, hur jag hade det i andligt avseende. Han hade ej för vana att söka få oss att bikta i andliga ting, som så många gjorde på den tiden. Han var ingen inkvisitor.

Den 26 juni 1887 prästvigdes vår klass i Immanuelskyrkan i Chicago, Ill. Vi voro tjugotre kandidater. Jag hade tre kallelser, en till Ada, Kans., en till Cadillac, Mich., och en till Lowell, Mass. Jag antog den sistnämnda. Redan första året började jag studera privat för dr G. T. Ladd vid Yale-universitetet i New Haven, Conn. Jag läste James Scully's Psychology och flera andra lärda verk. På hösten 1889 flyttade jag till New Haven och upptog studier vid Yale. Där vistades jag i tre år. Dr. Ladd var min förnämste lärare, och han utövade stort inflytande på mig. År 1892 tog jag filosofie doktorsgraden, men fortsatte ändå ett år till vid universitetet. Studierna vid Yale ver-

kade välgörande på mig. Jag blev frigjord från all fruktan och rädsla för den lärda världen och vetenskaperna. Jag fick se, att vi som tro på Gud ha flera skäl för vår tro än de som förneka Gud. Då dr Ladd 1892 for till Japan för att föreläsa där, hade han godheten att låta mig taga ledningen av undervisningen i en av hans klasser. Och 1893 blev jag också anmodad att taga ledningen av undervisningen av den skottska filosofien vid universitetet. Men det året kallades jag att bli rektor för det nya läroverk, som New York-konferensen skulle upprätta, och jag beslöt mig för att antaga kallelsen.

I många år eller åtminstone sedan 1886 hade det talats och skrivits inom New York-konferensen om behovet av ett läroverk därute. Så beslöts det på mötet i Titusville, Pa., 1893 att det året påbörja ett läroverk i Brooklyn, N. Y. Undertecknad kallades att resa omkring i konferensen för att uppväcka intresse för och samla elever och undervisa i Nya Upsala. Detta skedde också. Sedan höll jag på därmed i sjutton år eller till 1910. Den 3 okt. 1893 började läroverket i den gamla Bethlehemskyrkan å Pacific street. Vi voro ej så få från själva början. En skara på sjutton stycken redan från första dagen. Under de sjutton år jag var där voro vi visserligen ej så många, men icke heller så få. Nästan varje lärjunge var svensk och av vårt folk. Vi hade intet att börja med i finansiellt avseende. Intet hade heller konferensen anslagit för oss. Vi hade ingen som helst inkomst utom vad som inflöt från eleverna. Efter några år fingo vi 10 cents av den s. k. 25-cents-

avgiften, några år senare 12½ cents och slutligen 15 cents, detta var allt under min tid. Jag undervisade 20–28 timmar i veckan och använde dessutom ett par dagar i veckan under skoltiden och hela fritiden att samla medel till de löpande utgifterna. Första året voro vi i den gamla Bethlehemskyrkan. De nästa fyra åren voro vi i St. Paulskyrkan å McDonough street. Så flyttade vi till New Jersey, och där är Upsala College än i denna dag. Vi hade intet att börja med, men sågo oss om efter lämplig plats att slå oss ned Hade vi blott haft några tusen dollars, så hade vi kunnat få vackra lägenheter nästan var som helst, men med två tomma händer kan man ej göra mycket. På våren 1898 fingo vi löfte på femton acres land i New Jersey, ej långt från New York, och en del penningar. För dessa byggdes det första huset. Sedermera uppfördes tre andra byggnader. Det blev skolans första hem. Platsen kallades på den tiden New Orange. Namnet ändrades sedan till Kenilworth. Senare flyttades läroverket till East Orange, sju mil därifrån. Vi hade första åren flera goda lärare, såsom dr Philip Dowell, dr H. Hegström, Axel Wallin, Ernst Carlton, dr P. A. Rydberg m. fl. Vi upparbetade missionsfälten i New York och New Jersey och i hela konferensen. Vi sände varje år en stor delegation till seminariet. Många goda pastorer gjorde sin början vid Upsala. Alla avdelningar upprättades, så att snart blev det ett fullständigt college och är så ännu. Meningen var att skolan ej skulle bli en alltför tung börda i ekonomiskt hänseende för den då svaga konferensen. Men

man klagade allestädes och tyckte att det gick ju ej framåt. Arbetet blev slutligen alltför hårt för mig. Jag avsade mig därför befattningen 1905, men konferensen ombad mig kvarstå. År 1910 antog jag emellertid kallelse till församlingen i Kane, Pa., och flyttade dit i september samma år.

På sommaren nämnda år företogs en resa till Sverige. Den var både angenäm och lärorik. Det skulle vara trevligt att få göra om den nu.

Mitt arbete i församlingarna borde kanske ock omnämnas. Under hela min tid i New Haven och vid Upsala betjänade jag ock församling, så att jag under alla åren varit både skolman och församlingslärare. Min första församling var den i Lowell, Mass. Där blev jag ock gift, men ej förr än tre år efter jag lämnat församlingen och fem år efter min prästvigning eller 1892. Under mina tjänsteår i Lowell upparbetades missionen i Lawrence, Mass., och Gloucester m. fl. platser. Min andra församling blev Naugatuck, Conn. Där tjänade jag i fyra år, den tid jag studerade vid Yale. Under tiden gjorde jag ock missionsresor till Waterbury, Thomaston, Danbury o. s. v. Sedan jag kommit till Upsala var jag i åtta år lärare vid Gustaf Vasa-församlingen i Arlington, N. J., och resten av min tid vid Upsala pastor för skolförsamlingen i Kenilworth. År 1910 flyttade vi till Tabor-församlingen i Kane, Pa. Där stannade vi till 1925, då min barndomsförsamling, som redan 1905 sänt mig en kallelse, åter kallade mig. Ännu äro vi här.

Varje församling har sitt särskilda, egna skaplynne, sina särskilda egenheter. Alla ha dock

det gemensamt, att en eller flera leda de andra i församlingen. Stundom är det en enda person, som tager ledningen. Jag har funnit, att det är personer med begåvning och vanligtvis varmt samfundssinne, och de vilja vanligen församlingens väl. Fall förekomma nog, där motsatsen råder, men jag har dock havt förmånen att ej vara lärare för sådana församlingar.

Om jag nu skulle beskriva de församlingar jag betjänat, så kanske det skulle taga för mycket tid. Församlingen i Lowell bestod på min tid där av s. k. bättre folk från Sverige. Där voro adliga personer, gamla sjökaptener, avsigkomna affärsmän o. s. v. Flera hade tagit studentexamen i det gamla fäderneslandet. Där voro ju också vanligt folk. En byggnadstomt till prästhus anskaffades på min tid där. I Naugatuck var det tre dugliga män, som ledde hela församlingen, nämligen Algot Olson, Martin Anderson och Lundin. Kyrkan var ej inredd, då jag kom dit. Hon inreddes och invigdes första hösten jag var där. Ett prästhus anskaffades, så att min unga hustru och jag kunde som nygifta flytta in i ett nytt hus. I församlingen i Arlington voro två personer de ledande, nämligen en dansk vid namn Ola Knudsen och en göteborgare, som hette Fredrik Dahllöf. Båda ville gärna tala offentligen och hade gott om ord. I Kane, som är den största församling jag betjänat, var det en förståndig och redlig man, som ledde de övriga. Han ville framåt i både inre och yttre hänseende.

Tvenne kyrkor hade brunnit ned i Kane, och grunden till den tredje var lagd, då vi kommo dit.

Först vid konferensmötet 1912, som då hölls i Kane, invigdes den nya kyrkan, som då kostade $34,000, men som nu säkerligen skulle kosta tre gånger så mycket, om hon nu skulle uppföras. På några år var hon av församlingen betald. I fjorton och ett halvt år stannade vi i Kane, och först då min hemförsamling kallade mig, då jag redan fyllt 65 år, beslöt jag att flytta hit på gamla dagar.

Att tjäna som församlingslärare är ju ett ansvarsfullt kall. Skulle man se på sina egna förmågor, vem skulle då kunna fylla det? Det ser ofta ut som om intet uträttades. Det klagas allestädes över det andliga läget inom vårt samfund just i vår tid, men vem vet, Herren känner de sina. Elias trodde att han var den ende, men Herren hade sju tusen som ej böjt knä för Baal. Guds Helige Ande verkar på olika sätt på olika tider. Varest ordet predikas återkommer det ej fåfängt. Herrens verk är ej förgäves. En annan sak är den, om man är passande för detta höga kall. Skulle man se på sina gåvor eller på frukten av sitt arbete, så skulle man förtvivla, men han som lett oss till detta arbete och satt oss däri, han kanske dömer annorlunda än vi själva göra. Men även en präst måste leva av nåd och varje dag bedja: "Förlåt oss, förlåt mig min skulder, mina synder och försummelser som pastor". En pastor bör ock ha sina församlingsmedlemmars förböner.

Under min tid i Kane var jag ock president för New York-konferensen 1912–1916. Som sådan faller det på ens lott att installera nya pastorer i deras församlingar, att utfärda utlysnings- eller

tjänstgöringsbetyg åt utflyttande pastorer och mottaga sådana från in i konferensen från andra konferenser inflyttande pastorer, att inviga nya eller restaurerade kyrkor, att vara med vid högtidliga tillfällen här och där inom konferensen och hålla festtal och att disciplinera felande pastorer. Sådana fall förekomma alltid. Än är det ett och än ett annat, som prästerna göra sig skyldiga till. Ofta är det deras slarviga penningeaffärer. De låna penningar eller råka i skulder och betala ej o. s. v. Stundom tycker en församling icke om sin präst och vill då att konferensordföranden skall hjälpa henne att bli av med honom. Många rätt kinkiga fall kunna förekomma. Efter fyrå år avsade jag mig återval. Jag har aldrig trott mig vara den bäste bland bröderna. Sedan jag tjänat någon tid, vill jag gärna låta någon annan få hedern och arbetet. Min mening har alltid varit, att i en frikyrka böra alla ämbeten rotera. Men vem skall införa sådan rotering om ej våra ledare, våra ämbetsmän? Vi ha många fel, och att tro sig vara litet förmer än andra, det är nog icke det minsta och sällsyntaste.

L. H. B.

Mitt första kyrkobesök

FASTÄN omkring sjuttio år förflutit, sedan jag första gången fick följa min mor till kyrkan har jag dock ännu ett livligt och skönt minne av de känslor, av vilka jag besjälades vid detta tillfälle. Det väldiga rummet, det skyhöga valvet — allt var så övermåttan stort och imponerande. Och då jag, som små barn bruka göra, vände mig bakfram i bänken och lät blicken glida över bänkraderna och såg huvud vid huvud i oändlighet, blev jag häpen över den stora skaran av människor. Varifrån hade allt detta folk kommit? Och när jag sedan lyfte blicken mot orgelläktaren, blev jag alldeles överväldigad av den skönhet, som där fanns. Där var ju också ett tempel, mycket härligare än det stora, i vilket jag befann mig, med lysande guldlister och ornament och rader av trappformigt uppställda silverpelare. Högst uppe i mitten höjde sig mot kyrkvalvet ett guldglänsande föremål, som i min föreställning formade sig till en oxpanna med två svängda horn, vilka underliga föremål jag längre fram i tiden fann vara en lyra. Något lägre stodo tvenne vita änglar i mer än halv mänsklig kroppsstorlek, en på vardera sidan, med förgyllda vingar och

med ansiktena vända mot varandra, med böjt knä och de sammanförda händerna höjda som till åkallan, bön och tacksägelse. Det var ej något tvivel mer om vad sålunda uppenbarats för mig: jag hade ju fått skåda in i själva himmelen. Bakom läktarbalustraden såg jag andra varelser, som liknade folk med hattar på huvudet och fint klädda om ock ej förgyllda. Men i enlighet med den föreställning jag fått, att däruppe var himmelen med dess salighet, så kunde jag ej tro annat än att de människoliknande varelserna även voro, om icke änglar, ty de saknade vingar, så dock saliga människor, som till lön för ett heligt liv liksom Enok och Elias blivit bevärdigade att levande upptagas till himmelen. Och jag kände en brinnande längtan att även få komma dit upp. Att dessa upptagits på något övernaturligt sätt var ju tydligt, ty huru skulle de annars kunnat komma dit? Jag kunde ej upptäcka några trappor eller stegar.

På en gång började det brusa däruppe. Vad var det? Det lät ej som sång, icke heller som psalmodikon där hemma. Men toner var det, grova och fina om varandra, likasom om de sprungo, hoppade och lekte ta fatt och ändå aldrig fingo tag i varandra förrän på slutet, då hela menigheten föll in och började sjunga med. Å, det var härligt, härligt, härligt!

Långt senare kom jag underfund med, att det underbara himmelstemplet icke var något tempel utan ett musikinstrument, "orgorna", att de bevingade änglarna icke voro verkliga änglar utan av människohänder gjorda träbeläten; att den

höga estraden icke var himmelen utan "orgskullen"; samt att de benådade himmelska varelserna där uppe helt enkelt voro prästgårdsfruntimren och några andra "mamseller" och fruar.

Illusionen var oändligt ljuv, så länge den varade, men blev dess bittrare, då den brast.

Så mycket blev dock kvar av detta mitt första kyrkobesök, att den kärlek till kyrkan, som då väcktes, aldrig sedan kunnat helt utplånas. Sedan själslivet och förståndet vunnit en högre utveckling, fick jag till sist syn på de verkliga himmelska skönhetsvärdena och livsformerna, som icke kunna uppfattas av de kroppsliga sinnena utan av de andliga förnimmelseorganen.

Det lilla "himmelstemplet" med de många "silverpelarna" fick jag ock till sist mycket kärt, så snart jag kom underfund med, att det kunde användas och röras av människohänder att uttrycka varje skiftning i människans känsloliv: sorg, längtan, glädje, och frambära på sina tonvågor såväl bön och tillbedjan som tack och lov.

Jag förmodar, att något dylikt liknande mina här skildrade sensationer rör sig i varje barns känsliga själ första gången det kommer i Guds hus.

Då en av mina små gossar första gången följde mig till kyrkan och sedan kom hem igen, strålade hans ansikte av hänryckning, då han jublande sprang sin mor i famnen och sade: "Mamma, jag har sett något så vackert i dag! Inte kan det väl vara vackrare i himmelen?" "Jo", sade då mamma, "i himmelen är det allt mycket vack-

rare." "Å, mamma", sade gossen, "då vill jag flytta dit!"

Veckan därpå insjuknade han i maginflammation. Men fastän plågorna marterade honom, sken dock hans ansikte som en soluppgång, så länge han var vid sans, vid tanken på att få gå hem till den härliga boningen där ovan. Så skedde ock. Den lille dog. Vilken lyckokänsla mitt i sorgen var det dock ej, att jag fått föra honom till Guds hus, där han fick detta saliggörande intryck, som lindrade plågans bitterhet och gjorde själva döden ljuv.

Det kan ha en stor och för livet avgörande betydelse att föräldrar lära barnen att tidigt vänja sig att besöka Guds hus. Men då bör man själv gå med dem och visa vördnad och kärlek för gudstjänsten.

O. D. Lindvall.

Bön för kyrkan

KÄRE GUD FADER! Vi bedja dig av hjärtans grund:

Att vi må vara tacksamma mot dig för den välsignelse kyrkan utövat och alltjämt utövar;

att du ville giva denna din kyrka rättsinniga ledare och trogna medlemmar;

att du ville bevara och bistå oss i dessa för din kyrka så farliga tider;

att du ville hjälpa oss i dessa mångsysslandets dagar och fostra kristliga karaktärer;

att du snart ville bönhöra de troendes rop om mera verkligt andligt uppvaknande;

att kyrkan i en snar framtid må vinna sitt mål — en hel kristen mänsklighet.

Du, o Gud, kyrkans Herre, kan hjälpa oss. Gör det i Jesu namn!

Amen. S. N. ELVIN.

I solnedgången

Mitt verk är slut, min dag skall ändas,
jag går emot min levnads kväll.
Jag ser, hur stjärnorna de tändas
en efter en på himlens päll.
Snart blir det natt, och mina lemmar domna,
i dödens djupa sömn skall jag insomna
och icke väckas mer av solens ljus
och dagens brus,
men sova tungt i jordens grus.

Dock vill jag ej däröver sörja,
att dagen nalkas till sitt slut.
Jag vill ej ängsligt därom spörja,
hur snart mitt timglas runnit ut.
Jag lägger allt i Herrens milda händer.
Giv blott, o Gud, när du mig hembud sänder,

att jag är redo för min hädanfärd
från denna värld,
så blir mig salig ro beskärd.

Ljuvt är att efter dagens möda
få gå till nattens stilla ro.
Ljuvt slumra i Guds frid de döda,
som somnat in i Jesu tro.
Hos Gud de njuta få en salig vila,
när tidens stormar över jorden ila.
Och sist fullbordas deras sälla hopp
att få stå opp
i härligheten till själ och kropp.

G. M. H.

DE SOM GÅTT

"De skola få vila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem."

Upp. 14: 13.

De hemgångna

SÄLLA äro de som vila
efter arbetsdagens id;
sälla de som hem fått ila
efter främlingskapets strid.

Bröder kära från oss tagits,
ja, från oss, dock hem till Gud.
Rena från all synd de tvagits,
nu de klätts i högtidsskrud.

Höjda över tid och strider
evig frid de hava fått.
Ingen av dem mera lider;
segerhyddor ha de nått.

Kristi hjord de sökt att vårda
ömt och troget alla dar,
tider goda, tider hårda;
på sin post de stodo kvar.

Livets bröd de gåvo hjorden,
bröd som evig näring ger,
heliga och ljuva orden,
komna ifrån himlen ner.

Och ur livets klara källa,
som ur "klippan" väller fram,
vatten, som gör själar sälla,
dricka fingo får och lamm.

De som underherdar tjänte
överherden bland oss här
med den nåd som han förlänte,
han som vis och trofast är.

Var och en ett föredöme
uti tro och kärlek var;
starke voro de och ömme,
Kristi kärlek dem ju bar.

Kristi ok de kunde bära
tåligt, stilla, utan knot,
fingo utav honom lära
taga ödmjukt allt emot.

Ned till oss i dag de blicka
ifrån himlens ljusa hem,
hälsningar igen vi skicka
glatt och tacksamt upp till dem.

Följa må vi skönt exempel
som de lämnat efter sig.
Må som Andens helga tempel
Gud få nyttja dig och mig.

Guds församling, du bör följa
trogne herdars levnadsspår
genom öknen, över bölja,
tills du målet en gång når.

E. L—D

I vilan ingångna pastorer

J. G. Danielson

PASTOR J. G. DANIELSON var född i Berga församling, Kronobergs län, Sverige, den 21 juni 1860. Han anlände till Amerika 1871. Efter fullbordade studier vid Augustana College och teologiska seminarium prästvigdes han vid synodalmötet i Moline, Ill., den 18 juni 1893.

Pastor Danielson betjänade följande församlingar: Norwich–Willimantic, Conn., 1893–1897; Newark–East Orange–Summit, N. J., 1897–1899; Jersey City, N. J., 1899–1901; Zion–Salem, Brooklyn, N. Y., 1901–1909; Winburne–Lanse–Allport, Pa., 1909–1910; Arnot–Landrus, Pa., och Elmira, N. Y., 1910–1918; Prentice, Wis., 1918–1922; och under vakans Williamsport, Pa. Han har tillhört styrelserna för Upsala College och Immigranthemmet i New York.

Denne Herrens tjänare gick över gränsen till en bättre värld den 7 okt. 1928. I sex år hade sjukdom hållit honom ifrån aktiv tjänstgöring. Darrande till kroppen stod han dessa år vid gränsen. Men sina livsrötter hade han ju i Guds rike,

och då detta sträcker sig igenom både denna och den tillkommande världen, tillhörde han ju dem båda. Därför gladde han sig vid tanken på överfarten, fastän köttet var svagt.

De sista sex åren bodde han i Williamsport, Pa. Där hade han och hans maka skaffat sig ett trevligt hem. Men en pastor, som icke är i aktiv tjänstgöring, har ju ingen trevnad. Ty en Herrens tjänare måste tjäna Gud både i tiden och i evigheten, om han skall vara lycklig. Dessa

sista sex år voro därför nog de svåraste i pastor Danielsons liv. Och han hade icke haft brist på svårigheter såsom pastor.

Pastor Danielson var en god predikant. Innehållet i hans predikan var bibliskt. Synd och nåd, helvete och himmel, djävul och Gud, Kristus både Gud och människa, sådan var grundtonen i hans förkunnelse. Och budskapet frambars enkelt och rättfram. Danielson syntes alldeles oförmögen att bruka omsvep. Han blev icke lätt missmodig. Nej, ihärdig var han. Vid en gudstjänst i Newark, N. J., var blott organisten och hans fader närvarande, men Danielson höll fullständig högmässa i alla fall. När man tänker på mycket i Danielsons erfarenhet, då förstår man att han kände kraftigt Guds kallelse till ämbetet. Han hotade aldrig, såsom somliga för sed hava, att sluta upp med prästämbetet, om det icke gick som han önskade.

Som själasörjare var han öm. Jag var själv föremål för hans själavård såsom sjuk student. Och jag hade tillfälle att följa med honom i samma ärende under min studietid. Då fick jag i synnerhet vid ett tillfälle bevittna huru en själ blivit förd från mörker till ljus. Den döende familjefadern, som blivit omvänd, var en lärd man, som bland annat sade: "Ja, Guds ord har i all min tid till nu varit grekiska för mig. Men — för resten — grekiska kan jag någorlunda, men Guds ord var oförståeligt. Nu kan jag dock, Gud vare tack, begripa att jag är en stor syndare, men också, att Jesus Kristus är min Frälsare." I Danielsons omdöme var man antingen med eller

emot. Därför fick man många intima vänner, men också många motståndare.

Pastor Danielson ingick år 1899 äktenskap med fröken Fredrika Bäckström. Hon sörjer honom nu tillsammans med hans åldriga moder i Galesburg, Ill., och sex systrar. Hans fader och en broder hava före honom avlidit.

Begravningsgudstjänst hölls den 10 oktober. Hans pastor, Morten Parson, predikade på svenska och undertecknad på engelska. Tröstens ord talades ock av pastorerna Samuel Ohman och Petrus O. Hanson.

Jag vet ej vem som talade, men vid graven hördes en kvinnoröst, vilken sade: "Han var allt en Guds man".

Här vill jag sluta denna ofullkomliga levnadsteckning med texten för den engelska likpredikan: "Jag har kämpat den goda kampen, jag har fullbordat loppet, jag har bevarat tron. Härefter är mig förvarad rättfärdighetens krona, vilken Herren, den rättfärdige domaren, skall giva mig på den dagen, men icke blott åt mig, utan ock åt alla som älska hans tillkommelse."

A. A. Wilfrid.

John Willhard Swanbeck

PASTOR JOHN WILLHARD SWANBECK föddes i Larf, Västergötland, Sverige, den 26 dec. 1862. Han avlade studentexamen i Skara 1887 och reste samma år till Amerika. Efter föregående studier vid vårt teologiska seminarium i Rock Island blev han 1896 ordinerad till det heliga predikoämbetet på kallelse av Bethlehemsförsamlingen i Cleveland, Ohio. Under sin vistelse här idkade han studier vid det där belägna Western Reserve University, av vilket han tilldelades magistergraden.

År 1900 antog han kallelse till ev. luth. Gustaf Adolfsförsamlingen i Chicago, Ill., där han kvarstannade till våren 1908, då han avflyttade till pastoratet Svea och Svea City inom Iowa-konferensen. På denna plats verkade han i tio år.

År 1918 avflyttade han från Iowa och tillträdde Crosby–Deerwood pastoratet i Minnesota, där han kvarstannade fyra års tid, varefter han flyttade till Orient–Redfield pastoratet i Södra Dakota. Här träffades han av ett slaganfall, som betydligt nedbröt hans annars ovanligt starka krafter. Till en tid fortsatte han dock att bäst han kunde betjäna sagda pastorat. Omsider blev det honom dock omöjligt att längre predika, vadan han sökte och erhöll inträda å Minnesota-konferensens invalidhem i St. Paul, Minn. Hans hälsotillstånd förvärrades emellertid beständigt, till dess förlossningen från jordelivets mödor och besvär kom till honom den 17 okt. 1928.

Begravningsgudstjänst firades från Calvarykyrkan i Minneapolis, Minn., den 19 okt., varvid dr C. J. Södergren och pastor L. P. Benson talade tröstens och det kristna hoppets ord.

Pastor Swanbeck sörjes närmast av sin maka Amelia, fd. Sjöberg, med vilken han förenades i äktenskap den 6 juni 1891, och sex barn, tre söner och tre döttrar, bland vilka äro dr Carl Emil Swanbeck, fru pastorskan H. G. Randolph och fru pastorskan J. A. Goeken.

Den hänsovne brodern ägde goda kunskaper samt var en begåvad talare och predikant. Han hade ett livligt temperament samt en god portion av humor och var frispråkig och öppenhjärtad. Han sade vanligen fritt och öppet vad han tänkte och skrädde ej orden, då det gällde något som ej föll honom i smaken. På grund härav blev han ofta missförstådd och ansedd som hänsynslös och sträv.

Vid närmare bekantskap fann man dock, att den starke mannen, som ofta dömde skarpt, i själva verket ägde ett ömt och vekt hjärta. Detta uppenbarades i hans predikan, som var företrädesvis evangelisk och i vilken han ofta frambar den ädla säden med tårar. Mot de sjuka och nödställda på hans verksamhetsfält bevisade han en sällsynt ömhet och hjälpsamhet. Han var också mycket folklig i sitt umgänge och gjorde sig i detta hänseende mycket omtyckt bland sina församlingsbor och andra vänner.

Undertecknad avlade ett besök hos honom ett par veckor före hans död och fann honom därvid en djupt botfärdig själ, som dock fröjdades storligen över den överflödande nåden i Kristus.

Måtte den himmelske Fadern, hos vilken är mycken förlåtelse, nådigt förlåta hans brister och välsigna den mer än trettioåriga prästgärning, han utfört.

J. N. Brandelle.

Andreas Norén

"EN trofast, pålitlig vän och broder." Sådant var pastor Andreas Noréns eftermäle bland ämbetsbröderna. Och vi kunna tillägga, "en trogen och flitig Herrens tjänare".

Andreas Norén föddes den 15 sept. 1861 i Byske församling, Västerbottens län, Sverige, den yngste av sju syskon. Föräldrarna voro "ett välbärgat bondfolk, som fruktade Gud i pietistisk anda". I detta norrländska läsarehem fick han djupa andliga intryck. Sträng tukt i hemmet höll gossen och ynglingen från allt deltagande i ungdomslivets ytliga nöjen. Under konfirmationstiden kom han till visshet om sitt barnaskap hos Gud. Tidigt väcktes hans håg för studier och prästkallet. Det var också hans fromma moders hemliga önskan och bön att Andreas, det sjunde barnet, måtte bli präst eller predikant.

Det skulle emellertid dröja länge innan dessa barndomsdrömmar kunde förverkligas. Ynglingen kom i snickarelära hos en from och förståndig mästare. Vid 20 års ålder var Andreas utlärd och blev själv mästare, skaffade sig snart egen verkstad och redde sig väl.

Så kom tanken att resa till Amerika. Härvid kände han sig särskilt ledd av Gud. På underliga vägar gör Herren det möjligt för oss att förverkliga de önskningar han själv väckt i våra hjärtan.

År 1888 kom Norén alltså till Amerika och vistades ett par år i Wisconsin. Omgivningen var rätt ogudaktig och Norén måste utkämpa många andliga strider. På vänners uppmaning uppträdde

han emellanåt såsom predikant, då ordnad kyrklig verksamhet saknades. År 1890 begav han sig till Minneapolis och ingick såsom medlem i Augustana-församlingen. Här vaknade med ny kraft

tanken på prästkallet. På dr C. J. Petri tillrådan ingick Norén år 1894 vid Gustavus Adolphus College och avlade mogenhetsexamen med goda betyg år 1900. Hösten samma år inskrevs han vid Augustana teologiska seminarium och prästvigdes

i Paxton i juni 1903 på kallelse till Kennedy–Emmaus-pastoratet i Kittson county, Minn.

Pastor Norén betjänade följande församlingar: Kennedy–Emmaus, Minn., 1903–1905; Bethesda, So. St. Paul, Minn., 1905–1909; St. Paul-församlingen, St. Paul, Minn., 1909–1924. Här nedlade han ett synnerligen drygt arbete under kyrkobygget år 1923. Från 1924 till 1927 tjänade han som stadsmissionär i Minneapolis. Hans intresse för den inre missionen visade sig ock däri att han var en bland stiftarna av "The Lutheran Inner Mission Society" i tvillingstäderna. Han var också medlem av styrelsen för Minnesota College och någon tid dess sekreterare. År 1927 flyttade han till Port Wing, Wis., och avled där den 2 nov. 1928.

Pastor Norén var sedan 1903 gift med Amanda E. Olson från St. Paul, Minn., och hade med henne tre barn, av vilka tvenne leva och med modern sörja faderns och makens bortgång.

Begravningsgudstjänst hölls i Port Wing och leddes av pastor N. A. Nelson. Därpå fördes stoftet till St. Paul, där åter begravningsgudstjänst hölls. Doktorerna C. J. Carlson och Frank Nelson talade om tacksamhet och erkännande vittnande ord; pastor E. A. Peterson, en klasskamrat, uppläste ett poem som ett vännens tack och farväl; pastor Constant Johnson talade över Matt. 5: 18 och pastor D. J. Laurence, också en klasskamrat, tolkade trösterikt orden i Joh. 17: 24.

Det låg intet själviskt småsinne i pastor Noréns ämbetsgärning. Han var en Nathanaelsjäl, i vilken icke fanns något svek. Från barndomen förvissad om Guds kallelse, ehuru sen att

träda i tjänsten, gav han sina lekamliga och andliga krafter odelat i Mästarens tjänst. Det förunnades honom också en tjugofem års tjänstetid. Hans prästerliga gärning vilade på rika personliga erfarenheter i livets och Andens skola. Hans predikan blev därför personlig, direkt och praktisk. Han ställde det kristliga livets ideal högt, men de krav han ställde på andra hade han först ställt på sig själv. Han ägde missionärens nit och ömmade för själarna. Han tog sitt kall på allvar, ty han hade icke lätt kommit till det. Han var ödmjuk och enkel och kunde icke tåla pretentioner och översitteri. Han verkade flitigt medan dagen varade, såsom hade han varit medveten om att natten skulle snart komma. Därför skall han också säkerligen undfå den trogne tjänarens lön, men allt av nåd.

Frid över hans minne! O. N. O.

A. M. Broleen

PASTOR ANDERS MAGNUS BROLEEN föddes i Frödinge församling, Småland, den 15 nov. 1855. Till Amerika ankom han 1873. Hans första hemort i d ettaland var Jamestown, N. Y., som ock blev hans sista. Den djupgående andliga väckelse, som ägde rum inom församlingen i nämnda stad år 1876, utmärkte en vändpunkt i hans liv. Tillsammans med tre andra unga män, vilka voro barn av samma väckelse, lät han på hösten följande år inskriva sig vid Augustana College med

prästämbetet som mål. Han prästvigdes vid synodalmötet i Andover, Ill., den 22 juni 1884. Hans första verksamhetsfält var pastoratet Manson–Pomeroy, Ia. Han har dessutom betjänat följan-

de församlingar: Kiron–Odebolt, Ia.; Ahlsborg–Dalesburg, S. D.; Longmont, Colo.; Boulder, Colo.; Brocton–Dunkirk, N. Y.

Under senare tiden av sin levnad var han ej, på grund av kroppslig svaghet, stadd i aktiv

tjänstgöring, utan hade sitt hem hos anhöriga i Jamestown, där han ock avsomnade i tron på sin Frälsare den 12 nov. 1928. Hans maka hade ungefär ett år tidigare fått hembud. Vid sitt frånfälle hade han uppnått en ålder av 73 år och tjänat som pastor inom vår synod i 44 år.

Pastor Broleen var en trogen och nitisk Herrens tjänare. Han var en gärna hörd ordets förkunnare. Hans predikan var väckande, värmande och trosstärkande. Han var en utmärkt själasörjare, som ej tvekade att tala med sina församlingsmedlemmar om deras förhållande till Gud och som nitälskade för deras frälsning. Han var en ädel personlighet. Med sin av Guds nåd helgade karaktär, med sitt broderliga umgänge och med den trohet, varmed han städse sökte utföra sin kallelse, har han lämnat efter sig ett dyrbart minne. Och förvisso har han av sin Herre nu fått mottaga trogna tjänares saliga nådelön. Han efterleves av tre söner, två döttrar och två bröder.

Frid över hans blida minne! C. A. L.

Anders Kinell

DR ANDERS KINELL föddes i Kila socken, Värmland, Sverige, den 2 april 1847. Hans föräldrar voro bonden Nils Anderson och dennes hustru Britta. Det var ett allvarligt läsarehem, i vilket han uppväxte. Vid fem års ålder fick han åtfölja sin äldre broder till folkskolan en

termin. Sedan fick han under sina föräldrars tillsyn mottaga tre månaders privat undervisning. I hemmet fick han lära sig mycket utantill ur bibeln och psalmboken, något som kom honom

väl till pass, när han blev präst. En tid vistades han hos pastor G. D. Sillén vid Billingsfors bruk i Dalsland. Senare tillbragte han ett och ett halvt år vid Johannelund, Stockholm, under den store Waldemar Rudins ledning. Efter ett längre avbrott mottog han ett halvt år privat undervisning i Stockholm med tanke på att sedan fortsätta vid

Johannelunds missionsinstitut. Men nu indrogs han med tusende andra i den starka emigrantströmmen, och så finna vi honom och hans äldre broder i St. Paul, Minn., år 1869. Inom kort begåvo de sig till Värmlandskolonien Stockholm, Wis. Här förlorade han genom döden helt hastigt sin broder. Under åren 1870–1875 uppehöll han sig några terminer vid vårt läroverk i Paxton, Ill. Vem som styrde hans steg dit, är oss obekant, men troligtvis var det pastor Eric Norelius, som vid den tiden brukade predika nu och då i Stockholm, Wis.

År 1875 företog han en resa till det gamla hemlandet, men återvände till Amerika redan följande år och stannade här till 1878, då han åter reste till Sverige. Den 23 sept. 1879 äktade han den präktiga kvinna, som blev hans stöd under livets många slitningar, nämligen Helena Christina Erickson från Ånimskog, Dalsland, en syster till framlidne pastor J. E. Swanbom. I januari 1881 reste han ensam till Amerika för att fullborda sina studier vid vårt läroverk och prästvigdes följande år på kallelse till en grupp av församlingar i Pennsylvania, då han sände efter sin familj.

Kinell har betjänat följande församlingar: Wilkes-Barre, Sugar Notch, Antrim och Arnot, Pa., 1882–1884; Pierson, Fla. (som han stiftade), 1884–1887; West Salem, Frideborg och Falun, Nebr., 1887–1891; Fridhem, Nebr., 1889–1895 (de två första åren betjänade han även sitt förra pastorat); Efraim, Sister Bay, Ellison Bay och Juddville, Wis., 1895–1898; Chicago, Ill. (utan permanent kallelse), 1898–1899; Templeton, Calif., 1899

–1909; Buffalo, Minn., 1909–1910; Victor, Colo., 1911–1912; Berkeley, Calif. (som han stiftade), 1912–1917, eller tills han vid 70 års ålder drog sig tillbaka från aktiv tjänstgöring. År 1918 tjänstgjorde han dock som tillfällig resepredikant i Canada. Sedan 1912 ha pastor och fru Kinell bott hos sin son, Nels Kinell, en hög ämbetsman i Southern Pacific järnvägsbolagets tjänst, med kontor i San Francisco, Calif.

När solen dalades lördagskvällen den 24 nov. 1928 och kastade sitt trolska sken över den "Gyllene Porten", som lätt kan ses från det Kinellska hemmet i Berkeley, sände hon sin avskedshälsning till den åldrige andlige kämpen, som nu höll på att skriva sin slutvers i sitt livskapitel, och när hon gömt sitt röda klot bortom Stilla havet, hade dr Kinells ande tagit sin flykt mot ljusets sälla rymder, varest ingen solnedgång äger rum. Hans sista hörbara ord voro: "I Kristi sår jag somnar in", en värdig avslutning på ett helgat, välsignelserikt liv.

Begravningsgudstjänst hölls den 26 november i den kyrka han varit med om att uppföra i Berkeley.

Närmast sörjande äro den trogna makan, sju barn och fyra barnbarn. Barnen äro: fru G. A. Fahlund, Rock Island, Ill., Nels, Elaine, Marie, Helen och Ruth Kinell samt fru A. R. Olson, alla i Berkeley, Calif.

År 1926 hedrades pastor Kinell av sin Alma Mater med lärdomsgraden teologie doktor. Han satt inne med stor naturlig begåvning, ägde ett mer än vanligt gott minne, ett rikt lager av ve-

tande och en stark hälsa, som stod honom bi till livets slut. Han var i besittning av en ledig penna, som brukades flitigt. Hans predikningar voro gedigna, men vanligen alltför långa. Hans hem var ett fridens och gästvänlighetens hem. Han älskade sång och musik och skattade högt skolbildning, så att han vid långt framskriden ålder lät sig inskrivas vid statens universitet, där han studerade bibelns grundspråk.

Hemma hos Herren skola lösas alla livets dunkla gåtor, som hos oss framkallat veklagan och tårar utan tal.

Tack för vad du varit och för vad du gav!

J. A. E–L–D.

John A. LeVine

EFTER en lång och verksam levnadsbana kallades pastor J. A. Le Vine till vila hos den Mästare, han så troget tjänat. Han tillhörde ej egentligen pionjärtiden, men hans tid föll bra nära denna, och han var såsom en föreningslänk mellan pionjärtiden och en senare tid — vår tid. Med hans bortgång har en from, trogen och samvetsgrann Herrens tjänare gått ur tiden, och sådana lämna spår efter sig.

Pastor Le Vine var född i Säfsjö, Närike, Sverige, den 10 febr. 1847. I sagda församling tillbringade han sina barna- och ungdomsår, bevistade folkskolan och efter konfirmationen lärde sig smedyrket. Men Herren hade utsett honom

för ett annat kall. År 1873 for han till Förenta staterna, och kort därpå inskrevs han i Augustana College för att bereda sig för det heliga predikoämbetet. Efter fullbordade studier i college och

seminariet blev han på kallelse från församlingen i Rush Point prästvigd på synodalmötet i Des Moines, Iowa, den 20 juni 1880.

Helt kort efter sin prästvigning förenades han i äktenskap med fröken Okerström, och detta lyckliga äktenskap välsignades med flera barn,

av vilka endast tre — två flickor och en son — överleva honom. Efter några års tjänst i Rush Point antog han kallelse till Cokato. Här verkade han i tjugotvå år till mycken välsignelse. Här nedlade han sin bästa kraft och lämnade djupa märken efter sig. Från Cokato flyttade han till Marine, sedan till Princeton, Rush City, och hans sista pastorat blev Bayport–White Bear Lake — alla inom Minnesota-konferensen.

Omkring sex år sedan drog han sig undan från aktiv tjänstgöring och bosatte sig då i Anoka, där hans dotter och svärson bodde. Helt nära intill dem köpte han sig ett hem och här till bringade han sina sista år i stilla ro och lugn i skötet av de sina, till dess den sjukdom bröt in, som lade honom i graven. Han var sjuk i nio dygn, och så kom förlossningens timma. Under sina sista stunder, såsom under livets arbete, höll han sig stilla hos den Frälsare, som hade förlossat honom från synden och givit löfte om arvslott bland de heliga. Under frid och fröjd for han hem till härlighetens land. Vid sitt frånfälle den 20 dec. 1928 var han 81 år, 10 månader och 10 dagar gammal.

Begravningsgudstjänst hölls i Cokato den 22 december, varvid pastor Swan Johnson predikade på svenska med ledning av 1 Pet. 5 : 4, och pastor P. A. Mattson på engelska med ledning av 2 Tim. 4: 7, varefter pastor Paul Erickson talade något över Joh. 17: 24. Därpå höll församlingens pastor, J. A. Wagner, personalia och uppläste sorgeresolutioner. Därpå fördes stofthyddan ut till den vackra kyrkogården utanför Cokato. Dagen

var strålande skön, och en stilla frid vilade över nejden. Det var som om själva naturen hade sagt: En fridens man har gått ur tiden till evig ro och vila hos Fridsfursten. Så hade pastor Le Vine kommit till sitt forna hem för att där finna ro och vila till uppståndelsens morgon.

Pastor Le Vine tillhörde den pietistiska skolan. Sant kyrklig, ville han ock att kristendomen skulle visa sig i det alldagliga livet. Han var en god predikant. Ett fridens budskap frambar han, och detta budskap vittnade om att bäraren satt inne med den frid, som detta budskap bringar. Då pastor Le Vine predikade, vilade en stilla frid och gläjdje över hans anlete. Somliga tyckte att han var alltför glad, men det var friden som återspeglade sig i hans anlete. Han var ock stark som själasörjare.

Under en julhögtid hade den, som tecknar denna runa, tillfälle att tjäna som hans medhjälpare i den ena av hans församlingar — North Crow River, och ofta foro vi tillsammans till de skilda mötena i rotarna. Under dessa färder talade han om sina erfarenheter såsom pastor, och av de minnen, som han framkallade, fick jag det intrycket, att han var en rätt herde, som ömmade för själarna. Det var mig en verklig glädje att få höra om erfarenheter han gjort som själasörjare. Av dessa minnen fick jag det intrycket, att han i början av sin pastorala bana hade åtskilligt att kämpa med, ty många och grova synder gingo då i svang.

Pastor Le Vine var mycket lyckad som pedagog. Det var en lust att höra honom katekisera. Sär-

skilt lyckad var han i utläggningen av episteltexterna, och glädjande var det att höra honom förkunna, huru själen frigöres från lagen och införsättes i Guds älsklige Sons rike. Han var en evangelist i ordets rätta betydelse. Det ligger ju i sakens natur att han ej frågade efter de nymodiga idéerna i teologiens värld. Guds ord, tolkat i dess rätta belysning, var honom nog, och härifrån ville han ej vika en hårsmån.

Rättfram i sitt väsende mot andra, ville han finna samma sinne hos sina medmänniskor, och det gav anledning till lidande för honom, om han märkte, i synnerhet hos sina ämbetsbröder, att någon avvek från denna goda regel människor emellan. Han var en trofast vän och svek aldrig någon, som förblev Herren trogen. Sådan är ju den sanna kristendomen, och sådan väntar den att finna sina sanna bekännare. Det är ju klart, att sådana människor lämna ett kännbart tomrum efter sig. Kristi kyrka saknar sådana män.

Frid över pastor John A. Le Vines minne!

P. A. M.

A. P. Monten

SÖNDAGEN den 23 dec. 1928 meddelade telegrafen att dr Montén på morgonen stilla och fridfullt insomnat, efter en lång och verksam arbetsdag. Få personer inom vårt samfund ha gjort en sådan insats på alla områden som han. Född i Solberga, Småland, den 8 nov. 1844, fick han tidigt göra bekantskap med fattigdom och nöd

och måste någon tid förtjäna sitt uppehälle såsom vallgosse. Senare fick han komma till någon släkting i eller nära Växiö. Under denna tid blev han vederbörligt konfirmerad i Växiö domkyrka.

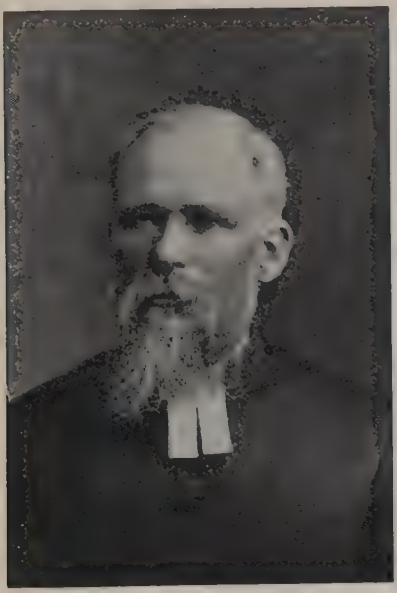

Hos honom låg håg för att få studera, men hans fattigdom gjorde detta synbarligen omöjligt. Den småländske vallgossen såg dock inga omöjligheter i förverkligandet av sina ungdomsdrömmar, och huru han nu ombestyrde det, finna vi honom omsider som elev vid folkskollärareseminariet i

Växiö. Säkerligen hade det stora behovet av skollärare och präster bland de till Amerika utvandrade landsmännen sporrat honom till att bereda sig till tjänst bland dem. Vi finna honom därför, möjligen på dr Fjellstedts eller andras tillrådan, på väg till landet i väster 1866 med Chicago som mål. Här blev han väl mottagen av pastor Erland Carlsson, som i den unge och eldige skolläraren såg en lovande vingårdsarbetare inom Augustanasynoden, och fick anställning inom församlingarna i Indiana och särskilt i Chicago. Här kom han nu i närmare beröring med pastor Carlsson, som i honom omsatte en del av vad han själv var. Vid denna tid susade en Andens pingstvind genom församlingen, och det var därunder som Montén kom till djup erfarenhet av synd och nåd samt visshet om barnaskap. År 1873 inskrevs han vid det engelska lutherska seminariet i Philadelphia och genomgick där en fullständig treårig kurs samt kom i beröring med de stora andar, som då funnos inom den engelska lutherska kyrkan.

Men Montén hängav sig icke ensamt åt studier, utan han var desslikes en flitig hemmissionär inom New York, Delaware, Connecticut, Rhode Island och Pennsylvania. Allestädes grundades missioner och stiftades församlingar, vilka ännu äga bestånd. År 1875 inlade han begäran om ordination på kallelse av Sions-församlingen i Philadelphia, som han stiftat. Denna begäran beviljades. Jämte skötandet av församlingen fortsatte han sina studier i seminariet.

Men Montén skulle inte utföra sin livsgärning i östern eller i Chicago, utan i Minnesota. Man

ansåg honom äga förutsättningar som en framgångsrik skolman, och därför erhöll han år 1877 kallelse som lärare vid Gustavus Adolphus College. Han avböjde dock denna kallelse och antog kallelse till Första församlingen i St. Paul, Minn. Här öppnades för honom fält, som lämpade sig utmärkt för hans begåvning och läggning. Först tillbyggdes kyrkan, men även som sådan blev den snart för liten. Senare uppfördes en ny, mera ändamålsenlig kyrka. Han grundade ock en sjukvårdsanstalt, som med tiden utvecklade sig till Bethesda hospital. Han insåg ock behovet av en tidning, som kunde föra vår kyrkas talan, och så kom genom hans bemedling *Skaffaren*, som senare uppgick i *Minnesota Stats Tidning*, till stånd. Vidare upptog han kolonisationsverksamhet och förhjälpte därigenom många landsmän att skaffa sig hem i den bördiga Red River-dalen samt i många andra delar av staten och i Wisconsin.

Efter ett tioårigt rastlöst arbete i St. Paul flyttade han till Superior, Wis., och verkade där åren 1888–98. Här byggdes kyrka och prästhus. Även fortsattes kolonisationsarbetet i närheten, församlingar stiftades och kyrkor byggdes i Mahtowa och Atkinson, Minn., samt i Poplar, East End och South Superior. Allestädes förhjälpte han församlingarna till egendom och tillsåg att de blevo skuldfria. Då krafterna började svika, reste han till västkusten för att söka vila. Dock gav vilan honom ingen ro, och snart finna vi honom i selen igen, denna gång som pastor i Maple Cheyenne, N. D., där han kvarblev till 1904. Därifrån reste han till Hopkins, Minn., varest han uppförde pas-

torsboställe. Men vistelsen där blev kort. Så tillträdde han sitt sista pastorat, Immanuelsförsamlingen i Traverse county, varest han förblev i femton år, eller tills han uppnått en ålder av 75 år, då han utträdde ur aktiv tjänstgöring efter att ha tjänat samfundet som präst i fyrtiofyra år. Med maka flyttade han då till sin i Duluth bosatta dotter, mrs D. Clough, och senare till Minneapolis, varest de tillhörde Augustana-församlingen.

Begravningen hölls, enligt hans önskan, i Första församlingens i St. Paul kyrka den 26 december. Pastor C. O. Swan höll likpredikan med ledning av Matt. 25: 21, och dr J. A. Krantz, som längre än någon annan stått i nära beröring med den hänsovne, uppläste personalia över honom. Pastor J. W. Johnson frambar en hälsning med ledning av Matt. 24: 46. Övriga pastorer som deltogo vid detta tillfälle voro doktorerna P. A. Mattson, C. J. Carlson, G. Rast och L. P. Bergström.

Dr Montén inträdde i äktenskap med sin efterlämnade maka Selma, fd. Sanborn, den 11 dec. 1876. Han sörjes därjämte av döttrarna Esther (fru doktorinnan A. F. Elmquist), Lilly (fru D. Clough) samt sönerna advokat William och Albin.

Med sin rika och allsidiga begåvning var dr Montén en betydande kraft inom vår kyrka. Han var outtröttlig i och för hennes väl. Han omfattade alla hennes intressen och var en osviklig samfundsvän. Han var begåvad med klar blick och handlingskraft. En god, allvarlig och bekännelsetrogen predikant, var han gärna hörd. Han var en öm make och fader, och han var lycklig i

sitt hemliv. Såsom vän och förtrogen var han osviklig, men han tålde ej intriger och orättvisor. Han beklädde många förtroendeuppdrag på en mängd styrelser och utskott. Synoden gav erkännande åt hans insats i samfundet därigenom att vårt gemensamma läroverk 1920 tilldelade honom teologie doktorsvärdigheten. Frid över hans minne!

J. A. KRANTZ.

O. J. Arthur

PASTOR OSCAR J. ARTHUR föddes i Bernadotte, Minn., den 16 juni 1883. I detta gamla nybyggaresamhälle växte han upp och fick göra bekantskap med nybyggarelivets prövningar, sorger och fröjder. Hans föräldrar voro gudfruktiga och fromma, och de gåvo den unge sonen en sant kristlig uppfostran, som vidare fördjupades och utvecklades under trogna herdars andliga vård inom hans hemförsamling. Här lades grunden till hans sant kristliga karaktär, som gick på djupet, även om han eljest var av en godmodig och lycklig läggning i sitt sätt att vara, och där gavs en underström av innerlig pietet, som värmde alla, med vilka han kom i beröring.

Efter avslutad skolgång i hemstaden inskrevs han som elev vid Gustavus Adolphus College, varest han avlade mogenhetsexamen 1905. Efter genomgången kurs vid vårt teologiska seminarium prästvigdes han vid synodalmötet i Chicago, Ill., 1908. Hans första pastorat var Clear Lake–Gibbon, Minn.,

som han betjänade åren 1908–1911. Sedan i aug. 1911 har han förestått Immanuels-församlingen i Mankato, Minn. Här avled han helt plötsligt och

oväntat den 5 jan. 1929 i en ålder av 45 år, 5 månader och 19 dagar.

Arthur var framför allt pastor och tillvann sig som sådan sina församlingsmedlemmars aktning, förtroende och kärlek. Själars frälsning låg tungt på hans hjärta. Detta lade hans kraftiga förkunnelse från predikstolen tydligt i dagen. Och den

skall säkerligen följas av en rik evighetsskörd. Men han satt ock inne med goda ledareegenskaper, som blevo fruktbärande inom både församling och samfund. Han var en mycket betrodd och anlitad pastor. Så var han vid sitt frånfälle Minnesota-konferensens vice president och sekreterare i dess verkställande kommitté; ordförande i konferensens "Student Aid Fund"; ledamot i synodens finansutskott; medlem av styrelsen för Gustavus Adolphus College och ordförande för Mankato-avdelningen av Red Cross Society. Tidigare hade han tillhört styrelsen för den lutherska bibelskolan i St. Paul, Minn. Han var djupt intresserad i hemmissionsverksamheten, och under flera år plägade han tillbringa sina ferier på konferensens missionsfält.

Arthur var utrustad med mer än vanligt stora gåvor i fysiskt såväl som intellektuellt hänseende. Han ägde ett ovanligt gott förstånd, en klar och nykter blick på förhållandena i samhälle och kyrka, god omdömesförmåga, färdighet att raskt och klart utreda och framställa sina tankar och begrepp. Han var den borne talaren, till vilken man lyssnade. Kraftigt, eldigt och övertygande var hans ord, som därför ofta blev det avgörande. Han drömde om stora ting för vår kyrka och trängde städse framåt under förtröstan på Guds bistånd och vårt folks välvilja. Hans nit var korsfararens, och han arbetade dag och natt för att uppnå det mål, som hägrade för hans blick. Allt detta lände vår kyrka och särskilt Minnesotakonferensen till fromma.

Älskligast visade han sig i sitt hemliv. I likhet med Luther var han idel solsken i familjekretsen. Städse låg hans barns och trogna makas väl honom ömt om hjärtat. Bland sina barn var han som ett barn, och det var just detta älskliga karaktärsdrag som var det i dagen mest framträdande vid hans hastiga uppbrott från familjekretsen, en oförlikneligt vacker tavla, som för minnet skall framstå i allt större skönhet allt efter som åren fly.

Den hänsovne vilar sig nu efter ett ovanligt verksamt, fulländat liv. Från mänsklig synpunkt sett var detta kort, men det var rikt på innehåll i Guds och kyrkans tjänst. Han verkade ej för snöd jordisk vinning och fåfänglig ära, utan för de eviga värden, som förbliva, och för odödliga själars räddning. Länge skall han därför fortleva bland oss i oförgätligt minne. Och över hans tysta vilokammare ljuder det stora ordet: "Saliga äro de som dö i Herren härefter. Ja, säger Anden, de skola få vila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem." O. J. JOHNSON.

A. P. Fors

ANDERS PETER FORS härstammade från ett välbärgat bondehem i Västra Tollstads församling, Östergötland. Han föddes därstädes i byn Forsby den 18 dec. 1860. En 19-årig yngling kom han till Amerika på våren 1880. Här antog han tillnamnet Fors efter födelsebyn. (Faderns namn var Anders Peterson.) Med lust och anlag

för studier lät han på hösten 1881 inskriva sig som studerande vid Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn. Efter tre års studier därstädes och tre års vid Augustana i Rock Island, avlade han mogenhetsexamen på våren 1887. Han till-

bringade åren 1887-1888 såsom lärare och föreståndare vid Augustana Academy, Salt Lake City, Utah, samtidigt som han tjänstgjorde som missionär bland mormoner. Skolåret 1888-1889 tillbragtes vid Augustana teologiska seminarium,

och blev han vigd till luthersk pastor vid synodalmötet i Moline, Ill., i juni 1889.

När och huru A. P. Fors kom till medvetet trosliv i förening med Herren, är ej känt, icke heller när tanken på att ägna sig åt Kristi och kyrkans tjänst först kom till stånd, men troligen skedde detta före ankomsten till St. Peter. Kamrater från skoltiden bära honom nämligen det vittnesbördet, att han städse ivrade för sina medmänniskors frälsning, var en flitig deltagare i bönemöten och andliga sammankomster, vilka han ock uppmuntrade både med tal och sång. Hans kristendomsliv kännetecknades ock av innerlighet, barnaförtröstan och trosglädje. Hans predikningar voro alltid en fulltonig framställning om synd och nåd, de voro praktiska med personlig tillämpning på den enskilde och på vår tid. Bibelkristna tröttnade ej att lyssna till honom.

A. P. Fors var hela sitt liv en flitig och framgångsfull student, till stor del på egen hand. Han erövrade magistergraden (A.M.) vid Augustana College 1894 och filosofie doktorsgraden vid Chicago universitet 1904.

Såsom pastor har dr Fors betjänat Bethlehemsförsamlingen i Wahoo, Nebr. (samtidigt var han lärare i kristendom vid Luther College), 1889–90; Immanuel, Rockford, 1890–91; Första, Geneseo, Ill., 1891–99; Bethel, Chicago, 1899–1927; och tillfälligtvis Nebo, Chicago, 1927–28, samt Bethlehem och Immanuel i Detroit 1928–29. Inom den senare församlingen fick han genom döden avsluta sitt herdekall den 14 jan. 1929 efter en levnad av 68 år och 27 dagar.

Större delen av sin prästerliga verksamhet fick dr Fors nedlägga i Bethel-församlingen i Chicago — en tid av tjugoåtta år. Också utvecklades denna församling under hans ledning från en oansenlig missionsplats till en församling på nära 1,000 kommunikanter. Kyrka och prästhus byggdes och betaltes, och församlingen fick bliva moderförsamling och släppa till medlemmar åt flera angränsande församlingar.

Angående dr Fors som församlingslärare må tilläggas, att han var outtröttlig i att uppsöka landsmännen i deras hem och inbjuda dem till medlemskap i församlingen och att han var trägen i att besöka medlemmarna, särskilt de sjuka, och hålla andaktsstunder med dem. Han iakttog alltid en helgad vandel och var vänlig, trofast och sympatisk i umgängeskretsen. Han var en öm själasörjare. I sorgehus och vid båren voro hans ord alltid tröstande och upplyftande. Många sörjande hava hans ord i kär hågkomst.

Dr Fors' livliga och verksamma ande gjorde att hans intresse ej centraliserade sig inom församlingen. Han var en av initiativtagarna i upprättandet av en sjukvårdsanstalt i Englewood, en av ledarna i anskaffandet av den svenska kyrkogården Oak Hill, en av befordrarna för upprättandet av ålderdomshemmet å Stony Island ave., annan verksamhet att förtiga. Konferens och synod påkallade ock hans insats, tid och inflytande för officiella värv. Förutom styrelsemedlem och ordförande för konferensens barmhärtighetsverksamhet var han en tid medlem och sekreterare för styrelsen för Augustana Hospital, medlem och sekreterare för styrelsen för Augustana College

och teologiska seminarium samt medlem och kassör för synodens hednamissionsstyrelse. Såsom en ringa erkänsla av hans insatser för det allmännas väl förärades honom vid skolavslutningen å Augustana College år 1924 hederstiteln teologie doktor.

Under all den lärdom som dr Fors förskaffade sig, den framgång han rönte i sitt arbete och de förtroendeuppdragf som han mottog, förblev han alltid samme ödmjuke, broderlige vän, lika mot alla. Han sökte ej egen utmärkelse, men vad som lades på honom sökte han redligt och troget utföra. Han är sörjd och saknad inom brödrakretsen samt inom de kretsar där han verkat.

Dr Fors var två gånger gift, första gången med Ada Emelia Toline från Moline, Ill. Detta äktenskap ingicks den 24 aug. 1889 och upplöstes med döden den 19 okt. 1912. Det andra äktenskapet ingicks den 22 sept. 1914 med Hannah Desideria Johnson, även hon från Moline. Även hennes ögon fick den käre brodern sluta i döden — den 3 nov. 1926.

Dr Fors var aldrig särdeles stark till hälsan, men hans idoghet och starka viljekraft parad med försiktighet i levnadssätt gav honom kraft och spänstighet. De stora prövningar och sorger han gång efter annan fick genomgå kunde dock ej annat än nedbryta den bräckliga hyddan. Ett av de sista uttrycken som gick över hans läppar var ett trosvisst: "Nu får jag gå hem".

Närmast sörjande äro sonen Adolph i första giftet och dottern Ruth i det andra. Dr Fors sörjes ock av tvenne systrar med deras familjer

i Jamestown, N. Y., samt av en broder med familj och åtskilliga brorsbarn i Sverige.

P. MARTINSON.

Nels Johan Forsberg

PASTOR NELS JOHAN FORSBERG föddes i Persberg, Värmland, den 25 juli 1855. Hans föräldrar voro Jonas Forsberg och hans hustru Lovisa. Fadern hade anställning vid gruvorna i Persberg och hade gott anseende. Han var en noggrann och självständig man, karaktärsdrag, som bleva mycket utpräglade hos hans son. Modern var en religiös kvinna, arbetsam och god. Av henne lärde sonen de första stegen på Guds vägar.

I folkskolan vart Nels en ledare bland pojkarna och lärde där allt som den skolan hade att meddela. Sedan kom han till en lantbruksskola vid Råshult nära Jönköping, Småland, där han lärde känna många män av betydenhet samt att se sitt fädernesland i större skala än dittills. Världen växte i Forsbergs inre och därmed även önskan att bättre lära känna den. År 1875 erhöll han, vid 20 års ålder, avgångsexamen från Råshult, och nu gällde det att bestämma vad han skulle bli. Han bestämde sig för sjömansyrket, tog hyra på ett norskt fartyg, seglade på haven i tre år, såg många främmande länder och beslöt sig slutligen för att resa till Amerika.

Hit kom han 1880 och till Augustana College 1885 för att fortsätta sina studier, vilka snart ledde honom till tanken på att bliva präst.

Vid Augustana vann han många vänner. Lärarna såväl som kamraterna tyckte om honom, och i läroverkets president, den patriarkaliske dr T. N. Hasselquist, fann han idealet för en själa-

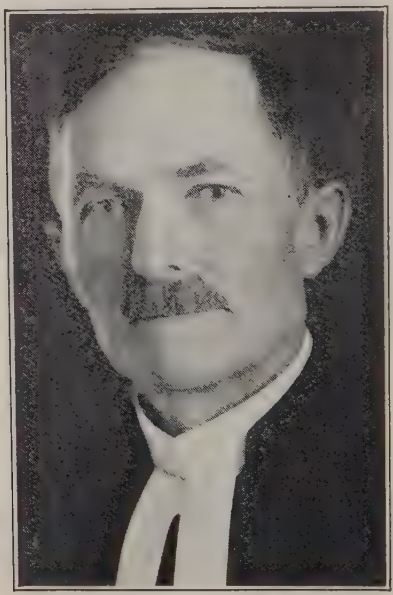

sörjare bland lutherska kristna. Detta ideal var han ock trogen under hela sitt liv såsom pastor. Redaktör Carl Kraft har väl tecknat det i *Augustana* för den 11 april 1929, där han säger om pastor Forsberg: "Till karaktären och i sitt sätt

var han ganska självständig. Han gick sina egna vägar, tänkte sina egna tankar och var alls ingen efterapare. Han var rättfram och öppen samt i hög grad självförsakande." — Vid pastor Forsbergs frånfälle skrev också tidningen *Västkusten* om honom: "Pastor Forsberg var till karaktären en enkel och rättsinnad prästman, som icke var rädd att utföra vad arbete som helst, när så fordrades." — Dessa karaktärsdrag utmärkte honom ock såsom student, och därför tyckte varje ädel människa om honom.

År 1890 blev han prästvigd på kallelse från McKeesport, Pa., och blev sedermera efter vartannat pastor i Braddock, Pa.; Buffalo, N. Y.; South Bend, Ind.; Calumet, Mich.; Zion, Rock Island, Ill.; Great Falls, Mont. Slutligen blev han sjömansmissionär i San Francisco. Han avled tisdagen den 26 mars 1929 i en ålder av 73 år och 8 månader.

Pastor Forsberg var gift med Elin Sofia Lindahl från Motala, en ädel kvinna, som var sin mans trogna hjälparinna i allt hans arbete och som med kärleksfull ömhet stod honom bi och vårdade honom till det sista Sex barn voro dem givna, fem döttrar och en son, vilka alltid varit sina föräldrar till fröjd och uppmuntran. Deras hem var ett av de lyckligaste, och i kretsen av de sina hade pastor Forsberg alltid sin största glädje.

Pastor Forsberg var en god predikant och en ädel själasörjare. Han beredde sig alltid väl för alla sina predikningar och tal. Man tröttnade aldrig på att höra honom. Han var en begåvad talare, och med hans psykologiska läggning var

det aldrig svårt för honom att finna de rätta uttrycken för vad han ville säga. Han förstod människorna, och de förstodo honom, då han framställde Guds ord och talade till dem såsom medlemmar av den kristna församlingen. Han ägde en underbar förmåga att visa dem till Gud och att varna dem för farorna på vägen — ej minst för fienderna i deras eget hjärta. Han kände till människors svaghet och hade medlidande med sina bröder.

Men han var också duglig i allmänna värv. Såsom medlem av direktionen för Augustana College och teologiska seminarium tjänstgjorde han i egenskap av sekreterare, och det är än i dag ett nöje att se igenom de protokoll och rapporter som han skrev. Det är reda och ordning i dessa handlingar.

Pastor Forsberg ägde ett betydande förråd av samlad kunskap och var alltid intresserad i tidens frågor. År 1901 tog han A.M.-graden och förliden vår, innan man i Rock Island visste om hans avgörande sjukdom, var man i beredskap att *honoris causa* giva honom teologie doktorsgraden såsom erkännande för hans trogna arbete och värdefulla tjänst inom samfundet. Herren flyttade honom emellertid ifrån arbetsfältet snarare än man hade väntat och så måste den tillärnade hedersbevisningen *utebliva*. Han fick en annan högre upp. Matt. 25 : 21.

Pastor Forsberg verkade hela dagen med oförminskad iver och pliktkänsla, och när kvällen kom, gick han till vila. Vi som kände honom

skola alltid vara tacksamma för vad han var och för vad han gjorde.

"Den som har i Kristus levat,
han får ock i Kristus dö.
Tiden lik en stormig sjö
bakom den, som seglen revat,
brusar fjärran mer och mer,
då han himlastranden ser."

Sv. ps. 482: 5.

Vid begravningen visade sig sorgen och förlusten, men även hoppet och tron. Tröstande föllo orden, och så överlämnades stoftet åt griften och vilan. Anden hade återvänt till Gud igen, som hade givit honom. S. G. YOUNGERT.

Johan F. Ahlin

DÅ någon av pastor Ahlins anhöriga kort före hans hädanfärd läst Ps. 121: 1–2 för honom, sade han: "Detta tror jag fast och visst på". Han hade då varit sjuk i fem veckor och väntade ej att tillfriskna. Under en gudstjänst blev han så sjuk att han måste föras hem från kyrkan, och han kom sedan aldrig upp från sjuklägret. Hembudet kom den 21 april 1929. Kräfta och lunginflammation nedbröto den kraftiga gestalten. Till en tillgiven vän sade han: "Jag fick dock vara i selen till det sista".

Pastor Ahlin föddes i Västby, Västergötland, den 5 sept. 1864. Vid läroverket i Skara och i all synnerhet i föräldrahemmet erhöll han en god fostran. Tidigt kände han inom sig håg att ägna sig åt herdekallet. Strax efter sin hitkomst 1891

lät han inskriva sig vid Augustana College och teologiska seminarium. Efter att ha genomgått den föreskrivna kursen ordinerades han till det heliga predikoämbetet vid synodalmötet i Moline 1893.

Han har betjänat följande församlingar: Centerville och Keokuk, Ia.; St. Louis, Mo.; Swede Valley, Ia.; Longmont, Boulder och Ryssby, Colo.; Pueblo, Colo.; Osage City, Kans., samt Greeley och Ault, Colo. Han tjänade även som Kansas-

konferensens kassör under en lång följd av år. Vid sitt frånfälle var han 64 år, 5 månader och 16 dagar gammal. Han hade då varit pastor i nära trettiosex år.

Hans distriktsordförande giver honom det vitsordet, att "han var en trogen herde, som nitälskade för själars frälsning. Hans predikningar voro fulla av kraft och känsla och vittnade om djup insikt i Guds ord och förtrogenhet med människohjärtats egendomligheter. Hans schartauanska fostran i hemmet bidrog till att han var renlärig, skrifttrogen och luthersk. Såsom ämbetsbroder var han tillgiven, öppenhjärtig och trevlig. På grund av sitt glada lynne vann han lätt vänner och kände sig hemma bland barnen."

Ahlin var gift tvenne gånger. Med sin första hustru, Laura Corey från Fairfield, Ia., hade han två barn, döttrarna Esther och Margret, båda lärarinnor vid statens läroverk i Colorado. Fru Ahlin avled i Longmont, Colo., 1906. År 1909 inträdde han åter i äktenskap, denna gång med fröken Hanna Swenson, vilken överlever honom tillsammans med dottern Constance.

Begravningsgudstjänst hölls den 24 april. Dr Acsell predikade på engelska över Matt. 25: 23 och uppläste personalia, undertecknad talade över Joh. 1: 21 och pastor Strömquist uppläste sorgebetygelserna.

Stoftet fördes så till Fairfield, Ia., där det vigdes till griftero bredvid den första hustrun i den Coreyska familjegraven, sedan pastor Anton Linder hållit predikan över 2 Tim. 4: 7–8.

Broder Ahlin hade sina fel såväl som andra. Hans humoristiska läggning gjorde, att han lätt missuppfattades. Rättfram i sina omdömen och noga om sanningen, for han hårt ut nu och då mot det som han ansåg bestraffansvärt. Han har nu fullgjort sitt dagsverke. Herren hjälpe oss, som äro kvar, att vara trogna vårt uppdrag och beredda att göra räkenskap för vårt fögderi!

ALFRED BERGIN.

J. A. Wagner

BUDSKAPET om pastor J. A. Wagners hastiga frånfälle väckte sorg i vida kretsar, ty han var väl känd och hade förvärvat sig en stor vänkrets såsom församlingsherde och människa. Han var en älskvärd personlighet, som vann aktning och förtroende varhelst han drog fram.

Pastor Wagner föddes i Vänge församling, Uppland, Sverige, den 6 juli 1869. Efter fullbordade studier vid metodisternas predikantseminarium i Uppsala kom han 1891 till Amerika och tjänade tjugo år inom metodistsamfundet som pastor, distriktsföreståndare och ledamot av flera styrelser. År 1911 ingick han i vår synod och prästvigdes vid synodalmötet i Chicago, Ill., 1912. Han har tjänat som pastor i Watertown, Minn., 1912–1917 och i Cokato, Minn., sedan 1917. Han har utfört ett utmärkt arbete inom sina församlingar i både inre och yttre avseende. Han innehade många förtroendeposter, i vilka han tjänade med trohet och duglighet. Han använde tiden väl och

brukade sitt rikhaltiga bibliotek flitigt. Han var en samvetsgrann pastor och en god predikant.

Som ovan antytts, kom dödsbudet oväntat. Pastor Wagner var synbarligen stark till hälsan, och

ingen hade ens någonsin sport, att han var behäftad med någon sjukdom. Han var i full verksamhet till ungefär en timme före sitt frånfälle. Dödskampen varade blott en timme. Så hade Herren hemkallat sin tjänare. Detta skedde den 9

juli 1929. Han hade då uppnått en ålder av 60 år och 3 dagar.

Pastor Wagner inträdde i äktenskap med fröken Anna Lind den 28 sept. 1893, och detta äktenskap välsignades med åtta barn, vilka nu tillika med med den efterlämnade makan sörja hans frånfälle.

Vid begravningen, som hölls i kyrkan i Cokato den 8 juli, predikade pastor Swan Johnson på svenska samt dr P. A. Mattson och pastor Rudolf Peterson på engelska. Dessutom deltogo på ett eller annat sätt pastorerna Emil Swenson, C. A. Callerström, G. S. Swensson, M. LeVander, E. A. Bongfeldt och dr E. O. Stone. Den nedbrutna stofthyddan vigdes till griftero på stadens begravningsplats av dr P. A. Mattson, därvid biträdd av övriga närvarande pastorer.

Frid över den hänsovnes minne! C. A. L.

Carl Henry Rask

PASTOR CARL HENRY RASK föddes i Yllestad, Västergötland, den 24 dec. 1883. Tillsammans med sin moder ankom han till Amerika och Swedesburg, Ia., 1897. Här fick han bevista den allmänna skolan och blev även konfirmerad 1900. Han hade stor lust att studera och gladdes innerligt, då han 1901 fick inskriva sig vid Augustana Akademi. En kallelse till Centerville, R. I., förde honom till östervåg och därmed till Upsala College, varest han avlade mogenhetsexamen 1907. Samma år inskrevs han vid vårt teologiska seminarium. Efter här fullbordad kurs prästvigdes

han vid synodalmötet i Rock Island, Ill., den 12 juni 1910. Detta skedde på kallelse av pastoratet Ridgefield Park-Union Hill, N. J., som han betjänade till 1912. Hans nästa pastorat blev Wilkes-

Barre och Sugar Notch, Pa. Här verkade han till stor välsignelse och vann allas förtroende och kärlek. I Wilkes-Barre uppfördes under hans tjänstetid ett vackert prästhus.

År 1919 tillträdde pastor Rask verksamheten inom Bethesda-församlingen i Chicago, Ill., där

en ny, vacker kyrka med kyrkväktarebostad upp fördes och början gjordes till ett nytt prästhus under hans tjänstetid. Den nya kyrkan invigdes den 22 juli 1923, till stor glädje för både pastorn och församlingen.

År 1925 antog han kallelse till Tabor-församlingen i Kane, Pa. Redan samma år påbörjades insamlandet av en jubelfond, som lyckades väl. Kyrkan ändrades på flera sätt till det bättre, och ett vackert minnesalbum, avfattat av pastor Rask, utgavs för att på ett värdigt sätt fira minnet av församlingens stiftelse. Den 20–27 juni 1926 voro stora högtidsdagar.

Pastor Rask var en kraftig och gärna hörd predikant. Han var ock en trogen herde för sin hjord. De sjuka och nödlidande vårdade och hjälpte han ömt och kärleksfullt. Han tjänade ock på olika verkställande kommittéer. Vid sitt frånfälle var han medlem av New York-konferensens budgetutskott och likaså styrelsen för ålderdomshemmet i Brooklyn. Begåvad med en präktig sångröst, tillhörde han konferensens prästkör m. fl. a. körer. Han var väl berest både i Amerika och utrikes. Han ville gärna resa till Palestina, men i stället fick han resa till det nya Jerusalem, Guds stad.

Pastor Rask höll sin sista högmässopredikan den 7 juli. Följande onsdag förrättade han en begravning. Samma dag blev han svårt sjuk. Eftersänd läkare föreskrev operation. Efter denna syntes han bättre, men så inträdde en försämring, och snart blev det klart, att hans levnadsdag var

all. Genom sin hustru sände han till alla denna hälsning: "Jesus Kristus, jag har predikat dig i livet och i döden. Korset först, kronan sedan. Vad jag predikat från predikstolen, har jag först predikat för mig själv. Jag vilar på klippan Kristus, lovat vare hans namn." Hans sista stunder voro härliga vittnesbörd om en trogen själaherdes sista afton och hemfärd. Efter att med anhöriga ha mottagit Herrens heliga nattvard avsomnade han i tron på sin dyre Frälsare den 16 juli 1929 i en ålder av 45 år, 6 månader och 22 dagar.

Pastor Rask sörjes närmast av sin efterlämnade maka, fru Esther A. Rask, fd. Bergquist, med vilken han ingick äktenskap den 2 sept. 1910. Andra sörjande äro modern och styvfadern hr och fru J. Hultquist samt tre styvbröder, svärmodern fru Amanda Bergquist, tre svägerskor, fröken Adele Bergquist, fru Adolf Bergquist och fru Joseph Bergquist, samt tre svågrar, pastorerna Adolf och Joseph Bergquist samt teol. stud. Gottfrid Bergquist.

Begravningsgudstjänst hölls i Kane den 18 juli och i Grassflat den 19 juli, varvid ett stort antal ämbetsbröder talade tröstens och hoppets ord i närvaro av stora skaror av sörjande församlingsmedlemmar och andra vänner. Hans stoft vilar i Nebo-församlingens gravgård till uppståndelsens härliga morgon. J. E. Bergquist.

Johan Seleen

UNDER detta flydda år har den siste av Kansas konferensens fäder i Herren fått hemlov och ingått i den eviga vilan. Dr Johan Seleen, som med några andra Kristi byggnadsmän lade grunden till dess Sion på den stora prärien, avled i Stockton, Kans., den 24 juli 1929. Under de sista åren har den ålderstigne församlingsherden ömt vårdats av sin dotter, fru O. S. Elvin, i hennes hem.

Johan Seleen föddes i Väse församling i det natursköna Värmland den 31 dec. 1843. Från sin tidiga ungdom hade han umgåtts med tanken att ägna sitt liv åt Herren i det heliga predikoämbetet, detta i trots av att ingen uppmuntran därtill var att vänta i föräldrahemmet. Med denna föresats i hågen gav han sig åstad först till Karlstad, sedan till Uppsala och Stockholm att genom studier rusta sig för sin livsuppgift.

År 1871 besökte dr T. N. Hasselquist, dåvarande rektor vid Augustana-synodens prästbildningsseminarium och synodens nestor, gamla landet för att intressera kristligt sinnade teologie studerande att ibland vårt folk i den stora forskningsringen bryta livets bröd. Den unge Seleen med sjutton andra jämnåriga hörsammade det macedoniska ropet från andra sidan de stora vattnen.

Han hade redan den 3 juni gift sig med Sofia Berggren, född den 4 febr. 1841 i Nyed, Värmland. Familjen anlände till Amerika på hösten 1871. Genast inskrevs han som studerande vid skolan i Paxton, och redan vid synodalmötet i Galesburg,

Ill., följande år ordinerades han till pastor i Augustana-synoden.

Hans första och enda verksamhetsfält blev

Kansas-konferensen. Han hade antagit kallelse till Mariadahl-församlingen, moderförsamlingen på detta område.

I en fängslande självbiografi, som dr Seleen författat i sin sena ålderdom, meddelar han åtskilligt av intresse från Mariadahl-tiden. Det var ett ständigt resande över de glest bebodda slätterna, för det mesta på hästrygg, till små avlägsna svenska samhällen med predikan ett par gånger om dagen. De primitiva hemmen gåvo endast ett dåligt skydd då nordanvinden med snöyra sopade obehindrat fram över de stora vidderna. Den lilla lönen, endast två hundra dollars om året, räckte knappt till, även med fru Seleens välkända förmåga som hushållerska, att förse ens det nödvändigaste för den unga prästfamiljen.

I Mariadahl-trakten verkade dr Seleen troget under fyra år, då han antog kallelse till Fremont, några mil sydväst om Lindsborg, Kans. Här nedlade han sitt egentliga livsarbete. Omedelbart efter ditkomsten började verksamheten gå framåt med raska steg. Gudstjänsterna blevo mera talrikt besökta, så att den lilla stenkyrkan ej kunde rymma åhörareskaran. En rymligare helgedom blev den brännande frågan i det lilla nybyggaresamhället. Som ofta sker i dylika fall, uppstodo delade meningar om var kyrkan skulle förläggas. Dessa utmynnade slutligen i en allvarlig församlingsstrid, som beredde församlingsherden många sömnlösa nätter. Kyrkan blev dock omsider uppförd av tegel och med tornspira, och under många år var den bland de ståtligaste tempel i Smoky Hill-dalen.

Nybyggarelivets strapatser och bekymmersamma rön, som dr Seleen påkallades att göra under de sista åren i Fremont, bidrogo till att så småningom

undergräva hans hälsa, tills han 1897 nödgades draga sig tillbaka från aktiv tjänstgöring. I hopp om att återvinna sina krafter flyttade han med familj till Sverige och bosatte sig på Vaxholm i Stockholms skärgård. Här förde han ett tillbakadraget liv till 1920, då hans dotter, fru Elvin, rest till Sverige för att återföra sina ålderstigna föräldrar till detta land och ägna dem i livets sena höst den omvårdnad de så väl behövde. Hustrun avled 1923. Vid sin bortgång var dr Seleen 85 år, 6 månader och 23 dagar gammal.

Hans överlägsna begåvning vann erkännande i de förtroendeposter med vilka han tid efter annan bekläddes inom samfundet. Under åren 1872–1873 betjänade han Kansas-konferensen som dess sekreterare. Under elva års tid, 1878–1889, var han dess ordförande, och hans ord vägde alltid tungt i dess konseljer. Hans välbekanta namnteckning förekommer bland dess övriga grundläggare på Bethany Colleges oktroj, och han fortsatte som medlem av dess styrelse till 1895.

De som under den tiden buro ansvaret för denna inrättning buro en tung börda. Skuldbelastad, klen ekonomi, motstånd där man kunnat vänta sig understöd, ända därhän att dess tillvaro hotades, allt detta medverkade att göra livet bittert för de ansvariga. I denna bekymmersamma belägenhet kallades dr Seleen att bära mer än sin beskärda del.

Han var gärna hörd som predikant, och hans predikan, alltid klart genomtänkt, präglades av genuin andlig värma. Utan människofruktan dristade han brännmärka synden hos den obotfärdige.

men han förstod även att läka söndersargade hjärtan med evangelii balsam.

Synnerligen lyckad var han som barn- och ungdomslärare. Hans söndagsskola var mönstergill och hans nattvardsbarn voro väl undervisade i Gud ord och kyrkans lära. Fremont-församlingen i sin kyrklighet och i sin tillgivenhet till samfundet och dess verksamhet bär ännu stämpel av den överlägsna fostran den erhöll under dr Seleens ledareskap, fastän tjugotvå år flytt sedan han bland dem nedlade herdestaven. Att detta hans älsklingsfolk vetat att uppskatta en trogen herdes livsgärning gavs tillkänna i den uppriktiga sorgen, när det stod tyst och med tårade ögon fylkat omkring den öppna graven, då stofthyddan en vacker söndagseftermiddag vigdes till griftero vid sidan av f. d. församlingsbor på Fremonts fridfulla kyrkogård. ERNST F. PIHLBLAD.

G. O. Gustafson

PASTOR G. O. Gutafson föddes i Kristdala församling, Småland, den 13 nov. 1851. Redan som gosse hade han haft lust för studier och önskade bli präst. Studerande från pastor Ahlbergs skola i Kristdala plägade ofta hålla andaktsstunder i hans föräldrahem, och dessa blevo fruktbärande för den unge gossen såväl som för många andra. Under konfirmationstiden väcktes hans håg igen för den prästerliga banan, men den avsvalnade vid hans resa till Amerika 1868. Några år senare fick han höra pastor P. M. Sannquist

predika, och då väcktes han genom Andens verkan åter till bekymmer om sin frälsning. Ungefär ett år därefter fann han frid med Gud och beslöt sig då att bereda sig för den prästerliga banan.

Pastor Gustafson studerade både i Paxton och Rock Island och prästvigdes vid synodalmötet i Princeton, Ill., 1878, på kallelse av församlingen i Attica, Ind., med angränsande missionsfält.

Följande år övertog han vården av församlingen i Varna, Ill., som han betjänade i tolv år. Därpå antog han missionsstyrelsens kallelse till Florida, men nödgades på grund av hälsoskäl några månader senare flytta därifrån. Han betjänade nu vår församling i Joliet till 1897. Om dessa år skriver han: "De voro ansträngande både med församlingsarbete och samlande av medel för uppförandet av barnhemsbyggnaden". Vid denna tid nödgade en besvärlig sjukdom honom att lämna församlingsarbetet och flytta till ett lantställe i närheten av Essex, Ia. Efter någon tid upptog han verksamhet i Shenandoah, Ia., och var han, sedan församling stiftats där, dess pastor i flera år. De senare åren har han, så långt hans krafter medgivit, betjänat vakanta församlingar inom Stanton-distriktet.

Pastor Gustafson var en hjärtlig och trofast ämbetsbroder, öm och nitisk i sitt själavårdsarbete. De sjuka och ålderstigna besökte han flitigt samt läste Guds ord och bad för dem. Såsom predikant var han texttrogen. Hans predikningar vittnade om ett flitigt studium av vår kyrkas författare, särskilt Rosenius. Själv frälst av nåd för Kristi skull, lärde han klart och tydligt, att Kristus är för en och var den enda frälsningsvägen. Även sedan han ej längre stod i aktiv församlingsversamhet bevistade han troget distriktets missionsmöten.

Pastor Gustafson ingick äktenskap med fröken Eleonora Falk i New Windsor, Ill., den 10 dec. 1878. Efter makans död den 9 okt. 1927 flyttade han till ålderdomshemmet i Madrid, Ia., där han

någon tid tjänade som kaplan. Efter ett lindrigt slaganfall den 22 sistlidne augusti fördes han till vårt lasarett i Des Moines, Ia. Efter ett nytt slaganfall avsomnade han den 28 aug. 1929. Han efterlämnar följande sörjande barn: sönerna Ansfrid, Cornelius, Ernest och Paul samt döttrarna Ellyn, Myrtle och Edith samt tio barnbarn.

Begravningsgudstjänst firades i Mamrelundförsamlingens kyrka i Stanton den 1 september med stor anslutning av folk från distriktets alla församlingar. Alla distriktets pastorer deltogo. Dr J. A. Holmén predikade på svenska över Hebr. 4: 9 och pastor W. A. Ericson på engelska med Upp. 14: 13 som text. Stoftet vigdes till griftero i församlingens kyrkogård vid sidan av hans där förut nedmyllade makas stofthydda. Frid över hans minne! J. T. K.

Leonard Alexander

PASTOR LEONARD ALEXANDER föddes den 27 dec. 1876 i Veddige socken, Halland, Sverige. Vid 24 års ålder kom han till Amerika. Han studerade vid Augustana College några år, men avlade studentexamen vid Upsala College 1915. Samma år inskrevs han i det teologiska seminariet i Rock Island, Ill., och prästvigdes vid synodalmötet i Mineapolis 1918. Han betjänade församlingen i Arnot, Pa., något över ett år, och antog 1919 kallelse till Wetaskiwin-pastoratet i Alberta. Efter att ha betjänat detta pastorat några år, avsade han sig vården av detsamma och har ej på senaste åren varit i aktiv verksamhet.

På kallelse från Canada-konferensens missionsstyrelse tjänstgjorde han tre månader å missionsfältet i Manitoba förliden höst, men redan då hade kropps- och själsförmögenheter så försvagats, att han själv ansåg det vara omöjligt att arbeta såsom pastor längre.

Minnet, synen och talförmågan förslappades, förorsakat av en växt på hjärnan, vilket visade sig i förlamning å högra sidan.

Efter att ha tillbringat en tid hos pastor C. G. Grönberg, bodde pastor Alexander i vårt hem, men då han blev totalt hjälplös fördes han till lasarettet i Camrose, Alta., där han stilla och fridfullt avsomnade den 31 aug. 1929 i en ålder av 52 år, 8 månader och 4 dagar.

Fastän vi känt Alexander i tjugotvå år är det dock svårt att karaktärisera honom något vidare. Han var icke alltid förstådd. Han var rikt begåvad på somliga områden och mycket beläst, men

kunde icke alltid uttrycka sig så som han önskade. Han stod orubbligt fast vid den lutherska kyrkans lära, försmådde, hatade, ja, fördömde allt reformert. Han kritiserade både synodalpresidenter och biskoparna i Sverige, om han ansåg att de lutade åt reformert håll. Han var orädd. Ja, även vi, som stått honom närmast, blevo ofta strängt kritiserade för begagnandet av moderna metoder i arbetet. Han älskade sin kyrka och Guds ord. Augustana-synoden ansåg han alltsedan kriget utbröt vara dömd till undergång.

Efter människornas måttstock torde ej Alexander kunna räknas till de framgångsfulla pastorerna. Men då Herren ser efter troheten hos de sina och dömer därefter, tro vi att han skall få en härlig nådelön.

Begravningsgudstjänst hölls i Svea. luth. kyrka den 3 september. Pastor C. G. Grönberg predikade på svenska över Jes. 25 : 8 och pastor O. H. Miller på engelska med Joh. 11: 25 26 som text. Övriga som deltogo voro pastorerna John Samuelson, A. A. Nelson och Otto Eklund. Jordfästningen ägde rum å Svea kyrkogård. De närmast sörjande äro systrarna fru Frida Sandberg och Jenny Anderson, Turlock, Calif., och brodern M. Alexander, Shafer, Minn., samt syskon i Sverige. Frid över hans minne! OTTO EKLUND.

I vilan ingångna samfundsmedlemmar

Anna Lundholm

FRU ANNA LUNDHOLM föddes i Ovansjö församling, Gästrikland, Sverige, den 31 juli 1859. Hon genomgick elementarskolan för flickor i Falun och senare folkskollärarinne-seminariet därstädes, varpå hon efter avlagda examina tjänstgjorde i Årsunda och Sätra folkskolor. År 1890 ingick hon äktenskap med dr E. M. Lundholm, som avled 1915. Detta äktenskap välsignades med fem barn, av vilka tre leva. En dotter avled vid 10 års ålder och en son vid 22 års ålder. År 1891 reste dr och fru Lundholm till Amerika och bosatte sig i St. Paul, Minn., där familjen sedan dess bott. Dr Lundholm var vida känd såsom en ytterst skicklig läkare och kirurg. Först tillhörde

de Första lutherska kyrkan och senare Klara-församlingen, i vilken de ingingo såsom stiftelse-medlemmar 1908.

Den hänsovna stod i innerlig gemenskap med sin Frälsare. Hon älskade Guds församling, besökte troget dess gudstjänster och var en outtröttlig Herrens tjänarinna. Hennes intresse och arbete i den nystiftade Klara församlingen, med dess lilla kyrka, utgör ett vackert blad i församlingens historia. Många församlingsfester höllos i det Lundholmska hemmet. Även ömmade hon för hela vår verksamhet och i synnerhet för Bethesda Hospital och övriga våra barmhärtighetsinrättningar. Hon ägde en stor vänkrets i och omkring tvillingstäderna samt i Sverige. Hon avsomnade i sonens hem i St. Paul den 20 aug. 1928 i sitt sjuttionde levnadsår.

Hon sörjes närmast av sonen dr A. M. Lundholm, St. Paul, samt döttrarna Ruth Ingeborg, St. Paul, och Alice Dagmar (fru Henry Wood Jr.), Cambridge, Mass., samt en syster i Sverige.

Begravningen firades i St. Paul-kyrkan under stor tillslutning av släkt och vänner. Stofthyddan vigdes till griftero i Union-gravgården vid sidan av makens stoft. Frid över hennes minne!

C. J.

Sven Peter Morgan

PIONJÄRERNAS leder i våra församlingar glesna allt mer och mer. Sven Peter Morgan var en av de gamla banbrytarna i vår kyrkliga verksamhet i Swedesburg, Ia., varest han gjort ett kraftigt inlägg under femtioåtta års tid.

Såsom fattig emigrant kom han till Amerika 1862. Han följde med emigrantströmmen till Andover och Galesburg, Ill. Där fann han sin ungdomsbrud i Anna Lovisa Lundgren, med vilken han förenades i äktenskap 1867. Med sin unga maka flyttade han 1870 ut till Swedesburgssamhället och förenade sig genast med den fyra år förut stiftade församlingen. Där delade de nybyggarelivets besvärligheter och hårda arbete. Omkring dem uppväxte en skara av sex duktiga barn. Genom idoghet och typisk svensk ärlighet tillägnade sig Morgan småningom en av de bäst skötta egendomarna i Henry County.

Han tog från början aktiv del i Swedesburgsförsamlingens verksamhet. Genom sitt allvarliga liv och sin kristliga karaktär tillvann han sig församlingens förtroende. Under tolv års tid tjänade han som kyrkovärd och under aderton år

som diakon. Många voro de möten och bönestunder han fick leda under pionjärtiden, då pastorn var borta och predikade annorstädes. I söndagsskolan var han lärare en lång följd av år.

Han tog livligt intresse i Augustana-synodens verksamhet, och genom *Augustana*, som han flitigt läste, följde han troget utvecklingen av samfundets missions- och barmhärtighetsverksamhet. Han var flera gånger ombud till konferens- och synodalmöten.

För nitton år sedan avled hans trogna maka. På grund av hög ålder avtynade så småningom hans krafter. Mätt av dagar avsomnade han stilla och fridfullt i tron på sin Frälsare den 27 aug. 1928 i en ålder av 87 år, 6 månader och 26 dagar.

Hans efterlämnade barn äro fru Emelia S. Nelson, förenad i äktenskap med dr Frank Nelson, president för Minnesota College, Minneapolis, Minn.; fru Florence Stephenson, gift med Solomon Stephenson, Des Moines, Ia.; Alford Morgan, Olds, Ia., under en följd av år Iowa-konferensens kassör; Luther och Tollie Morgan, Swedesburg, Ia.

Dessutom sörjes han av åtta barnbarn, en broder, Frank Morgan, York, Nebr., en syster, fru Clara Carlson, Burlington, Ia., samt en stor släkt- och vänkrets i Galesburg, Woodhull, Rockford, Chicago och Minneapolis.

Vid begravningsgudstjänsten den 30 augusti talade dr J. Ekholm, f. d. pastor i Swedesburgsförsamlingen, på svenska och församlingens pastor, O. A. Elmquist, på engelska.

O. A. Elmquist.

Hulda Carolina Damström

ÄNKEFRU HULDA CAROLINA DAMSTRÖM, fd. Boström, var född i Filipstad, Värmland, den 20 febr. 1854. Hon anlände till Amerika 1864. År 1870 ingick hon äktenskap med skolläraren och lekmannapredikanten Carl Johan Damström, som 1872 prästvigdes inom Augustanasynoden. De tillbragte åren 1870–1876 i Iowa, 1877–1890 i Kansas och 1891–1928 i Texas, därav de senaste tjugosju åren i Olivia, varest maken avled den 23 febr. 1928. Där fick ock fru Damström hemförlovning den 15 september samma år i en ålder av 74 år, 6 månader och 20 dagar. Hon överleves av åtta barn, aderton barnbarn, en syster, en broder och styvmoder. Före modern hade fem barn avgått med döden.

Fru Damström var städse i åtnjutande av en särdeles god hälsa. Hon fann sin glädje och hjälp i det gudomliga löftet i hennes älsklingssång: "Bergen må vika" o. s. v. Och hennes bekännelse var: "Allt härtill har Herren hulpit oss". Inom ramen av hennes liv låg mycket, varav vår nuvarande generation ej har någon erfarenhet. Hon hade fått vara med om flyttning till trenne ny-

byggen, där banbrytartidens alla vedermödor för varje gång måste på nytt genomkämpas, ofta lämnad ensam med de sina, medan hennes make var borta på missionsresor till andra nybyggen.

Under åren 1891–1901, då familjen vistades i Beeville, Tex., fick man se den dit medförda ringa besparingen, trots otroliga försakelser, smälta bort på grund av ihållande missväxtår. Och att det även i Olivias "paradis" växte tistlar och törnen, torde vara mången bekant. Det fordrades i sanning att ha Jesu bergspredikan i hjärtat för att vara vid hurtigt mod och även visa sig tacksam för besök av landsökare och turister, bland vilka funnos sådana, som ej ens visade sig sätta värde på den visade gästvänligheten. Om dylik gästvänlighet ordas ej mycket, men om en prästfru skulle visa sig ogästvänlig, då sprides ryktet därom ganske vida inom samfundet.

Fru Damströms själsstämning visade sig ock däri, att hon aldrig ångrade sitt giftermål med en präst, och hon tycktes ej ha avrått sina döttrar från ingående av dylikt äktenskap, ty hon skattade sig lycklig att vara svärmoder åt tvenne av vår synods pastorer, nämligen C. O. Nordell och B. M. Samuelson, vilkas hustrur i ett kristligt hem fått lära sig av sin moders föredöme att följa den apostoliska förmaningen, att under alla livets förhållanden vaar tacksamma i allt, emedan detta är välbehagligt för Herren. I hennes och hennes brns umgänge funno därför andra nybyggares barn trevnad och glädje. På henne kan tillämpas Zacharias Topelii älskliga sång:

"Var finns en kärlek, som in i döden
står oförändrad i alla öden? — — —
På denna jorden finns endast en,
en moders kärlek är det allén.

P. P. H.

John Holcomb

EN i vida kretsar känd lekman, som intagit en mycket bemärkt ställning inom det tidigare nybyggarelivet i Minnesota och sedermera under ett halvt sekel i den kyrkliga verksamheten därstädes, nämligen John Holcomb i Marine-kolonien (numera Scandia), hemkallades till den eviga vilan den 21 nov. 1928 i den höga åldern av 88 år, 9 månader och 15 dagar. Han var född i Tävelsås församling, Kronobergs län, Sverige, den 26 januari 1840 och kom i sällskap med föräldrar och tvenne bröder till Marine år 1854. Fadern, Magnus Holcomb, var en av de målmedvetna pionjärer, som icke bävade för nybyggarlivets umbäranden, utan genast började bryta mark och bygga hem, därvid biträdd av sina hurtiga söner. Att börja med bodde de i det s. k. "Islycke" av nybygget men funno senare ett mera önskvärt läge för ett hem i nybyggets norra del, som var känd under namn av "Prairie Hollow." Här bodde den med tiden ganska utgrenade Holcombska släkten.

Holcomb, som vid sin ankomst hit var endast 14 år gammal, bevistade nattvardsskolan i Chisago Lake och tillhörde den första lutherska konfirma-

tionsklassen inom Minnesota under pastor P. A. Cederstams ledning 1855. Då Marine-församlingen 1854 stiftades av pastor Erland Carlsson, ingingo föräldrarna såsom stiftelsemedlemmar, åtföljda av barnen. Detta var ju fem år innan vår synod stiftades. År 1861 inträdde han i äktenskap med Maja Stina Persson, och under Guds välsignelse lade de grunden till ett av de lyckligaste hemmen i Scandia. Detta äktenskap välsignades med tio välartade barn, av vilka sex, tillika med modern, hädankallats. De kvarlevande äro tvenne döttrar, den ena gift med prof. A. A. Stomberg vid Minnesota-universitetet och den andra med redaktör Carl Kraft vid vår kyrkotidning *Augustana*, samt de välkända medicine doktorerna O. W. och J. T. Holcomb i St. Paul, Minn. Ett andra äktenskap ingick han 1910 med änkefru Matilda Hillström från St. Paul. Ett trevligt och fridfullt ålderdomshem skaffade han sig i den lilla staden Marine on St. Croix, och där tillbragte makarna lugna och bekymmerslösa år i bidan på hemlov.

Holcombs hem var ett verkligt kyrkligt hem, som alltid stod i den allra innerligaste förening med kyrkan och hennes verksamhet. Han följde det kyrkliga arbetet med största intresse. Detta sitt sinnelag lade han i dagen, då han i sitt testamente ihågkom den yttre missionen med en gåva å $1,000. Han var väl förtrogen med våra pastorer och inrättningar. Ofta tjänade han som ombud vid kyrkomöten och inom sin hemförsamling beklädde han många förtroendeposter. Han var väl förtrogen med och älskade vår kyrkas uppbyggelselitteratur. I hans hem fann man honom

merendels sysselsatt med läsandet av någon anderik bok, begrundande dess djupa sanningar.

Hans hemförlovning kom hastigt (genom ett slaganfall), och han kunde i sann mening säga: "Ett steg ännu och så är jag vid himlens port". Välsignat vare hans dyra minne!

J. A. KRANTZ.

Hilda Maria Bergman

FRU HILDA MARIA BERGMAN föddes i Kinnekleva församling, Skara stift, Sverige, den 20 juli 1879. Hon härstammade från en släkt, som inom sig räknar många präster och andra framstående personer, vilka kämpat för Sveriges och Amerikas väl. Bland andra må nämnas den välkände väckelsepredikanten inom Skara stift pastor Lars Kingren. Vår synod äger många medlemmar, vilka tacka Gud för denne oförfärade präst.

År 1892 reste familjen till Amerika. I Boston, Mass., fick den pastor C. F. Johansson till sin andlige ledare. Under hans vård fostrades den hänsovna till en mycket nitälskande kristen, som nedlade hela sitt liv i kyrkans tjänst. Under

många år tillhörde hon de olika organisationerna inom församlingen och var sällan borta från gudstjänsterna. Hon var ock med i nästan alla distriktets och konferensens verksamhetsgrenar och anlitades ofta med olika uppdrag. Efter att ha ingått äktenskap med hr C. L. Bergman blev hon alltmera sig själv.

Då den nya missionsperioden bröt sig fram i Boston, stod hon redo för detta företag. Hon fick ansvaret på sig att anskaffa Vasamissionens första gudstjänstlokal, och i januari 1921 överflyttades medlemskapet från Emanuelsförsamlingen till Vasakyrkan. Här fick hon allt klarare blick på kyrkans hela mission. Hon var en av de ledande vid stiftandet av Kvinnornas missionsförening.

Hon fick ock smaka på lidandet. Under nära ett års tid fick hon ligga på sjuklägret. Men i stället för att klaga upptogs tiden med att läsa Guds ord och våra kyrkliga tidningar. Hon längtade att få lämna detta jordiska. Denna hennes längtan blev ock uppfylld. På själva juldagen, efter det hennes pastor med sångkören efter ottesången firat högtid i hemmet, kom svaret på hennes bön att få gå hem på juldagen.

Begravningen hölls i Vasakyrkan den 29 december, varvid hennes pastor och undertecknad talade tröstens ord och fru Edith Hjerpe sjöng hennes älsklingssång: "Hela vägen går han med mig". Frid över hennes minne! THEO. HJERPE.

Francis Johnson

"Leva vi, så leva vi för Herren; dö vi, så dö vi för Herren. Evad vi leva eller dö, höra vi Herren till."
"Jag vill gå till min förlossare, som jag tror på och som jag förkunnat."

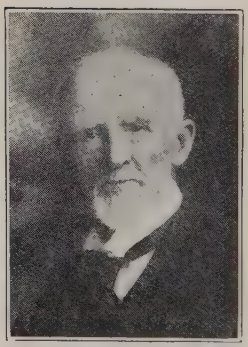

DE anförda orden voro Francis Johnsons sista. Han sände dem som en hälsning till sina barn, Bethania-församlingen och Kansas-konferensen. I församlingen hade han varit medlem nära nog sedan dess stiftelse, tjänat som diakon nästan hela tiden, och i konferensen hade han varit kassör i sjutton år. Han var ålderdomshemmets upphovsman. Sina barn hade han givit en god fostran och satt för dem ett efterföljansvärt exempel.

Han var president för Svenskamerikanska Brandstodsbolaget och en av dess upphovsmän. I samhällsförhållanden liksom i politiken tog han livligt del. Få personer, om ens någon i detta samhälle, åtnjöto det anseende som Johnson ägde och behöll till det sista.

Han var född i Ljusnarsberg, Örebro län, kom till dessa bygder i dr Olssons sällskap 1869 och var vid sitt frånfälle den 18 jan. 1929 87 år och 21 dagar gammal. Hans maka hemförlovades redan 1903. De närmast sörjande äro barnen fru Ida Lindberg, fru Jacob Train, Hanna och Carl samt

styvdottern fru pastorskan Verner. Därjämte åtta barnbarn. Tre barn hade före honom avlidit.

I Johnsons hem övades daglig husandakt. Han läste alla våra kyrkliga tidningar och förstod sig på vad som skedde inom samfundet. Hans ansenliga bibliotek vittnade om öppen blick för det ena såväl som det andra.

Hans sista sjukdom, som varade i sex veckor, vittnade om en trogen själs försmak av en salig evighet. Ofta knäppte han sina händer i bön och läste högt bibelspråk såsom: "Jag vill bekänna för Herren mina synder, och då förlåter han mig min synds missgärning." "Jag längtar att skiljas hädan och vara när Kristus, vilket ock mycket bättre vore." Flera gånger de sista dagarna välsignade han sina barn, bjöd dem farväl och sade: "Nu går jag till min himmelske Fader; möt mig där!"

Begravningen firades den 21 januari, först i hemmet, där mrs Wallin sjöng en sång. Pastor Julius läste Guds ord och ledde i bön. I kyrkan sjöng kören tvenne av hans älsklingssånger. Dr Pihlblad predikade på engelska, och dr Bergin uppläste den avlidnes personalia och framförde hans sista hälsning till församlingen: "Leva vi, så leva vi för Herren; dö vi, så dö vi för Herren. Evad vi leva eller dö, höra vi alltså Herren till." Därpå uppläste pastor Liljedahl ett poem författat av dr Erikson. Dr Dorf talade å konferensens vägnar. Det hela avslutades med Ps. 484: 1–2. Jordfästningen skedde i Smoky Hill Cemetery (vid kullarna) och förrättades av församlingens pastor, assisterad av dr Pihlblad. Frid över hans minne!

ALF. BERGIN.

Carl Magnus Lundquist

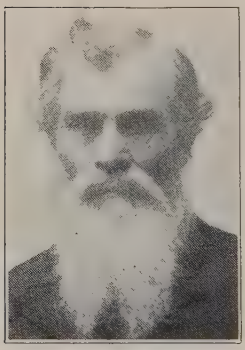

FÖREMÅLET för denna minnesruna, Carl Magnus Lundquist, föddes i Eds församling, Kalmar län, Sverige, den 15 jan. 1833. Han ankom till Amerika och Mankato, Minn., redan så tidigt som 1869, vadan han med skäl kan räknas bland våra tidigare nybyggare. Sedan familjen år 1870 anlänt från Sverige, flyttade han med denna till ett frihemman, som var beläget inom öst-Svea-dal-församlingens område. Under väckelsetiden i det gamla hemlandet hade han erhållit outplånliga andliga intryck på sin själ och därför förenade han sig nu omedelbart med nämnda nyligen stiftade församling samt tog redan från början en synnerligt aktiv del i dess utveckling. Så tjänade han i egenskap av både kyrkovärd och diakon under en längre följd av år, i synnerhet under pastorerna H. P. Quists och P. J. Eckmans tjänstetid inom pastoratet. Men hans intresse sträckte sig långt utöver den lokala församlingens gränser, och han var väl känd inom Minnesota-konferensen.

Sedan år 1854 var han i lyckligt äktenskap förenad med Anna Lovisa Jonsdotter, som fick hem-

lov 1896. Under de sista månaderna vårdades den gamle fadern i sonens, pastor A. F. Lundquists, hem i Winthrop, Minn. Där avsomnade han i tron på sin Frälsare den 13 febr. 1929 i en ålder av 96 år och 28 dagar.

Vid andaktsstunden i Winthrop den 17 februari talade dr C. B. L. Boman tröstens och hoppets ord med ledning av Upp. 21: 3–7, och vid sorgegudtjänsten i öst-Sveadahl-församlingens kyrka den 18 februari pastor C. E. Frisk med anslutning till Ps. 91: 16. Den gamle gode fadern vilar nu i stilla griftero i nämnda församlings kyrkogård, bidande uppståndelsens saliga morgon. Frid över hans blida minne! A. F. LUNDQUIST.

Elna Johansson

DIAKONISSAN ELNA JOHANSSON, dianissanstaltens i Omaha husmoder, avled i diakonisshemmet därstädes den 10 april 1929 i en ålder av 62 år, 1 månad och 2 dagar.

Hon var född i Malmö, Sverige, den 8 mars 1867. Vid 20 års ålder reste hon till Amerika. Till Omaha kom hon då hon var 23 år gammal, och där förenade hon sig med Immanuelsförsamlingen.

Den 25 april 1895 inträdde hon som elev vid diakonissanstalten och invigdes till diakonissa den 4 juli 1899. Hade hon fått leva femton dagar längre, hade hon kunnat fira 35-årsdagen av sitt inträde vid anstalten. Större delen av denna tid tillbragte hon hemma vid anstalten i dess olika avdelningar. Hon var ock anställd vid Bethesda hospital i St. Paul vid tvenne olika tillfällen samt en kort tid inom Immanuelskyrkan i Chicago.

Syster Hilma var mycket praktiskt anlagd och ägde fördenskull många egenskaper som gjorde henne synnerligt lämplig såsom husmoder. I sitt arbete ådagalade hon stor energi, och hon väntade av andra, att de skulle göra sitt allra yttersta. Men det som gjorde henne mest av allt värderad inom systerkåren och vänkretsen var hennes allvarliga gudsfruktan. Sitt andliga liv närde hon genom flitiga gudstjänstbesök och ständigt bruk av det bästa av vår uppbyggelselitteratur.

Hon efterlämnar en broder och två systrar i Sverige, en syster här, fröken Anna Lindell, föreståndarinna vid anstaltens gosshem, och en broder, pastor J. J. Lindell, missionär i Kina.

E. G. C.

Jonas Victor Anderson

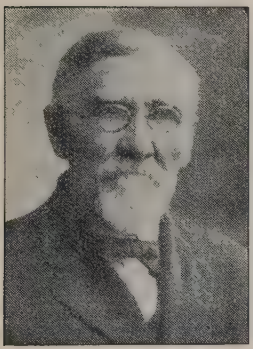

FÖREMÅLET för denna minnesruna var född i Askersund, Örebro län, Sverige, den 20 dec. 1846. På grund av de knappa levnadsförhållandena i hemmet nödgades han redan som gosse begiva sig ut i världen för att förtjäna sitt uppehälle. På den tiden utvandrade många till det stora landet i väster. Dit begav han sig ock vid 23 års ålder och kom först till Geneseo, Ill. Senare kom han till Nebraska. Där satte han sig i besittning av land samt byggde sig hus och hem. På själva nyårsdagen 1873 ingick Anderson äktenskap med Mathilda Carlson. Hemmet var litet, men det var gott om hjärterum. Ofta träffades de unga makarna av prövningar, men dessa förde dem närmare Herren. Dessa nybyggare beställde icke blott om sina hem, utan de visade ock angelägenhet om sin frälsning. De samlades i sina tarvliga hyddor kring Guds ord. Det dröjde inte länge förrän de fingo besök av pastorer. Gudstjänster och bönestunder höllos här och där i hemmen. Där uppstodo även tvister och strider, av vilka de berördes i så allvarlig grad, att mannen en tid gick till sin kyrka och hans maka till

en annan. Men genom prövning och Guds ledning fördes de slutligen därhän, att de förenade sig med sv. luth. Alma-församlingen tvenne mil väster om Mead, Nebr.

Inom denna församling valdes Anderson 1878 till diakon, och till detta ämbete återvaldes han gång på gång tills han 1923 på grund av ålderdomssvaghet avböjde återval. Han tjänade ock som söndagsskolföreståndare i mer än tjugofem år och som lärare i de äldres bibelklass i trettio år.

Under hela sin vistelse därstädes var han en trogen församlingsmedlem och flitig kyrkobesökare. Ofta representerade han församlingen, distriktet och Nebraska-konferensen vid de olika konferens- och synodalmötena. Och i tio år var han ledamot av skolstyrelsen för Luther College i Wahoo, Nebr.

Den 25 april 1929 fick han hembud, efter att en kort tid ha lidit av hjärtförlamning. På grund av sin höga ålder förmådde han ej uträtta något, utan blott invänta sin Herres ankomst. Hans sista ord till undertecknad var följande: "Nog vet jag att jag är en syndare, men jag vet ock, att Jesus är min Frälsare. Jag endast väntar på att han nu skall komma snart." Och tio dagar senare slog förlossningens timma.

"Min högtidsdag går in: allt är så tyst och stilla.
Farväl, o värld, jag vill på dig ej tiden spilla.
Mitt hjärta redo är, min själ förbidar dig.
O, min förlossare, du är ej långt från mig."

DAVID W. VIKNER.

Olof Benson

OLOF BENSON var född i Stenbrohult, Slätthult, Kronobergs län, Sverige, den 6 maj 1864. I unga år utvandrade han från sitt fädernesland för att söka sin lycka i ett främmande land. Allt han ägde var två händer, vana vid arbete, och en villighet som ej skämdes för något ärligt arbete. Han lyckades, våga vi säga, vida över sina största förhoppningar.

Han sökte och fann snart en kristlig församling i grannskapet, nämligen Messias i Austin, och snart kände han sig hemma där vid gudstjänsterna. Några år senare var han en av de trettio, som lade grunden till St. Paul-församlingen, där han alltsedan förblev en trogen medlem. Han älskade att fira gudstjänst i denna helgedom, och han var sällan borta från gudstjänster och nattvardsfirande. Här fann han den andliga föda, som hjälpte hans tro att växa och bära frukt i ett ädelt och kristligt liv.

Hans kyrka var icke blott till en välsignelse för honom, utan han var ock till stor hjälp och välsignelse för sin kyrka. Han ville ej endast njuta av allt det goda församlingen erbjuder, utan

han var också villig att dela bördorna som medfölja medlemskapet i en kristlig församling. Han stod alltid redo, ej endast med penningar utan också med råd och personligt arbete. Han tjänade som kyrkovärd i församlingen mer än trettio år, som kassör nära tjugo år; i många år var han en trogen söndagsskollärare; han tjänade som ombud till synod- och konferensmöten och var med på otaliga kommittéer. Alltid var han en trogen vän till de pastorer som betjänat församlingen. I allting har han arbetat villigt och troget. Hans intresse i Kristi kyrka var ej begränsat till den lokala församlingen. Han var alltid villig att understödja och hjälpa i allt gott verk. Våra skolor, barmhärtighetsinrättningar och missionsverk voro alltid i hans hågkomst. Till och med minnet av sådana män är välsignat, såsom skriften säger: "Välsignat är minnet av den rättfärdige".

K. E. Erickson.

Christina Train

BETANIA-FÖRSAMLINGENS i Lindsborg, Ks., sista stiftelsemedlem har fått hembud. Den hänsovna inträdde i äktenskap med sin för fyrtiotvå år sedan avlidne make i februari 1869, och samma månad reste makarna hit. Att börja med bodde de i bolagshuset. Train körde det första brädlasset till Lindsborg. Vid Betaniaförsamlingens stiftelse den 19 aug. 1869 valdes han till diakon. Han kom från Västergötland till detta land redan 1862.

Trains hem var ett allvarligt kristligt hem. Han satte ett efterföljansvärt exempel för sina barn. I pastors frånvaro fick han förestå gudstjänsten. Fru Train avled den 20 juli 1929. Vid sitt frånfälle hade hon uppnått en ålder av 85 år och 6 dagar. Hon sörjes närmast av åtta barn, aderton barnbarn och femton barnbarns barn. Alla barnen bo i närheten av Lindsborg. Näst yngste sonen är pastor A. T. Train i Salem, Kans.

Begravningen hölls i Betania-kyrkan den 23 juli. Pastor Erikson predikade på engelska och dr Bergin på svenska. Församlingskören sjöng sånger, som den avlidna själv utvalt. Stoftet vigdes till

griftero vid kullarna, där så många av detta nybygges grundläggare vila. Jordfästningen förrättades av pastor A. T. Train. Vile den trötte pilgrimen i ro! ALF. BERGIN.

Andrew L. Martin

ANDREW L. MARTIN föddes i Glimåkra, Sverige, den 5 jan. 1852 och ankom som 17-årig gosse till Amerika. Han bosatte sig i närheten av Monmouth, Illinois. Här gjorde han såsom jordbrukare stora framsteg. År 1877 ingick han äktenskap med fröken Emma Swenson. Detta äktenskap välsignades med sex barn, av vilka ett avled i späda år. De övriga äro döttrarna Betty Burford, Sadie Bowman, Jessie Oberg och Pearl Strand samt sonen Arthur Martin. Hans maka avled 1899. Två år senare ingick han äktenskap med fröken Clara Wedelin.

Martin var en varmhjärtad och givmild församlingsmedlem samt en samfundsman som få. Under åtskilliga års tid betjänade han sin församling såsom kyrkovärd och senare såsom diakon. Få lekmän ha vi i våra församlingar, som uppoffrat så mycket av sin tid och sina medel i kyrkans tjänst som Martin. Innerligt älskade han

Guds ord och sin kyrka; sin bibel, psalmbok och dagbetraktelser läste han dagligen. Han var också en regelbunden gudstjänstbesökare. Stora summor penningar uppoffrade han för sin egen församlings uppbyggande och utveckling samt för samfundets befrämjande. I all tysthet skänkte han gång efter annan ansenliga summor till olika kyrkliga anstalter.

Han älskade ordning och skick och hyste avsky för all flärd, falskhet och oreda. Ömhjärtad, tillgiven och hjälpsam var han mot alla som vunnit hans förtroende. Insiktsfull var han och hade en klar affärsblick, och därför blev han gärna och ofta anlitad såsom rådgivare. Många voro också de, som han bistod både i råd och dåd, och som därför till stor del hava Martin att tacka för timlig framgång som de senare fått röna. Gärna hjälpte han dem som han ansåg värda att hjälpa. Han var därför älskad och avhållen av en stor vänkrets.

Under flera års tid har hans hälsa varit vacklande. Men särskilt under de senare sex månaderna nedbrötos hans kroppskrafter av en elakartad sjukdom. I trots härav fick han behålla sina själsförmögenheter och sin trosvisshet intill det sista. Hoppfullt bidade han sin hemförlovning. Innerligt bad han sin Frälsare komma snart och utbyta tåredalen mot fröjdesalen. Stilla insomnade han i tron på sin Frälsare den 2 aug. 1929 i en ålder av 77 år, 6 månader och 27 dagar. Han sörjes närmast av makan och de ovannämnda barnen, nitton barnbarn och sex barnbarnsbarn.

Begravningen ägde rum den 4 augusti. Vile den älsklige vännen och samfundsmannen i frid!

T. A. Conrad.

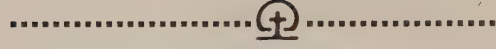

Tills Herren oss kallar

ETT korsbaner vajar på höjden, dit upp
min blick genom trona får skåda.
Det burits i striden av kämpande trupp
genom stridernas hetta och våda.
Det svajar ännu med en segrande glans,
fast många ha stupat i striden —
de kämpar nu vila från seger, som vanns;
de njuta den eviga friden.

På mödornas stig och på arbetets fält
de gåvo av kraft, som beskärdes.
I drabbningar heta, där Herren dem ställt,
de stodo; och hoppet det närdes
av Anden, som styrker, som giver friskt mod,
när fienden ryter och larmar,
att våga för Herren sitt liv och sitt blod —
för den Gud, som sig nådigt förbarmar.

Djärvt höllo de uppe den korsfanan röd
under växlingar; aldrig de sänkte
det korsmärkta tecken — i glädje och nöd
på seger blott ständigt de tänkte. —
Nu hava de vunnit, och kampen är slut,
genom blodet de segrat, som runnit
på korsträdets stam, och nu gångna förut
in i eviga glädjen de hunnit.

O må vi, som ännu i tårarnas dal
kvarlämnade vänta och bida,
besegla i trohet vårt förr gjorda val —
för Herren att kämpa och lida —
och bära den korsmärkta fanan med fröjd,
med hopp och med glädje i striden,
till Herren oss kallar från himmelens höjd
att gå in i den eviga friden.

CARL J. SEGERHAMMAR.

DE SOM KOMMIT

"Andra hava arbetat, och I haven fått gå in i deras arbete."

Joh. 4: 38.

Präster

ordinerade vid synodalmötet i Rockford, Illinois, den 9 juni 1929 och deras nuvarande verksamhetsfält.

Joseph Emanuel Bergquist, Bethesda, Kenora, Ont., Canada.

J. Henry Bergren, Swedlanda, Renville County, Minn.

Edward J. Carlson, First, Fort Dodge, Iowa.

Leslie A. F. Carlson, Immanuel, Miami, Fla.

Henning Oscar Danielson, Bethany, Rapid River, Mich.; Stonington, Mich.

Carl G. Danielson, Ada, Kackley, Kans.

G. Anton Danielson, Our Saviour's Lutheran, Iron Mountain, Mich.

Axel E. Eriksson, Emanuel, Assiniboia; Fryksände, Moose Jaw, Sask., Canada.

Elmer J. Erlandson, First Lutheran, Chariton, Iowa.

Gustav F. Grahn, assisterande pastor, St. Paul's Ev. Luth. Church, Minneapolis, Minn.

Henry J. Hokenson, Bethlehem, Everett, Mass.

C. Philip Holmberg, Grant Center, Boxholm, Iowa.

Arvid H. Larson, Roseau pastorat, Roseau, Minn.—First Luth., Roseau; Bethany, Badger; First Luth., Salol; Bethany Luth., Stafford.

Ralph H. Larson, Church of the Redeemer, Brooklyn, N. Y.

Ragnar O. Moline, Bethany, Covert, Mich.

Gilbert T. Monson, First English Lutheran, Great Falls, Mont.

Clarence T. Nelson, Mt. Olivet, Minneapolis, Minn.

Clifford A. Nelson, assisterande pastor, Augustana, Minneapolis, Minn.

Paul V. Nelson, Augsburg Ev. Luth., Porter, Ind.

David L. Ostergren, Messiah Lutheran, Annandale, N. Y.

Elmer T. Peters, Ev. Luth. Church, Knoxville, Ill.

Harold E. Peterson, Proctor–Midway–Hermantown pastorat, near Duluth, Minn.

Axel W. Rudquist, Ev. Luth. Bethsaida, Clearbrook, Minn.; Zion Luth., Leonard, Minn.; Oak Park, Minn.

Vernon E. Ryding, Bethany Church, Negaunee, Mich.; Emanuel Church, Skandia, Mich.

John E. Samuelson, First Sw. Luth. Church, Calgary, Alta., Canada.

Rudolph V. Samuelson, Hutto Ev. Luth. Church, Hutto, Tex.

A. Leonard Smith, Bethesda Ev. Luth. Church, Morrison, Ill.

Ruben Spong, Emmanuel Luth., Dallas, Tex.

Raymond C. Swanson, Immanuel Ev. Lutheran, Swea City, Iowa.

Levi W. Yost, Bethany, Ivanhoe, Minn.; Elim, Ivanhoe, Minn.; Bethany, Arco, Minn.

JOSEPH E. BERGQUIST

J. HENRY BERGREN

EDWARD J. CARLSON

LESLIE A. F. CARLSON

CARL G. DANIELSON

G. ANTON DANIELSON

H. O. DANIELSON

AXEL E. ERIKSSON

ELMER J. ERLANDSON

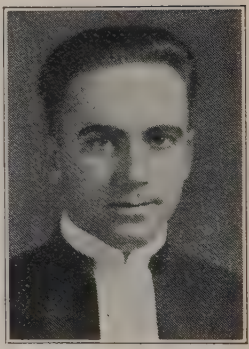

GUSTAV F. GRAHN

HENRY J. HOKENSON

C. PHILIP HOLMBERG

ARVID H. LARSON

RALPH H. LARSON

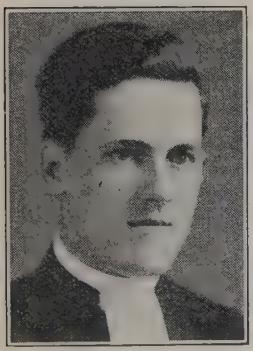

RAGNAR O. MOLINE

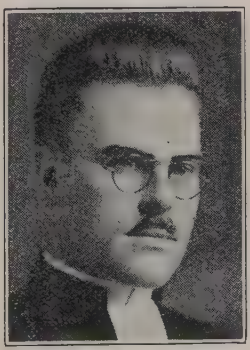

GILBERT T. MONSON

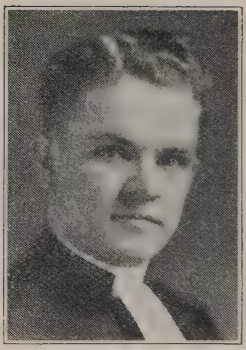

CLIFFORD A. NELSON

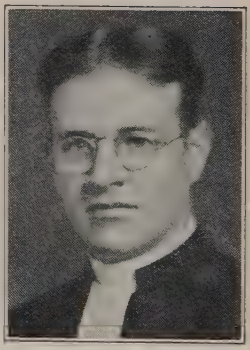

CLARENCE T. NELSON

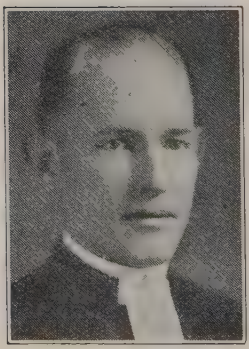

PAUL V. NELSON

DAVID L. OSTERGREN.

ELMER T. PETERS

HAROLD E. PETERSON

AXEL W. RUDQUIST

VERNON E. RYDING

JOHN E. SAMUELSON

R. V. SAMUELSON

A. LEONARD SMITH

RUBEN SPONG

RAYMOND C. SWANSON

LEVI W. YOST

Nyinvigda kyrkor

MINNESOTA-KONFERENSEN.

Betlehemsförsamlingen, Minneapolis, Minn. Denna församling har uppfört ett nytt tempel, det tredje i ordningen på en tid av femtiofem år. Arbetet på detsamma tog sin början på hösten 1927. Hörnstenen lades den 13 maj 1928. Dess invigning ägde rum den 28 april 1929.

Kyrkan utgöres av ett byggnadskomplex, som omfattar både gudstjänstrum och söndagsskolbyggnad. Dess bottenvåning är stor, ljus och inbjudande. Samlingsrummet har sittplatser för minst 600 personer. På ena sidan om estraden finns ett rum för kören och på den andra ett s. k. "Boy Scout Room". Vidare finns där ett väl inrett, modernt kök samt bostad för kyrkväktaren. Värmeledningen är förlagd till ett s. k. "subbasement". . Gudstjäntrummet, läktaren inberäknad, har sittplatser för 650 åhörare. Och om sidorummet öppnas, kan plats beredas för ytterligare 300 personer. På första våningen förekommer även ett rum för kyrkovärdarna såväl som ett väl anordnat ämbetsrum för pastorn. I söndagsskolbyggnadens andra våning finns ett större samlingsrum samt sju klassrum.

BETHLEHEM CHURCH, MINNEAPOLIS, MINN.

Helgedomens interiör är imponerande och stämmer till andakt. Altaret är av "Kasota Marble". Med det vackra fönstret ovan detsamma, innefattande en serie bilder ur Jesu liv och verksamhet, gör det ett mycket behagligt intryck. En "three manual Reuter Organ", som kostat $14,000, synes till höger och invid körplats för femtio sångare. Inredningen är hållen i ek. Predikstol, altarrund, bänkar och det vackra trävirke, som omsluter orgelverket, är tillverkat av en firma, vars ledande män tillhöra Betlehemsförsamlingen, nämligen A. T. Rydell, Inc. Byggmästaren, A. E. Rydlun, tillhör ock församlingen. Hela kostnaden för kyrkobyggnaden, fullt färdig, beräknas till $150,000. Församlingens nuvarande pastor har förestått verksamheten sedan 1923.

EMIL SWENSON.

Ev. luth. Elim-församlingens kyrka, Clinton, Minn. Denna församling stiftades av pastor A. G. Linder den 19 juli 1881. Den första kyrkan, en träkyrka 28x46 fot, uppfördes 1890 och invigdes av dr P. Sjöblom den 13 november samma år.

Efter fyrtiofem år kände församlingen behov av en större och mera ändamålsenlig kyrka. Den gamla flyttades åt sidan och å dennas grund uppfördes den nya. Hörnstenen till denna lades av dr P. A. Mattson den 16 maj 1926. Invigningen ägde rum i samband med församlingens fyrtiofemårsfest den 17 oktober samma år.

Den nya kyrkans längd är 72 fot och dess bredd i tvärskappet 42 fot, för övrigt 36 fot. Byggnads materialet är mörkrött tegel och cement. Kyrkan

ELIM LUTHERAN CHURCH, CLINTON, MINN.

är hållen i gotisk stil. Den rymmer med läktare 400 personer. Inredningen är av ek. I tvärskeppet, till vänster om koret, är plats för piporgeln och sångkoren. Sakristian är till höger om koret. De

FIRST ENGLISH LUTHERAN CHURCH, CLEAR LAKE, WIS.

kulörta fönstren äro hållna i mild, behaglig färgton. Det stora fönstret över altaret har skänkts av årets konfirmander och framställer motivet: "Kommen till mig, I alle".

I bottenvåningen, som är byggd av cement, märka vi ett större och ett mindre samlingsrum, rum för värmeapparaten och tvenne andra rum.

Firman Carlson och Hasslen, Ortonville, Minn., har gjort ritningen till kyrkan och uppfört den. Kostnaden belöper sig till närmare $25,000. Hela kyrkoegendomen värderas till $30,000.

Undertecknad är församlingens pastor.

A. H. Franzen.

The First English Lutheran Church, Clear Lake, Wis., stiftades 1918. Den nuvarande kyrkobyggnaden uppfördes 1928. Dess kostnad belöpte sig till $12,000. Den är 56 fot lång och 34 fot bred. Byggnadsmaterialet består av tegel och cement. Kyrkan rymmer 225 personer. På ena sidan om koret finnes sakristia och på den andra ett rum för sångkören. Altaret, predikstolen och bänkarna äro av ek. Bottenvåningen, som sträcker sig under hela kyrkan, är försedd med värmeledningsrum och kök med flera andra rum. Undertecknad är församlingens nuvarande pastor.

M. A. Melford.

EV. LUTH. GRACE-FÖRSAMLINGENS KYRKA, PEMBINE, WIS.

IOWA-KONFERENSEN.

Church-School Building, Grand View Lutheran Church, Des Moines, Ia. Denna byggnad, som

CHURCH SCHOOL BUILDING, GRAND VIEW LUTHERAN CHURCH, DES MOINES, IOWA

fullbordades 1928, har tre våningar, mäter 48x104 och är bygd av tegel och sten. Första våningen inrymmer ett kapell med sittplatser för 400 personer. Vid behov kan det förvandlas till bankettsal.

I samma våning förekommer ock uppvärmningsapparat samt en ändamålsenlig s. k. "cafeteria" och kök. På andra våningen förekommer de äldres avdelning med samlingssal, sex klassrum, fyra större kontor för församlingens och söndagsskolans behov samt ett mindre kök. Den översta våningen förser småbarns- och mellanavdelningen med ljmpliga rum. Var och en av dessa avdelningar har sina egna samlingsrum och klassrum. På samma våning förekommer ock församlingstryckeriet. Hela byggnaden inrymmer omkring trettio olika klassrum och är för övrigt försedd med allt som tillhör ett tidsenligt, väl inrett församlingshus. Kostnaden för denna byggnad belöper sig till cirka $50,000. J. WALTON KEMPE.

SUPERIOR-KONFERENCEN.

Ev. luth. Grace-församlingens kyrka, Pembine, Wis. Denna församling stiftades av pastor C. J. Karl 1924. Kyrkan uppfördes 1928 och invigdes samma år. Dess storlek är 28x48 fot och rymmer 160 personer. Dess bottenvåning är 9 fot hög. Byggnadsmaterialet består av s. k. "tile", förutom i tornet, där man använt tegel. Kostnaden, tomten inbegripen ($300), uppgår till $7,000, med en skuld å $2,800. Församlingen, som räknar ett trettiotal mycket verksamma medlemmar, har uppfört denna lilla ändamålsenliga kyrka utan någon hjälp av konferensen eller synoden. Undertecknad har förestått verksamheten här under de senaste fyra åren. FRED G. OLSON.

GLORIA DEI-KYRKAN, PROVIDENCE, R. I.

NEW ENGLAND-KONFERENSEN.

Sv. ev. luth. Gloria Dei-kyrkan, Providence, R. I. Denna kyrka är 122 fot lång och 55 fot bred. Dess kostnad belöper sig till omkring $142,000. Häri är ej inberäknad kostnaden för kyrkans bottenvåning, som uppfördes omkring tolv år innan själva kyrkan byggdes. KARL JOHANSSON.

NEBRASKA-KONFERENSEN.

Adullam-församlingens kyrka, Bertrand, Nebr. Adullam-församlingens gamla kyrka brann ned juldagen 1926. Den nya kyrkan byggdes på samma ställe, nämligen nio och en halv mil nordost om Bertrand. Bygget påbörjades sensommaren 1928 och kyrkan invigdes den 5 maj 1929.

Kyrkan är 60 fot lång och 34 bot bred. Hon är byggd av trä och stucco i romersk stil efter ritning av O. Z. Cervin. Övre våningen innehåller utom gudstjänstrum "mothers' room", sakristia, ett sidorum samt tambur. Undervåningen innehåller samlingsrum, kök, rum för "furnace" samt rum för den elektriska lysapparaten.

Höjden på den övre våningen är 14 fot på sidorna. Undervåningens höjd är invändigt 9½ fot.

Församlingen erhöll hela försäkringssumman för den gamla kyrkan. När hela subskriptionen inkommit, blir kyrkan betald. Hela kostnaden uppgick till $14,640. N. E. KRON.

ADULLAM CHURCH, BERTRAND, NEBR.

NEW YORK-KONFERENSEN.

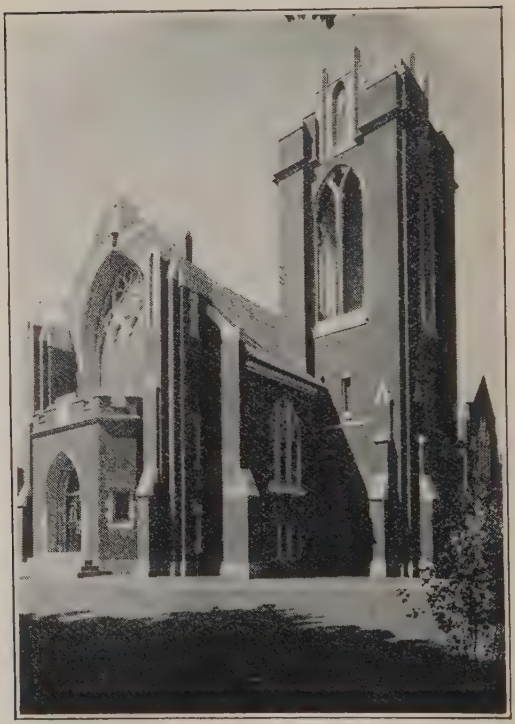

MESSIAH LUTHERAN CHURCH, ASHTABULA, OHIO.

KANSAS-KONFERENSEN.

Bethaniahemmet för ålderstigna, Lindsborg, Ks
Upphovsmannen till vårt ålderdomshem är Francis Johnson. Den första gåvan för inrättningen ($2,000) gavs av Oscar Anderson i New Gotland. Beslut om att upprätta hemmet fattades av konferensen vid mötet i Marquette 1907, och styrelse valdes. Den 1 sept. 1911 var den första byggnaden färdig och invigdes den 19 nov. s. å. Pastor Holcomb var byggmästare. Pastorerna Wallin och Holcomb subskriberade inom konferensen för byggnadens uppförande, men därefter har inrättningen burit sig själv utan någon insamling inom samfundet. Frivilliga gåvor har den alltid mottagit med tacksamhet. Fru Anna Berg var vår första föreståndarinna. Hon efterträddes av fru Abercrombie, vilken efterträddes av fru Nordell. Fröken Daisy Gunnerson har tjänat sedan den 1 aug. 1923. Francis Johnson och J. O. Strömqvist ha tjänat som kassörer och affärsföreståndare. Undertecknad har varit styrelsemedlem från början och tjänat som president och kaplan hela tiden hemmet varit i verksamhet. 112 personer ha åtnjutit vård vid hemmet under en längre eller kortare tid; 37 vistas där för närvarande. Åtskilliga ha vistats där tillfälligt och 66 ha avlidit. Inrättningens egendomsvärde uppgives till $60,000 och den är skuldfri. ALFRED BERGIN.

SV. EV. LUTH. BETHANIAHEMMEET FÖR ÅLDERSTIGNA, LINDSBORG, KANS.

SUPERIOR-KONFERENSEN.

Luther Home for Aged, Marinette, Wis. Superior-konferensens ålderdomshem är beläget i Marinette, Wis., och omgives av åtta acres land utmed sjön Green Bay. Den första byggnaden uppfördes 1916, till en kostnad av $18,355. Denna byggnad, som hade rum för tjugotvå åldringar, var fullt upptagen i mitten av 1921. Sedan den tiden nödgades styrelsen undan för undan, på grund av bristande utrymme, avböja många inkomna ansökningar. Konferensen beslöt därför 1926 att fördubbla hemmets storlek. Ett tillbygge uppfördes följande år till en kostnad av $47,144. Byggnaden, som nu är 156 fot lång och 36 fot bred, är av eldfast material och i alla stycken modern. Uppvärmnings- och vattensystem äro förlagda till en angränsande byggnad. Hemmet förses med vatten medelst elektrisk pump från egen brunn, som är 535 fot djup. På första våningen finns ett rymligt kassavalv. Kapellet har åtta kulörta fönster. Altare, predikstol och bänkar äro hållna i ek. Hela egendomens värde uppskattas till $73,226. Till dato har hemmet under längre eller kortare tid betjänat sextiotvå åldringar.

GEORGE SKOGBERG.

LUTHERAN HOME FOR THE AGED, MARINETTE, WIS.

Augustana-synodens sjömanshem, New York, N. Y. Länge hade synoden sökt efter ett lämpligt hem för sjömansmissionen i New York. På uppdrag av synoden gjorde dess immigrantstyrelse allt den kunde för att finna ett sådant hem i den stora världsstaden. Slutligen yppade sig ett utmärkt tillfälle att få inköpa en välbelägen och ändamålsenlig egendom. Den 12 juli 1926 köpte immigrantstyrelsen för synodens räkning huset nr 6 Water st., New York, för ett belopp av $105,000, erlade $40,000 kontant och gav inteckning i egendomen till en summa av $65,000. Huset är bastant byggt, är fem våningar högt, där trettiofem rum samt ett s. k. "ward" äro bekvämt inredda, och varest sjömännen vid besök i den stora staden kunna känna sig hemma. Många av hemmets vänner ha frikostigt bidragit till inredningen av de inbjudande rummen. På första våningen finnes ett vackert kapell, där gudstjänst, ledd av hemmets föreståndare, pastor A. C. H. Helander, hålles varje söndag kl. 10:30 f. m., samt ett stort och ljust läsrum, jämte kontor. Byggnaden och kapellet invigdes av synodens president, dr G. A. Brandelle, den 25 sept. 1927, därvid biträdd av flera andra prästmän. Programmets musikaliska del utfördes av sv. luth. kyrkokörer inom staden. Invigningen bevistades av en talrik folkskara.

KARL A. MARTIN.

GTU Library
3 2400 00482 5497

20440

ABR 3 0 1965

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall.